

atc

art + construction
АРХИТЕКТУРА i

#3-4'2014

Кнауф Cleaneo

перша стеля, що очищує повітря

ДП "Кнауф Маркетинг Баупродукти", 03067 м. Київ, вул. Гарматна, 8
тел.: (+38 044) 277-9900, факс: 277-9901;
e-mail: info@knauf.ua; Інтернет: www.knauf.ua

KNAUF

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ А+С

Владимир ГУСАКОВ,

президент НСАУ (Киев)

Сергей ПРОТОПОПОВ,

главный архитектор города Ильичёвск

Андрей ПУЧКОВ,

архитектуровед, ИПСИ НАИ Украины (Киев)

Виктор РОМАНЧИКОВ,

архитектор, ТПЦ «СРЕДА» (Донецк)

Валерий УРЕНЁВ,

директор АХИ ОГАСА (Одесса)

Григорий ХОДИН,

главный архитектор Херсонской области

Сергей ЦАРЕНКО,

главный архитектор Винницкой области

Богдан ЧЕРКЕС,

директор АИ НУ «Львівська політехніка» (Львов)

Юрий ШКОДОВСКИЙ,

ректор ХГТУСА (Харьков)

Валентин ШТОЛЬКО,

президент УАА (Киев)

РЕДАКЦИЯ

Украина, 01001 Киев, ул. Б. Гринченко 7,

тел. (+38044) 278 1114

главный редактор

Борис ЕРОФАЛОВ boris.erofalov@gmail.com

выпускающий редактор

Елена НЕНАШЕВА nsau-pressa@ukr.net

художественный редактор

Андрей ШАЛЫГИН shalygin@i.ua

реклама и маркетинг

Александр БАРАНОВСКИЙ alex.baranowski@ukr.net

ПОДПИСКА пописной индекс в КСК 90212

Издание зарегистрировано в Министерстве по делам прессы и информации Украины,

свидетельство: серия KB № 8276 от 25.12.2003

Декабрь 2014. Цена договорная

© Журнал а+с 3-4 '2014.

Все права защищены. Слава Господу!

На обложке: Новая мечеть в Стамбуле или мечеть Валиге
Султан, архитт. Давуг Ага, Далгич Ахмед Ага, Мустафа Ага,
1597–1663. Императорские врата [фото: Борис ЕРОФАЛОВ, 2014]

КОНЦЕПЦИЯ

2 Борис ЕРОФАЛОВ. Архитектурная езда

ART / АРХИТЕКТУРНЫЙ СЪЕЗД

- 4 Валерий ВІКСТРЕМ. XXV конгрес МСА у Дурбані
12 Пётр МАРКМАН. Architecture Otherwhere?
Архітектура Деінде
18 Борис ЕРОФАЛОВ. Из Киева в Константинополь,
или Водораздел Европы
50 Анна ВЯЗОВСКАЯ. Лондон: Пространство публичности

PLUS / АРХИТЕКТУРНЫЙ СЪЕЗД

- 46 Александр БАРАНОВСКИЙ. Конкурс ArchiVision в Одессе
62 Марта ШРАЙБИКУС. К 50-летию поступления на архфак КИСИ
62 Виталий ВЛАСЮК. О выпускниках 1970 года
64 Пётр МАРКМАН. Как я попал в эту компанию
66 Тимофей БАДАЯНЦ. Далекий 64-й
68 Десятая «Спека» в Днепропетровске
112 Конкурс «Архихит»: Ревалоризация

РЕЦЕНЗИИ

- 16 Андрей ПУЧКОВ. Теплое сияние архитектурной идеи
16 Иван КУЛІНСЬКИЙ. Канікули, які потрібно прожити
17 Сергей ЕРЕМЕЕВ. Грѣзы о Киеве, или Киев-грѣза

KUNSTKAMERA

- 72 Александр КЛЕКОВКИН. Жажда независимости
74 Елена НЕНАШЕВА, Алексей ЗАРАХОВИЧ. Поэт о городе

CONSTRUCTION / АРХИТЕКТУРНЫЙ СЪЕЗД

- 78 Борис ЕРОФАЛОВ. Обитель доктора Зугреса
98 Дмитрий АНТОНЮК. Архитектурная мастерская № 330
102 Борис ЕРОФАЛОВ, Татьяна СВИРЕЖЕВА.
Днепропетровск, Дольник, Каскад-Плаза
108 Сергей ПРОТОПОПОВ. Ильичёвская лестница:
Новая перспектива
110 Борис ЕРОФАЛОВ, Алексей ВЛАДИМИРОВ.
Новая лестница и город Илиополис

СТРАТЕГИЯ / АРХИТЕКТУРНЫЙ СЪЕЗД

- 113 Стратегія Національної спілки архітекторів України в контексті
розвитку сфери архітектури і урбаністики на 2015–2017 рр.
126 Додаток до розділу «Інститут перспективних досліджень
та освіти» Стратегії НСАУ

архитектурная езда

РАЗЪЕЗД

Существует представление, что архитектор существо стационарное. Это не совсем так. Скорее, объект архитектора находится в извечной привязке к земле. Сам же он муравейчиком бегаёт вокруг своего здания и организует процесс.

На самом деле «зодчий» есть лишь двенадцатый градус «Великий Мастер Архитектор» в тридцатитрёхградусной сетке степеней мастеров каменщиков. И то, если дорастет.

Поэтому срываться с места ему приходится по разным причинам. Во-первых, чтобы просто найти свой очередной муравьиный объект: а у вас заказы есть? Во-вторых, чтобы мир посмотреть, как там оно у других. И в конце концов, чтобы уму-разуму набраться. И они едут...

СЪЕЗД

Наконец, после долгого бега архитектор успокаивается. Ему нужны определенные формы осмысления увиденного на бегу, в процессе, и того, как жить дальше. Ибо архитектор формалист, в хорошем смысле этого слова.

Поэтому архитектор собирается в плотную творческую организацию, устраивает симпозиум, встречу единомышленников, съезд.

Съезд, в известной степени, можно уподобить собранию ложи братьев-каменщиков. Масон Майкл Джонстон секретничает, мол, на таком собрании предсегательствует «Досточтимый Мастер», а Бывшие Мастера, служившие, как видно по титулу, Мастерами ложи, обычно тоже присутствуют на собраниях. Рядом с Мастером располагается Старший и Младший Надзиратель, затем Старший и Младший Первосвященники, и наконец, Внутренний Страж и Привратники, вооруженные церемониальным мечом. Понятно, что титулы эти символические. И собираются джентльмены в основном для того, чтобы воздать хвалу цеху, еще и еще раз освятить его законы и устроить в заключение тризну.

ХРАМ

И вот они съезжаются. Место, в котором собираются архитекторы, можно уподобить масонской ложе, которая в свою очередь вторит Иерусалимскому храму. В нашем случае место собраний — Дом Архитектора. Перед входом те же две колонны.

Ложа не просто место встречи масонов, но символ, громоздящийся на символе. Это специально прямоугольное помещение, каждая сторона которого ориентирована по сторонам света. Запад (вход) означает рассудочность и укорененность в дела земные. Восток (трибуна) символизирует внеположенность и духовность. На юге (просвещение и аттестация) сконцентрировано благоразумие, которое объединяет качества востока и запада. Ну и север (вертеп и ресторация), противоположный югу, обозначает житейское самоощущение, приверженность мирским благам.

Поскольку ложа помещение (учреждение) предельно символическое, в той же мере она и помещение праздное, так как служит для проведения церемоний, празднеств и собраний. Здесь посвящают Мастера в более высокий градус.

СТУПЕНИ

Так или иначе вся жизнь архитектора — путешествие, переход из состояния Ученика, непосвященного, к Подмастерью и далее к состоянию Мастера.

При посвящении Ученика в Подмастерье, делится Ричард Карлейль, Мастер апеллирует к Великому Геометру или Архитектору Вселенной. Неофиту вручаются наугольник, двенадцатидюймовая линейка и отвес, соответственно, как символы формы, равенства и справедливости. Ему открывается Jachin, знак царя Соломона и его Храма.

Мастерство архитектора — лифт для езды на небо. Как Иаков во время сна увидел лестницу со ангелами, ведущую на небеса, архитектор получает возможность (обязан) вечно подниматься по ступеням мастерства к небесному совершенству.

Лестница Иакова

XXV конгрес тса у дурбані

Матеріал готував Валерій ВІКСТРЕМ

Двадцять п'ятий конгрес Міжнародного союзу архітекторів був проведений у Інтернаціональному конференц-центрі у місті Дурбан з 3 по 7 серпня 2014 року. Конгрес вперше проводився у Південній Африці. Захід відвідувало бооо делегатів з усіх куточків планети. Міжнародний союз архітекторів (UIA) організує всесвітній конгрес кожні три роки. UIA — це недержавна організація, вповноважена ООН, яка представляє професійні асоціації архітекторів у 124 країнах світу. Секретаріат знаходиться у Парижі, і він є відповідальним за керування союзом і його основною діяльністю. Вибір приймаючої сторони конгресу здійснювався за шість років до його проведення. На конгресі в Торіно в 2008 році Південно-Африканський інститут архітекторів (SAIA) виграв заявку на проведення трирічного всесвітнього конгресу за підтримки національного департаменту громадських робіт, всього-лише дев'ять років потому після повторного після-демократичного повернення SAIA в UIA.

Тема конгресу ARCHITECTURE OTHERWHERE, або АРХИТЕКТУРА ДЕІНДЕ. Її наміром є визнання забудовування навколишнього середовища як головної сили, яка може покласти початок для поліпшення життя в цілому. Для підтримки цієї мети почесний архієпископ Десмонд Туту схвалив UIA-2014 і великодушно погодився стати покровителем конгресу. На фоні різноманітного і багатогранного міста UIA-2014 Дурбан запрошував практикуючих фахівців, академіків, дизайнерів, студентів, ідейних лідерів, активістів, представників мистецтва, а також представників різних спеціальностей, залучених до забудови міст, взяти участь в унікальній дискусійній програмі з архітектури населених пунктів і розвитку міст. Подія була по-справжньому всеохоплюючим заходом, об'єднуючим різних учасників для дослідження того, як архітектура грає ключову роль у відповідності з соціальним та екологічним розвитком. Дослідження буде вироблено при обговоренні дрюгорядних теми конгресу — Екології, Стійкості і Цінності.

UIA-2014 був єдиним у своєму роді. Проведення конгресу в ЮАР наповнено глибоким сенсом на данному етапі розвитку країни, коли розуміння того, що територія країни та її міст потребують більш детального дослідження, з урахуванням цінностей, які є дуже важливими в постапартеїдний час. Конгрес також має особливу цінність в цей час, коли бізнес у звичному розуміння завжди підлягає сумніву.

АРХИТЕКТУРА ДЕІНДЕ оцінює різноманіття, інші регіони, напрямки роботи, а також інші способи міркування щодо практики та викладання архітектури. На світових дискусіях з приводу архітектури постійно виникає питання дослідження та застосування альтернативних форм життя та житла. Це також важливо для нашого професійного діалогу та являє собою ті необхідні речі, які ми повинні змінити в нашій роботі.

Пісок. Наташа [фото: Сергій ДЮБРОВ, 2014]

Дурбан: XXV з'їзд UIA «Architecture Otherwhere» [фото: Сергій ДОБРОВ, 2014]

Українська делегація в Кейптауні

ГОЛОВНІ ТА ДРУГОРЯДНІ ТЕМИ КОНГРЕССУ

ІНШЕ МИСЛЕННЯ / ІНШІ РЕГІОНИ / ІНШІ ПРАКТИКИ / ІНШІ НАПРЯМКИ / ІНШІ ГРОМАДИ

АРХІТЕКТУРА ДЕІНДЕ була розглянута завдяки багатьом темам у контексті Дурбана і Південної Африки. Динаміка Дурбана як міста, а саме з'єднаного міста-регіону з відмінною інфраструктурною зав'язкою і агентами, які оперують у місті, була створена у високо-специфічному урбанізованому контексті. Як ми бачимо, конкуренція спонукає до створення проектів, що відповідають вимогам UIA і навіть виходять за їхні рамки, а також відповідають вимогам особливої міської динаміки, міських агентів та їх представництв, а також питань, що були поставлені партнерами UIA.

Перший підрозділ конгресу UIA-2014 має назву Стійкість і був досліджений через декілька основних напрямків: виникнення, боротьба з бідністю, просторова і геополітична економіка.

СТІЙКІСТЬ визначається як життєва стратегія, яка була розроблена громадами, а також важливі заходи, які сприяють боротьбі з бідністю. Поняття стійкості також підкреслює важливу роль уряду і державних інвестицій у повторне конфігурування просторової економіки. У той час, як деякі з цих тем переходять у вивчення південноафриканських проблем і рішень, їх значення знаходять своє місце у всіх формах архітектури та розвитку практики по всьому світу.

Ця підтема дозволяє проводити міждисциплінарні дискусії щодо ролі всіх місцевих органів в трансформації довкілля, з розумінням того, що інновації існують на стику різних дисциплін, увага буде приділятися стійкому людському поселенню: соціальні і технічні міркування в розробці нових бачень у практиці в архітектурному середовищі.

ЕКОЛОГІЯ включає в себе кілька сфер діяльності які охоплюють час, еволюцію, системи, процеси і екологічні фактори. Ця другорядна тема визнає роль архітектури в більш великому, пов'язаному і системному комплексі, який підтримує тривалу конструктивну концепцію. Розгляд четвертої сфери діяльності — часу як частини задуму і процесу прийняття рішень є дуже важливим для майбутнього архітектурної практики. Еволюція сама по собі пов'язана з концептом часу, так як вона визначає процес архітектурного проектування, який визнає людський фактор і об'єкт. Вона має на меті вступити в новостворене довкілля, розуміючи це середовище як екосистему, що вимагає тонкого сприйняття для того, щоб допомагати підтримувати існуючі системи у відносно стійкій рівновазі. Ця контемпоральна тема дозволить зосередитись на стійкому розвитку довкілля, енергозберігаючому плануванні і зеленому будівництві. Також вона дозволить зосередитись на екологічній архітектурі в умовах змін та ідей Відкритої будівлі.

ЦІННОСТІ — третя і остання тема. Тут сфери діяльності містять у собі зовсім інші поняття архітектурної практики і освіти. Конгрес UIA-2014 досліджував ті африканські методи роботи, які відносяться до світових практик, і таким чином розглянув особливо специфічні проблеми розвитку, а також традиційні цінності у відношенні до нововведень, встановив нове ставлення до планети. Крім цього UIA-2014 організував спільну інтерактивну освітню платформу для спільнот і професіоналів.

Край землі

Кейптаун

Сосна

Носоріг [фото: Віктор КУДІН, 2014]

Українці: Добра Надія (фото: Віктор КУДІН, 2014)

Денгі-Крокодайл з крокодилової ферми під Йоханнесбургом (фото: Сергій ДОБРОВ, 2014)

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА МІЖНАРОДНОЇ СПІЛКИ АРХІТЕКТОРІВ АЛЬБЕРТА ДЮБЛЕРА

Делегати, партнери, учасники різних програм цього конгресу, ми вітаємо вас в Дурбані! Ласкаво просимо на перший Конгресі UIA, що проходить на півдні Африки. Взагалі це сьомий в історії конгрес, що проходить на південній півкулі і третій на Африканському континенті.

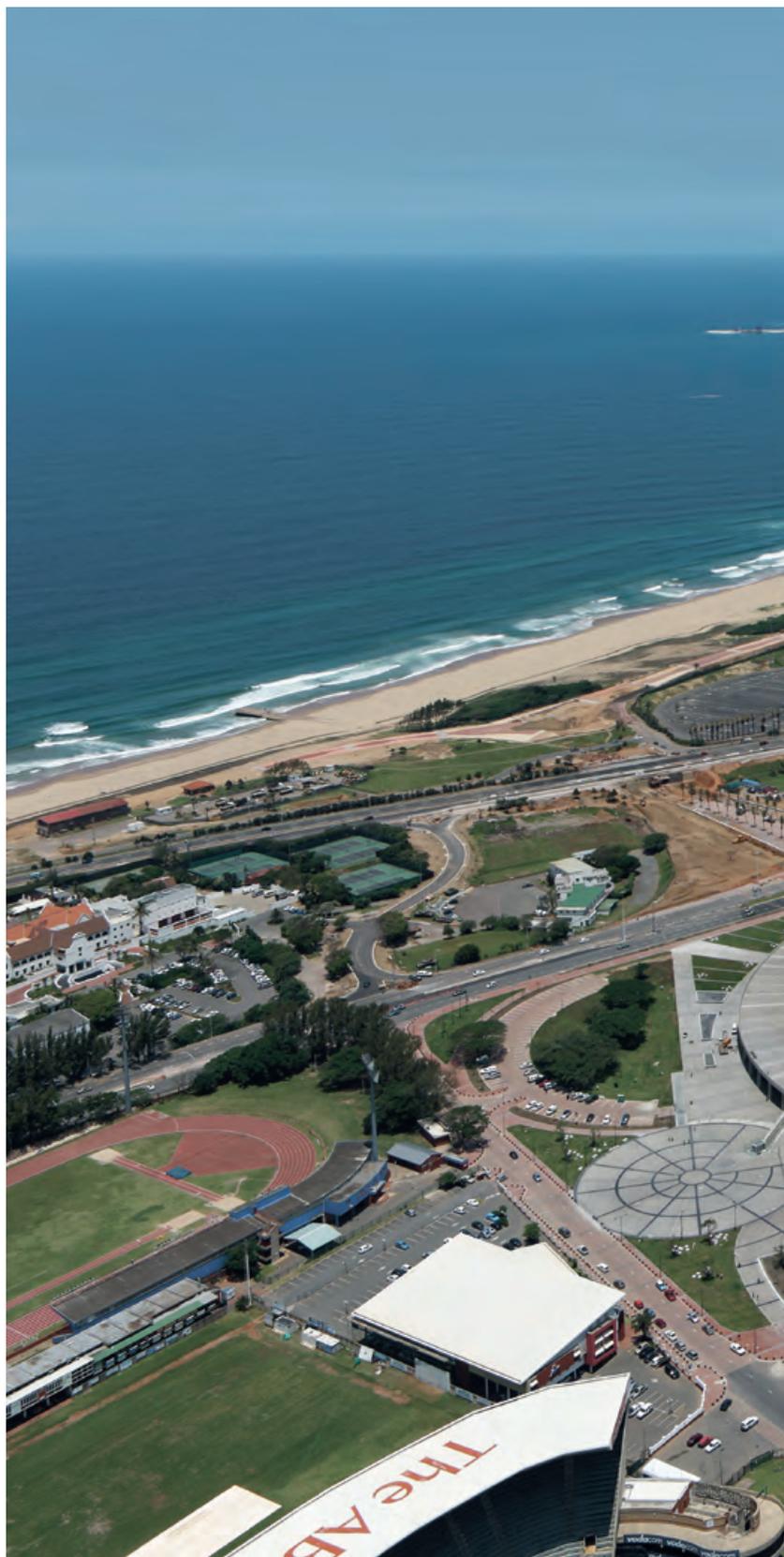
Нам всім з нетерпінням хочеться побачити і почути все те, що буде тут відбуватися. У 2008 році в Турині нам було сказано: «Ви думаєте, що знаєте Африку тому, що ви слухали її музику і бачили її могу, але будучи архітекторами ви повинні пізнати її архітектуру». Наміри цього конгресу яскраво передають принцип Архітектури Деінде. Ми відвідаємо різні конференції, прослухаємо програмні промови, попрацюємо з програмами і комісіями, прочитаємо доповіді учасників, відвідаємо виставки і не тільки.

Завдяки безлічі подій, заходів в місті та паралельним проектам, конгрес вийде за свої стандартні рамки. Це Африка! Зареєстровані учасники з 90 країн світу внесуть свій вклад в Архітектуру Деінде. Пізнання, порівняння, обговорення, пояснення і розуміння колосального розмаїття нашої планети збагатить наші індивідуальні культури і дасть всім нам згуртованість, які потрібні аби уникнути світової невиразності. Людський рід пішов з Африки. Сучасне мистецтво та архітектура беруть своє натхнення в Африці. Цей конгрес є ключем для будівництва подальшої сучасності, яку потребує планета, щоб пережити нагальні кліматичні зміни. Джо Ноеро, відомий південноафриканський архітектор, якось казав: «Захід винайшов всі нині відомі людські кризи; рішення прийде з Африки». Яка неймовірна надія!

Я прошу всіх учасників конгресу проявити своє поштенніше визнання цієї фантастичної роботи, яку виконали організатори протягом тривалих шести років, а також всіх тих невпевненостей, сумнівів і страхів, які їм довелося подолати для того, щоб організувати цю подію, яка заслуговує на те, щоб ми змогли перетворити все це в найбільший успіх в історії UIA. Я запрошую організаторів всіх майбутніх конгресів черпати натхнення зі всього, що відбувається тут.

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ ІНСТИТУТУ АРХІТЕКТОРІВ (SAIA)

Проведення XXV всесвітнього конгресу Міжнародної спілки архітекторів в Дурбані є значною історичною віхою для нашої країни і для Африканського континенту. Незважаючи на сумну втрату в грудні 2013 року нашої ікони і сина нашої землі президента Нельсона Мангели, якому ми віддаємо повагу, в квітні цього року наша країна відзначала двадцятиліття важко завойованої демократії. Для народу Африки ця подія також означає підтримку народів світу. Ми нарешті наблизилися до того часу, коли Африку стали ставити в ряд з іншими великими націями. Цей жест прийшов із запізненням, але був прийнятий обома руками і з величезною повагою.

Дурбан, вид з неба [фото: Marcus BREDT, 2010]

СkyCar на параболі стадіону

Маріна «Дурбан» [фото: Сергій ДОБРОВ, 2014]

Прихід світового співтовариства на Африканський континент, а в особливості в порт Дурбан безсумнівно нагасть нашому архітектурному суспільству можливість прийняти участь в активних діалогах з іншими професіоналами та спільнотами, які працюють над розбудовою довкілля. Багато доповідачів розкриють це в другорядних темах: Стійкість; Екологія; Цінності. Я аніскільки не сумніваюсь, що ці діалоги та дебати нададуть нам підстави, на яких ми зможемо оцінити рівномірність розподілу і функціональний стан африканських міст, бо ми розпочинаємо процес перебудови майбутнього наших поселень.

Вважаю, що конгрес допоможе нашим професіоналам-перетворювачам довкілля, а також дослідникам і вченим відштовхнутися від їх просторових і метафоричних ідей і порівняти їх з перевіреними діями, випробуваними світом в спробі переосмислити колоніальні міста, успадковані Африкою. Нажаль наші попередники створили міста імперіалізму і апартеїду, і тепер ці поселення можуть бути успішно «змінені» лише за допомогою архітектурного втручання. Для цього ми скликали міжнародну спільноту професіоналів та вчених. Ми дуже високо цінуємо їхню підтримку. Південно-Африканський інститут архітекторів зобов'язується перед народом нашої країни, що після проведення конгресу ми будемо мати тривалі наслідки, які дадуть довіру до трансформації архітектурної справи і нові цілі цілі щодо стратегічного розвитку нашої країни. Я щиро вірю, що завдяки вашому інтелектуальному втручання, ми не потерпимо поразки в наших починаннях. Нехай всі члени виконавчого комітету UIA, делегати конгресу, студенти і вігвідувачі виставок візьмуть багато чого цікавого з дискусій і отримають задоволення від візиту в Південну Африку.

Південноафриканський парламент в Преторії

Архітектор Голованов: рибу акула з'їла

Місцевий Ангрівський узвіз. Наташа

Чайнатаун в Йоханнесбурзі [фото: Сергій ДОБРОВ, 2014]

10 а+с 3-4'2014

Зулус і Мондріан [фото: Сергій ДОБРОВ, 2014]

Кейптаун. Укропи [фото: Віктор КУДІН, 2014]

Столиця ПАР Преторія: парламент, Нельсон Мандела і українці [фото: Сергій ДОБРОВ, 2014]

architecture elsewhere? архитектура «деінде»!

Пётр МАРКМАН, вице-президент НСАУ

Украинская экспозиция на XXV съезде UIA и Маркман

Украинская делегация на XXV съезде UIA в Дурбане (ЮАР)

Вы спросите: как нас туда занесло — в самый низ глобуса, откуда уже совсем недалеко до Южного полюса, где в хорошую погоду виден мыс Доброй надежды и остров, на котором в неволе 27 лет провёл Нельсон Мандела, положивший конец эпохе апартеида в ЮАР?

Кроме чувства сопричастности с идеями Международного союза архитекторов, нас, делегацию НСАУ, на этот подвиг (только в воздухе пришлось провести за два раза почти двое суток) сподвигнуло любопытство, как архитектурное сообщество интерпретирует девиз Конгресса. Несколько обогатила нас украинская трактовка (см. заголовок), в соответствии с чем и была сформулирована концепция украинской экспозиции и программного издания, где были отобраны материалы, дающие некоторое представление об эволюции киевской городской среды — утраченной, изменившейся благодаря проектным усилиям, нереализованной и существующей лишь в облаке идей и концепций.

Что касается меня, то очень хотелось проверить, соответствует ли «гению места» знаменитый хит ушедшего века: «В Кейптаунском порту / качаясь на шварту / «Жаннета» поправляла такелаж...». Забегая вперёд, признаюсь, что как раз эту мечту мне реализовать не удалось: вынужденно отколовшись от «пелотона», в Кейптаун попасть не удалось, ибо надо было успеть к открытию Конгресса смонтировать нашу экспозицию в Конвеншн-Холле в Дурбане. Зато мне посчастливилось соприкоснуться с удивительным городом Йоханнесбургом, на собственном опыте прочувствовать, как изменение политической доктрины отражается на сложившемся на протяжении столетия экзотическом облике города, стоящего на золотой жиле. Если учесть, что кое-кого из нашей делегации волею судьбы занесло ещё и в Преторию, то можно сказать, что все крупнейшие города ЮАР — Кейптаун, Йоханнесбург, Дурбан и Претория — были охвачены нашим вниманием.

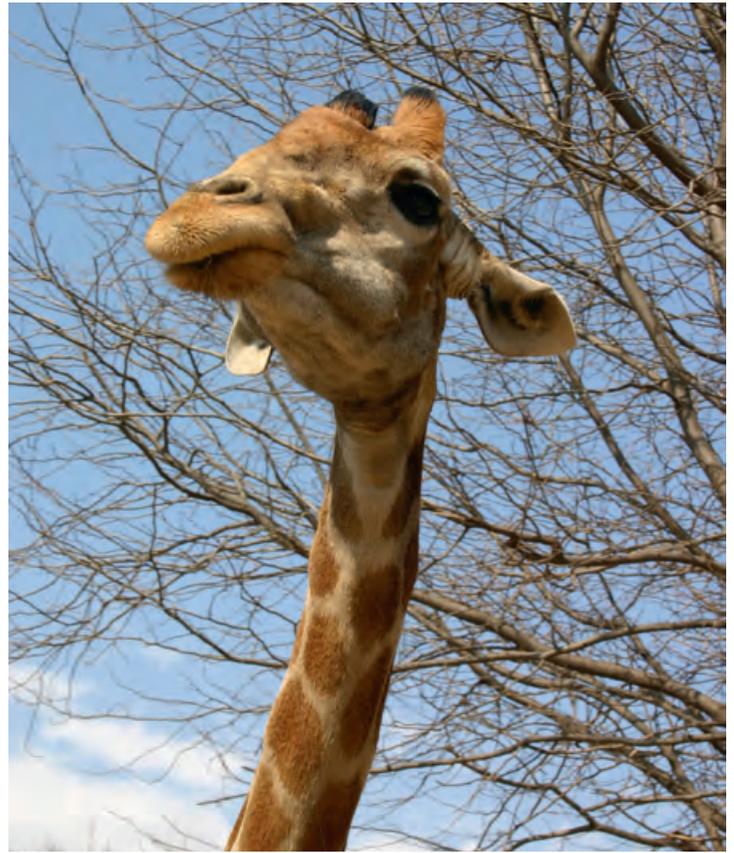
Красавица [фото: Сергей ДОБРОВ, 2014]

Сцак и Маркман [фото: Валерий ВИКСТРЕМ, 2014]

Дурбан, старик и море [фото: Валерий ВИКСТРЕМ, 2014]

Торговцы куклами вуду. Отдых [фото: Сергей ДОБРОВ, 2014]

Общий характер архитектуры этих городов — с небольшими региональными отличиями — характеризуется причудливой смесью колониального стиля, модерна и конструктивизма 1920–1950-х годов и сооружений в стекле, стали и бетоне, гани интернациональным тенденциям в архитектуре. После искоренения апартеида, то есть с 1994 года, уличная жизнь наполнилась пестротой многочисленных этносов: африканских народностей, индусов, пакистанцев и арабов.

Дурбан. Столица очередного Конгресса UIA. Индийский океан, несущий свои глинные и опасные волны на очень широкий и протяжённый песчаный пляж, великолепная, благоустроенная променада чуть выше пляжа, шоссе (левостороннее движение!), затем, как водится во всем мире, цепь отелей и развлекательных учреждений и казино, завершающаяся известным всем комплексом спортивных сооружений по дороге в аэропорт. Четыре-пять главных прямых «стрит», зажатых между океаном и гаванью дурбанского порта и определяющих облик плоской, репрезентативной части Дурбана растворяются в крутизне предгорий с расположенными на них виллами, опутанными колючкой, и учебными заведениями, среди которых выделяются видимые издали корпуса Технологического института. Судя по великолепно представленному в экспозиции проекту развития Дурбана, огромные территории отведены под парки, рекреации, поля для гольфа и крикета — но лично посетить, а значит, составить более полное представление об этом городе мне не удалось.

Более 5000 официально зарегистрированных делегатов участвовали в насыщенной программе Конгресса, организованного в комплексе современного Конвеншн-Холла. По периметру огромного универсального зала, где проходили основные программные события и самые значительные доклады (например, выступление Притцкеровского лауреата Тойо Ито), располагались боксы с экспозициями стран-участниц и конференц-залы. Фойе отведено под экспозицию достижений архитектуры Южной Африки, в отдельных сооружениях «индустриальной архитектуры», примыкающих к Конвеншн-Холлу размещались выставки приуроченного к Конгрессу международного студенческого конкурса и персональные экспозиции южноафриканских архитекторов, из которых мой особый интерес вызвала большая и разносторонняя ретроспектива Монти Сака (род. в 1914 г.), олицетворявшего, на мой взгляд, связь между региональной и мировой архитектурой.

Как же мы там жили и функционировали? С 4 по 7 августа полдня занимало участие в мероприятиях Конгресса, затем — экскурсионная программа для желающих (некоторых особо отважных занесло даже в экзотические соседние страны: сафари, заповедники, водопад Виктория, зулусские деревни). Когда на зимний Дурбан падала ночь (а это происходило мгновенно уже в четыре пополудни) и члены нашей делегации (двадцать архитекторов из разных городов Украины) обессиленные собирались на террасе, мы хоть и чувствовали себя в своей тарелке, но за «тарелкой», тем не менее, нужен был глаз да глаз. Уличная преступность, особенно с наступлением темноты, это то, что несколько омрачало общую атмосферу. Памятки для туристов содержали многочисленные «НО», и это необходимо было принимать во внимание. Тем не менее, пренебрегая предостережениями не вынимать камеры на всякий случай даже днем, фото и видео на память сделать удалось. Дурбан, гуд бай!

Кейптаун и Столовая гора [фото: Bruce SUTHERLAND, 2010]

Кейптаун. Колониальный стиль [фото: Сергей ДОБРОВ, 2014]

Кейптаун, центр [фото: Виктор КУДИН, 2014]

теплое сияние архитектурной идеи

С. О. ХАН-МАГОМЕДОВ. Николай Ладовский. — М.: Архитектура-С, 2007. — 88 с.: ил.

Среди трудов последних двадцати лет, «когда стало можно», Селим Омарович Хан-Магомедов (1928–2011), едва ли не единственным из российских архитектуроведов обратился к кропотливому, послойному изучению наследия архитекторов первого пореформенного призыва.

Выплеск идей в сознании мастеров советского авангар-

да, свободном от классицистической накипи, оказался настолько мощным, что, во-первых, покрыл системным подходом большое, едва вспаханное поле тогдашней архитектурной практики, во-вторых, не узнавши всходов, пронес колбу с гомункулусом свежих идей нерасплеканной и тем обеспечил банк творческих потенциалов, кредиты в котором до сих пор можно брать беспроцентно. Проценты же по замороженным счетам российского авангарда платит преимущественно историк архитектуры, и расчеты с прошедшим временем у Хан-Магомедова происходили регулярно и честно.

Среди трех десятков монографий о мастерах архитектурного авангарда, пожалуй, его книжки о Моисее Гинзбурге и Николае Ладовском стоит отнести к рефлексивным. Это оттого, что самый материал опирался на словесную рефлексию приемов архитектурного ремесла. Гинзбург обсуждал функционально-конструктивную основу архитектурной формы, Ладовский — объемно-пространственную. Пространство, а не масса, есть материал архитектуры, — твердил Ладовский. Он разработал полезную учебную дисциплину, где одним из упражнений предлагалось рисовать куб или шар давят своей массой на свое основание и что с ними при этом происходит.

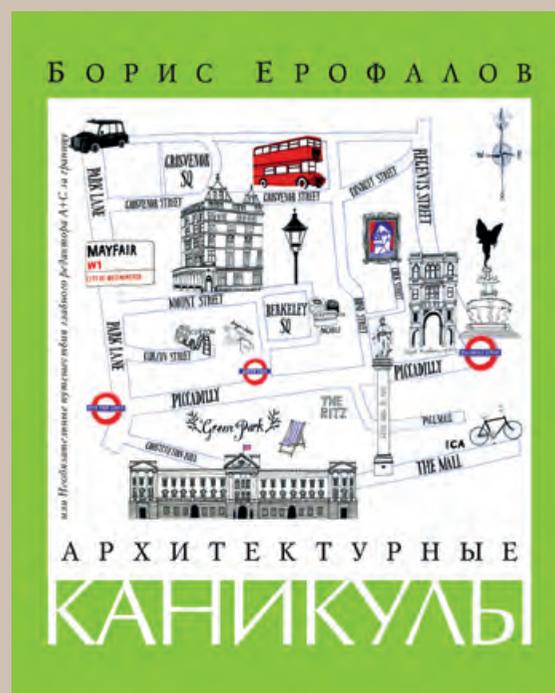
Хан-Магомедов предложил конспект этой — и других — пропедевтических находок Ладовского, ёмкий, в сегодняшнем распадающемся на фракции мире особенно полезный. Он строг, как стержень, краток, как тост, убаюкивает, как советская колыбельная, которая должна будить.

Андрей ПУЧКОВ

канікули, які потрібно прожити

592 сторінки, 15 країн — таку книгу можна було б назвати путівником, якби не прискіпливість авторського погляду на свій досвід мандрівок зокрема і загальноновживане «закордоння» загалом. Буквально з першої сторінки читач розуміє: ці канікули, як і шкільні в далекому щасливому дитинстві, будуть складними. Доведеться тягатися, разом з автором, із канікулярними завданнями, з усіма цими гербаріями авторських геніальних архітектурних метафор та карколомних поглядів на те, на що звичайна людина подивилася б хіба через видошукач фотоапарата. А краще — через генце пивного кухля в очікуванні на наступний. Добре, утім, що твір «як я провів літо» буде звідки скатати. На відмінно.

Отже, автор витворив книжку вакаційних есеїв, цілком відповідну до назви. Канікули, як заповідано нам римлянами — найбільш гарячий літній час. Начебто й відпочиваєш, але краще б працював. Якщо ви, читачу, людина, зайнята справами і хотіли скористатися книжкою Єрофалова для того, аби спланувати «культурну» складову чергової відпустки, дізнатися, що «варто подивитися», а що ні — можливо, вам краще переглянути кольоровий глянцеви́й довідник. Якщо ви, дай вам Бог здоров'я, людина, захоплена справою, і вже й забули,

Ерофалов Б. Л. Архитектурные каникулы, или Необязательные путешествия главного редактора А+С за границу — К.: А+С, 2014. — 592 с.: ил.

коли востаннє увечері дивилися телевізор, ця книга — для вас. У ній повно такого, наг чим потрібно буде подумати. Читайте, працюйте.

Для мене, мандрівника-поета, а більшою мірою мандрівника-роздбовая, для якого мандри — спосіб життя і мислення, але аж ніяк не потяг до структурування світу, чи, ще гірше, існування, книжка виявилася загарячою. Або заохолодною. Люди ніяк не домовляться щодо потойбіччя, а мені «необов'язкові мандрівки» Єрофалова якраз і видалися моїм власним мандрованим потойбіччям. Потойбіччям, яке настільки несхоже на байдужу зоколишню реальність, що у ньому варто було б залишитися. Утім, повертатися доведеться, але не просто згаявши час, а з користю: автор зміг в одній книзі розумно роздати читачам цілу бібліотеку. Кожному по стосику книг. Кожному свої.

Ще у передмові, чи то пак, замість передмові, радісний читач, потрапляючи у начало начал, «Бориспіль», стає пасажиром, переживаючи в акумульованому вигляді всі можливі життєві негаразди. Як і личить нормальному європейсько-

му туристові, з посмішкою. Як авторові вдалося сумістити історію аеропорту та свої численні враження від аеропортового чистилища, і при цьому зберегти своє й читачеве бажання відлітати в омріяний вирій попри всі перешкоди, — для мене загадка. Мабуть, ми просто звикли сплачувати за мрію не лише візові, митні, аеропортові та інші збори, але й віддавати їй себе, разом зі своїми споконвічними жаліннями на недороблені вітчизни, що, як відомо, містяться у серцях. Ця книга дуже довга, навіть не тому, що формою нагадує половинку куба, а через величезну густоту населення речень авторськими глибокими думками. На певному етапі вам, напевне, доведеться визнати, що вам потрібні власні канікули, аби її дочитати.

П'ятнадцять країн. Грузія чи Америка? Фінляндія чи Туніс? Не має значення. Після прочитання «Канікул» хочеться побувати всюди. Вмощуйтеся у кріслах, застібайте паски безпеки, політ буде цікавим. З турбулентністю, грозами, заходами, світанками. Стюардеси вже готують напої.

Іван КУЛІНСЬКИЙ

грёзы о киеве, или киев-грёза

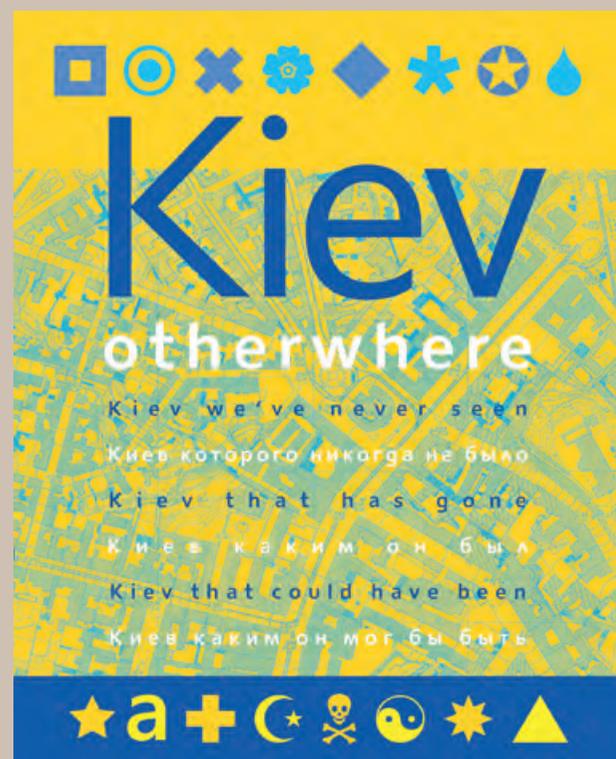
*И это снилось мне, и это снится мне,
И это мне еще когда-нибудь приснится,
И повторится все, и все довоплотится,
И вам приснится все, что видел я во сне*

Арсений Тарковский

Это книга для тех, кто любит Город. Даже если никогда в нем не был, даже если раньше не слышал о нем. Поскольку это — грёзы о Киеве, Киеве-грёзе, который «otherwhere», в месте между актуальной и только возможной действительностью и мечтой, в «инобытии», которое не отрицает бытия, но все же утверждает что-то иное. Грёза представляется здесь единственно адекватным переводом — ведь именно грёза является синтезом умиления сбывшимся прошлым, тоски о несбывшемся настоящем и смутной мечты о прекрасном будущем. И это выражено на первой же странице словами: «Ключевым понятием здесь выступает дух места», то есть грёза.

Как и положено книге о грёзе, она одновременно структурирована и сумбурна, логична и парадоксальна. Ее сложно понять, но она вдохновляет (и можно ли вдохновиться понятием?). Вот что-то что было, но нет, а вот — что могло бы быть, или есть, или, возможно, было бы или будет... В книге мало слов, и это правильно — здесь нужно просто видеть и чувствовать, или ощущать, или как-то еще схватывать этот словесно невыразимый «дух места».

Автор книги г-н Ерофалов хорошо известен в архитектурных кругах как знаток и теоретик архитектуры, одновременно ее историк и футуролог (sic!). Менее известен как беллетрист — в буквальном значении этого слова. Почему менее — можно понять. Сегодня широко известными авторов делают, прежде всего, динамичные и крепко сбитые сюжеты. Но разве может «прекрасное искусство» быть выражено «крепким» сюжетом? Г-н Ерофалов — мастер кон-

Kiev Otherwhere: Киев которого никогда не было. Киев каким он был.

Киев каким он мог бы быть / Составители Б. Л. Ерофалов, А. Г. Шалыгин. — К.: А+С, 2014. — 408 с., илл.

трапунктов, парадоксальных фраз, прямой наследник обэриутов. «Kiev otherwhere» — обэриутская книга. Тем более удивительная, что написана языком фотографий, рисунков и чертежей. Игра в бисер, art nouveau.

Сергей ЕРЕМЕЕВ

из киева в константинополь,

Борис ЕРОФАЛОВ

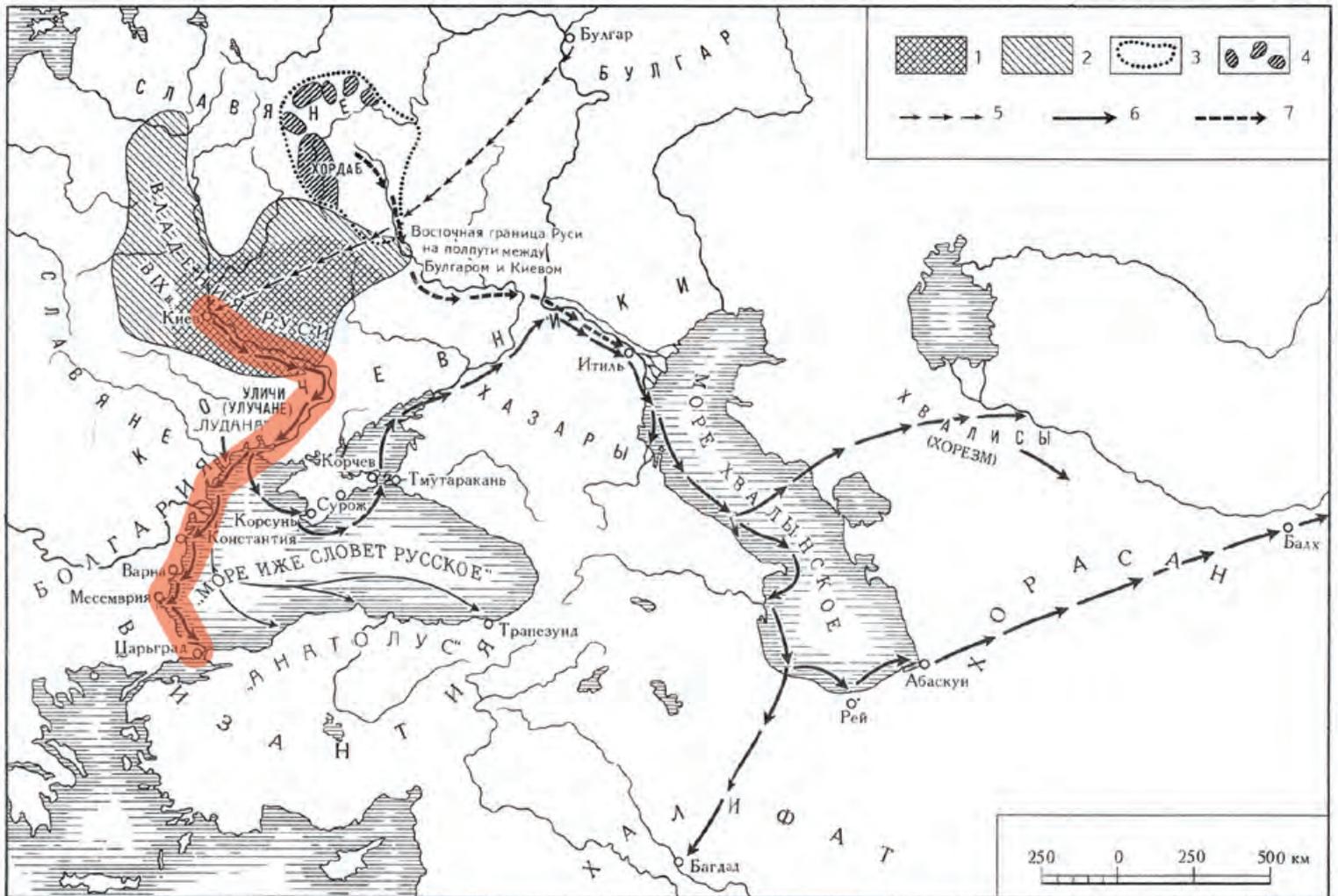
или водораздел европы

По приглашению моего друга архитектора Сергея Протопопова мы решили осуществить давно планируемую поездку в Болгарию, страну, в которой еще в советские времена Сергей учился в аспирантуре и которую он хорошо знает и искренне любит.

В итоге, выехав из Киева 19 сентября, 20-го были в Одессе, 21-го в Варне, а 24-го в Стамбуле. Некоторым образом, это путешествие повторило древний маршрут наших предков из Киева в Константинополь. По суше, а не по морю. Пытливый взгляд на архитектурное и вообще пространственное устройство мира позволил увидеть географические и культурные константы, легко преодолевшие не одну сотню лет.

За год до «самоопределения» Крыма и ежедневных смертей воинов на востоке Украины я, с известной долей горечи и иронии, называл «оптимальную» форму устройства нашего государства — РЕЙХСКАГНАТ КИЕВСКАЯ РУСЬ. Ибо тут, помимо славян, заправляли и готы, и скифы, и хазары (например, вел. кн. Владимир, креститель Руси, в летописях именовался не иначе как «каган»). Да и сегодня ситуация в стране вполне мультикультурная. С оглядкой на действительный украинский патриотизм и исторические перипетии двух тысяч лет, кажется, это имя — правильное. И путешествие подтвердило верность национально-культурных озарений. Основными фигурами захватывающей исторической драмы на нашей земле выступают Киев и Чёрное море. Форма пространства и архитектурные памятники свидетельствуют...

Путь из Киева в Константинополь в IX в. н. э., по Б. А. Рыбакову

ЗАЧЕМ ТУДА ХОДИЛИ ТЫСЯЧУ ЛЕТ НАЗАД

Как рассказывает академик Б. А. Рыбаков, наши киевские предки всего лишь тысячу лет назад совершали некий, почти ритуальный, ежегодный трансъевропейский танец под названием «полюсье». Этот поход им был необходим для сбыта местных продуктов на самом большом средиземноморском рынке того времени — в Константинополе.

Зимнюю половину года они ходили через город Овручи речку Припять на север, вдоль Днепра, до города Смоленска и оттуда вместе с собранным добром — мед, воск, кора и челядь — через речку Десну и город Чернигов, возвращались в Киев. А в летнее время они отправлялись реализовывать собранные продукты (товары) на юг, в Константинополь. Подробно это путешествие в 948 году описывает византийский император Константин Багрянородный: «Зимний и суровый образ жизни этих самых Русов таков. Когда наступает ноябрь месяц, князья их тотчас выходят со всеми Русами из Киева и отправляются в полюсье, то есть круговой объезд, и именно в славянские земли Вервианов (древлян), Другувитов (дреговичей), Кривитеннов (кривичей), Севериев (северян) и остальных славян, платящих дань Русам. Прокармливаясь там в течение целой зимы, они в апреле месяце, когда сойдет лед на реке Днепре, снова возвращаются в Киев. Затем забирают свои однодревки <...> снаряжаются и отправляются в Византию» (с. 318).

Все это академик Рыбаков довольно подробно пересказывает и реконструирует в книжке 1993 года издания «Киевская Русь и русские княжества», ставшей своеобразной постперестро-

Киевская Русь и русские княжества XII–XIII вв. — М., 1993. — 592 с.]. (Здесь необходима присадка к нынешнему положению дел: кто сегодня для действительных наследников Киевской Руси является «отечественным»? Естественно тот, кто находится на стороне либерально-европейского Киева, но не ордынско-деспотической Москвы).

Вот, например, описание «государственности» на Руси в начале X в., с участием варягов, по описанию выходца из Нормандии Дугона Квинтинианского, он пишет об обычаях своих соплеменников в Причерноморье: «Выполняя свои изгнания и поселения, они сначала совершали жертвоприношения в честь своего бога Тора (имя Тор до 1794 года носил нынешний украинский город Славянск. — Б. Е.). Ему жертвуют не скот или какое-либо животное, не дары отца Вакха или Цереры, но человеческую кровь...» (с. 315).

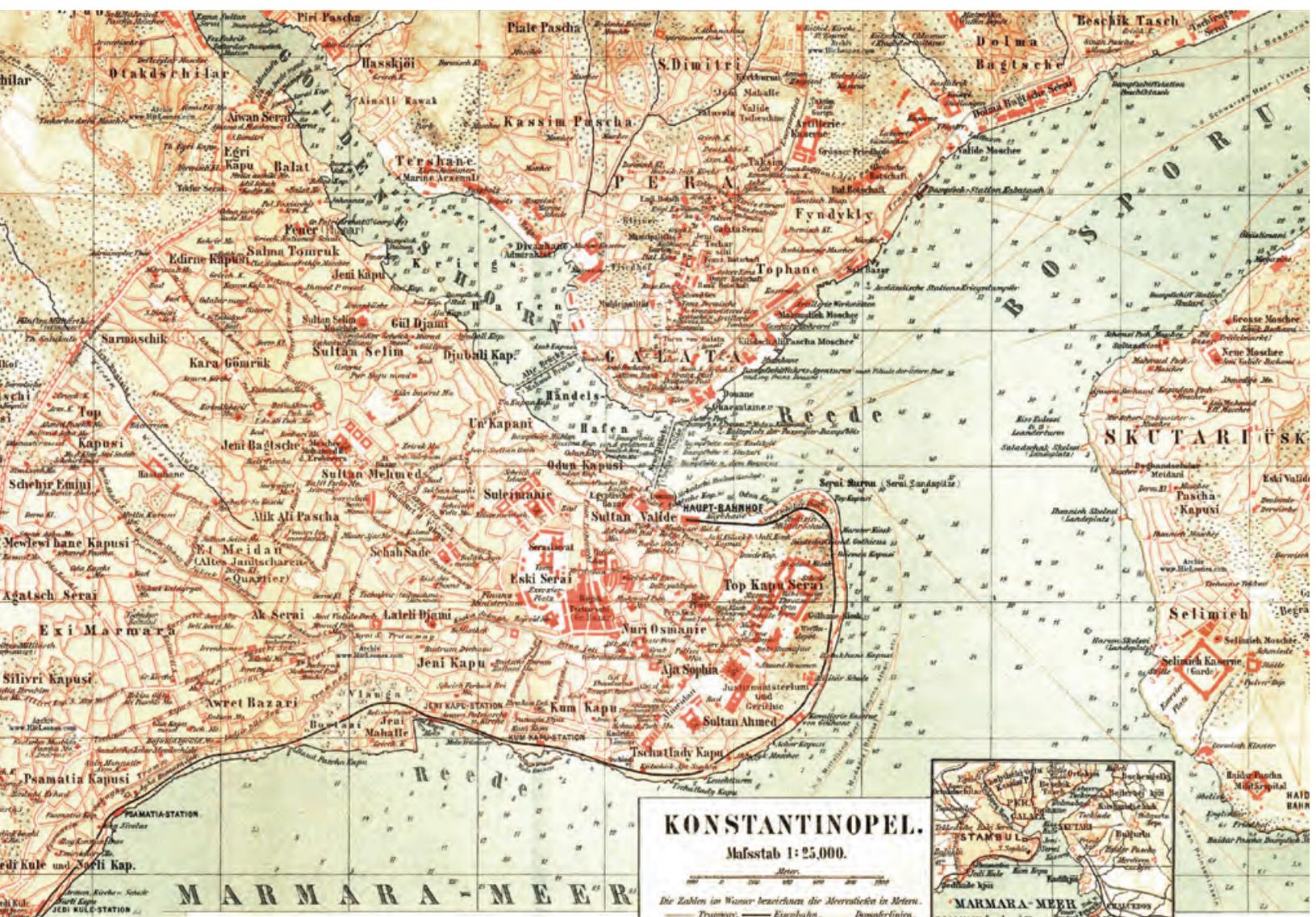
Вторая часть путешествия киевлян в Константинополь у Рыбакова излагается следующим образом, повторяя рассказы Тацита о походах венетов к устью Дуная в III в. до н. э. Лагьи-моноксины, по-нашему — однодревки, со всех концов славянских земель сходились к Киеву, Витачеву и Родню в устье Роси. Однодревки это не лодки-долбенки, но парусные суда, вмещавшие до сорока человек, с килем из одного дерева, 10–15 м глиною. С большими трудами лагьи переходили Днепровские пороги, миновав которые, русы приносили жертвы своим языческим богам на острове Хортица (с. 338).

После современного Запорожья красочнее всех путь наших предков на юг, до Константинополя описал византийский император Константин Багрянородный: «Приплыв к это-

му острову (остров-Буян или по-современному — Березань, первый отдых после Днепра-Борисфена на просторах Понта Евксинского, Руського или по-турецки — Чёрного моря), они отдыхают там два-три дня и опять снабжают свои ододревки недостающими принадлежностями: парусами, мачтами и реями, которые привозят с собой. Оттуда они уходят к Днестру, и благополучно достигнув его, снова отдыхают (в городе Гермокастрон в устье Днестра, нынешний Белгород. — Б. Е.)... Затем они приходят к Селине, так называемому рукаву реки Дуная (центральное устье. — Б. Е.). Пока они не минуют реки Селины, по берегу за ними скажут печенеги. И если море, что часто бывает, выбросит лады на сушу, то они все их вытаскивают на берег, чтобы вместе противостать печенегам. От Селины они никого уже не боятся и, вступив на Болгарскую землю, входят в устье Дуная, от Дуная они доходят до Конопа. От Конопа — в Константию на реке Варне (современная Констанца на южном рукаве Дуная и залив Варна соединены воедино. — Б. Е.). От Варны к реке Дичине — все эти места находятся в Болгарии — от Дичины достигают области Месемврии. Здесь оканчивается их многотрадальное, страшное, трудное и тяжелое плавание» [Известия византийских писателей о Северном Причерноморье / Изв. ГАИМК, Л., 1931, № 91, с. 10]. Ученый Рыбаков тщательно перечисляет пристани, в которые заходил руський торгово-военный флот (см. карту): Иллюстрация «Остров русов» [Рыбаков, с. 345]

- Килия (устье Селины, среднее гирло Дуная);
- Констанция (древние Тома на южном гирле Дуная);
- Аколякра (мыс Килиакра);
- Каварна;
- Карна;
- Варна (древний Одессос);
- Дичина, река;
- Месемврия (нынешний Несебр).

Под современным Несебром в социалистической Болгарии вырос интернациональный курорт Сълнчев Бряг. Рядом — старый городок Влас. Академик предполагает, что среди прочих пунктов языческих жертвоприношений на многотрадальном пути русичей в Царьград, помимо Хортицы на Днепре и Стравницы на Дунае, между Дичиной и Месемврией наши набожные пращурь устроили совершенно необходимое капище, посвященное счастливому окончанию путешествия и богу Волосу — и в ныне существующем селении Влас. Часть русской торгово-флотилии, покинув гавань Месемврии, отправлялась в столицу Византии Константинополь. В 860 г. по Р. Х. руським ладым впервые удалось осадить Константинополь. С оног времени академик Рыбаков предпочитает начинать отсчет российской государственности. Полстолетия спустя, в 907 г., киевский князь Олег, который Вещий, прибил щит на ворота Царьграда в ознаменование обоюдодоброго договора между Византией и Киевской Русью.

Константинополь, план центральной части (Библиографический институт Лейпцига, конец XIX в.)

Киев, фото второй половины XIX в.

ПОЧЕМУ КИЕВ

По Б. А. Рыбакову, «вплоть до самых крестовых походов Киев не утратил своего значения важного торгового центра Европы. Наезженный путь вел от Киева на запад к Кракову и далее к Регенсбургу на Дунае. Через Киев (и благодаря Киеву) шел путь «из Грек в Варяги», соединявший Византию со Скандинавией. Важным и хорошо организованным был путь из Киева в Булгар на Волге. Он был разделен на 20 станций, расположенных примерно на расстоянии 70 км друг от друга. Для гонцов, скакавших налегке, это был день пути, а для купцов, шедших «с бременем тяжким», — два дня пути и день отдыха в станционном пункте» (с. 330).

Обратим внимание, что дневной переход, занимавший традиционные 35 км, также обустроивался соответствующими лагерями, которые проще проследить от Киева в западном направлении (см. нашу статью «Римский Киев» в А+С № 3–4 2012). 817. Так глава 18 «Уставов и законов» 1942 года гласит: «Суточный переход полка, в зависимости от задачи,

может быть нормальным — 7–8 часов движения или форсированным — 10–12 часов движения. Нормальный суточный переход полка — 30 км, форсированный суточный переход полка — 40–45 км (с привалом продолжительностью 4 часа)» [militera.lib.ru/regulations.html].

Одним словом, из Киева вполне уместно отправляться на все четыре стороны: на восток — в Булгар на Волге; на запад — в Регенсбург на Дунае (у римлян Кастра Регина или Ратисбона); на север — в варяги; на юг — в греки. По сути, наше путешествие повторяет путь наших предков в Константинополь, в греки, но замысловатым современным сухопутным образом.

ДНЕПР-БОРИСФЕН

Допрежь никому бы в голову бы не пришло идти из Киева в Византию посуху. Для этого существовала большая река. Древнее имя ее Борисфен встречается у Геродота, то есть в V веке до н. э., и гораздо ранее. Этимологически многозначно: в нем шумит и северный ветер, Борей, и сосны великого бора

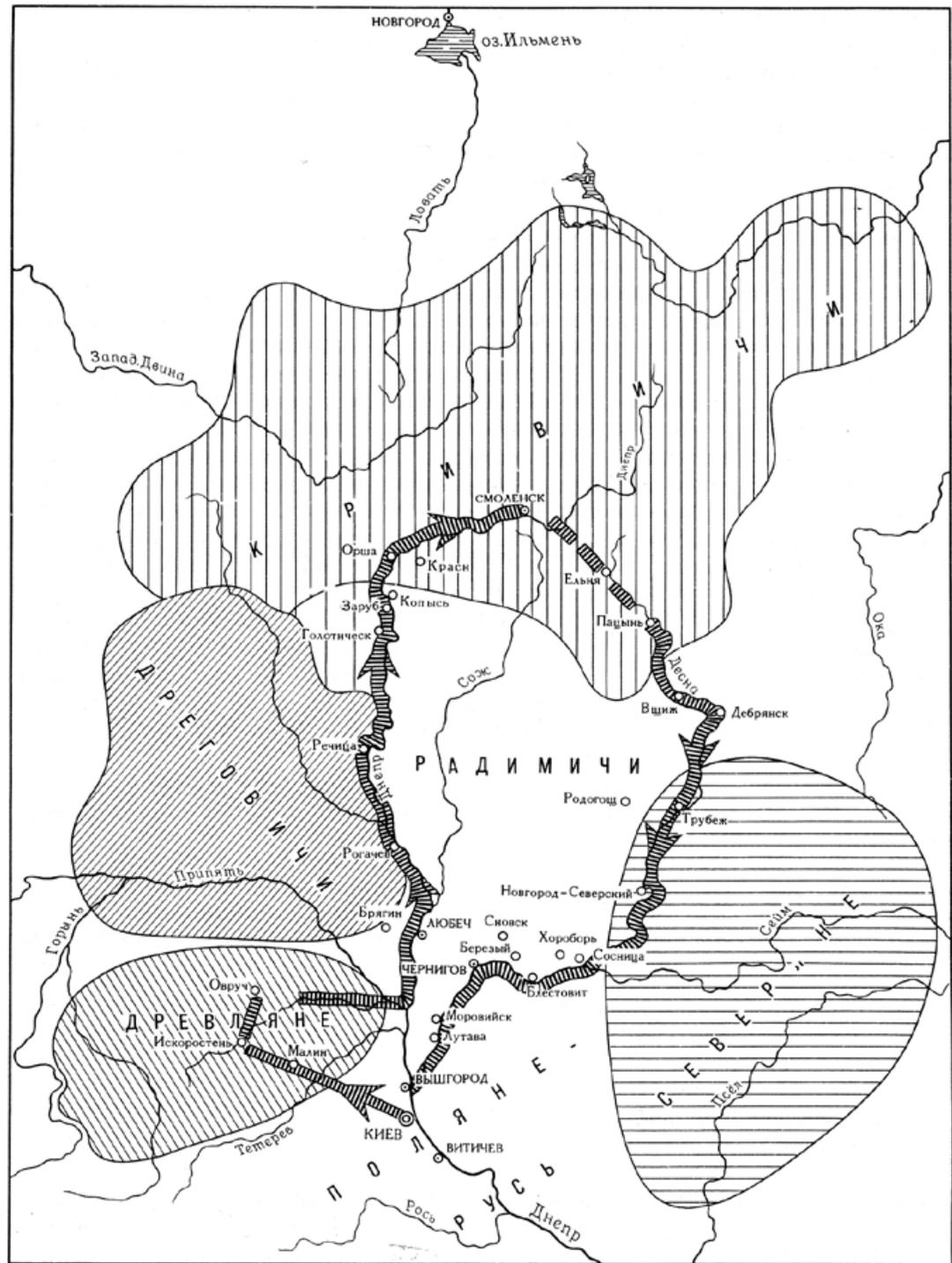

Схема «полюжья» на Руси, по Б. А. Рыбакову

Бористеня (как утверждает Г. Я. Мокеев) в нашем же Киеве. Имя же реки Днепр, очевидно, более позднего происхождения. Я склонен считать, что оно возникло в эпоху великого переселения народов, дело это темное и скрыто под водой. Его могли основать готы. Потомки викингов склонны считать, что здесь была их восточная столица Данпарстаг. Корень «гун», «дон» часто встречается в наименованиях старых кельтских городов, например, Верден, Данкелд, Лондиниум, Луггунум, Новиогунум, Сингигунум, и просто в имени «гора» и укрепленная гора — гун и оппигум.

Другая правдоподобная версия гласит, что имя Днепра и всех значительных рек Чёрного моря, включая Дунай, Днестр, Дон и Донец, происходит от скифского «дан» — просто «вода» или «река» (по сей день слово живет в осетинском и прочих иранских языках). Собственно Днепр, Дан-Апр, Δαναπρις в этой скифской, восточной интерпретации означает «глубокая вода» или «водопад», указание на Днепровские пороги. Также существует версия о том, что корень сей фракийского происхождения.

Так вот предки наши в ладьях, лодках-однооревках, спускались по Днепру на порогах, затем перетаскивали лодки ниже порогов, или западнее — в Южный Буг, или восточнее — в речку Молочную, и далее продолжали свой путь до Понта Эвксинского, как писали в летописях — Эксинопонта. Во времена этих отчаянных походов и прибывания щитов на врата Царьграда море (вкпе с Меотийским болотом, т. е. морем Азовским) даже получило имя Русского. Ну а Чёрное море — имя и вовсе бусурманское, это дословный перевод турецкого Кара гениз. Турки, напомним, появились здесь лишь в XV веке. Еще один любопытный факт связан с течением Днепра на юг, в Чёрное море. В обозримое историческое время Днепр, как и сегодня, впадал в Днепо-Бугский лиман. Но геологи полагают, что самое большое и засекреченное Советами военноморское озеро Крыма, Донузлав, является так называемой старицей, то есть древним естественным руслом и выходом Днепра в море. Это еще на сто километров ближе к Херсонесу-Корсуну и Константинополю-Царьграду.

ГЕРМОКАСТРОН

Но мы отправились в путешествие, как принято ездить нынче — посуху. Сперва до Одессы по плохому украинскому «автобану», встречая гаишников, планомерно собирающих мзду. Потом до Каролины-Бугаза, на берегу которой поющий песок. Кромка пляжа с удивительными дюнами уже и здесь наполовину застроена. Затем, спустившись с высокого берега, в курортном поселке Затока нам следовало перебраться через Днестровский лиман по внушающему ужас мосту. Мост автомобильно-железнодорожный, построен румынами в 1930-е из клепанных ферм, узкий и сотрясающийся. Стратегический мост.

Оказавшись в Белгороде-Днестровском и наблюдая с верхушки старой башни долгую крепостную стену, высокое небо и густо застроенный восточный берег Лимана, то есть широко разлившегося перед впадением в море Днестра, вдруг начинаешь понимать, что Аккерман (Белая Крепость по-турецки) — город, который должен быть, не взирая на наше о нем знание или незнание. Также в Аккермане обязательно должен был быть римский лагерь, опорный пункт в устье речного порубежья Тираса (Днестра). И он есть.

Здесь в VI в. до н. э. был основан греческий полис Тира. На карте античной Дакии и Мезии, составленной французским королевским географом А. Брюе в 1826 году, Белгород-Днестровский значится как Гермокастрон (Hermocastron). Однако само «белое» имя города тоже теряется в веках и со времен римлян имело соответствующие поименования на латыни, греческом, славянском, готском, турецком и румынском: Албумкаструм, Аспрокастрон, Биалограт, Вайсенбург, Аккерман и Четатя Албе. В XIII в. золотоордынцы назвали город Ак-Либо.

Аккерман, вид с запада [фото: Борис ЕРОФАНОВ, 2014]

Юдо-мавританский памятник, конец XIX в.

Но дело обстоит еще загадочнее, параллельно белому имени существовал «черный» топоним: Нигрумкаструм, Маурокаструн, Мокастро, Монкастро, Чарниград, Мальвокастро. Из-за того что, по мнению румынского историка Н. Йорги, над черным античным основанием была надстроена белая византийская крепость. Успокоительной версией является приписывание имени Черного Города укреплению на противоположном берегу Лимана — возвышенность над Затокой и Каролино Бугазом [Шлапак М. Белгород-Днестровская крепость. Исследование средневекового оборонного зодчества. — Кишинёв, 2001. — С. 17–23]. По крайней мере, парные крепости нередко замыкали входы в важные гавани. К тому же византийцы любили расцветчивать имена городов. Перед эпохой Возрождения городом последовательно владели венецианцы и генуэзцы. В середине XV в. Четатя Албэ в составе Молдавского княжества, невероятно расширена крепость. Три века, с конца XV в. по 1770 г., Аккерман находился в безраздельном владении турок-османов. После череды русско-турецких войн, с 1812 г. Аккерман официально российский город. Примечательно, что по переписи 1897 г. в уездном городе Аккермане родным языком указывали украинский — 15 183 (больше половины населения), русский — 5 724, еврейский — 5 573, армянский — 608, болгарский — 288. Аккерман снова становится румыноязычной Четатя Албэ с 1918 по 1940-й. Белгород-Днестровским город впервые назван лишь в 1944 г., после отвоевания его советской армией.

Центр культуры под Белгородом-Днестровским

Белгород-Днестровский, путь в музей

ВОДОРАЗДЕЛ

Созерцая Белгород-Днестровскую крепость и плотно обжитой ландшафт противоположного берега, вдруг понимаешь, что все наши реки, впадающие в наше море, есть главное препятствие для любого движения: торгового, военного, цивилизационного. Крепость у моря — обязательный элемент контроля за пространством. Движение вдоль береговой линии осуществляется по морю. Движение по суше — по водоразделам, которые делят водосборы рек.

Поэтому форма речной сети, напоминающая дерево, когда мелкие ручьи и речушки вливаются в большую реку, коррелирует с такой же сеткой водоразделов, которые можно уподобить листу папоротника: узкие листки с дорожкой-водоразделом ответвляются от главного стебля. Так, большая часть знаменитого Чёрного шляха — есть ни что иное, как водораздел Днепра и Южного Буга, другая — Днестра и Днепра.

Реки — пустоты между листьями этого папоротника. И они неизбежно связаны в одну систему морем, в которое они впадают. Поэтому Днепр, Буг, Днестр и Дунай звенья одного большого целого, это бассейн Чёрного моря, Ексинопонта.

ТАТАРБУНАРЩИНА

Но мы перемещались в автобусе через страну Лудану — степь, плавни и затоки — в сторону переправы через Дунай в Галац, из Украины в Румынию. В этих диких болотах водится даже редкая для нашего неба африканская птица — пеликан, мы видели.

Дальше больше. В городе Татарбунары Одесской области, приуроченный к октябрьским выборам в Верховную Раду, на большом бигборде красовался предвыборный слоган: «Изменим Татарбунарщину вместе!» Сразу в голове замелькали альтернативные лозунги (а вдруг это не территория, а образ жизни?):

- Ничего татарбунарского нам не надо!
- Вы нам свою татарбунарщину не подсовывайте!
- Не дадим татарбунарщине спуску!
- Не позволим татарбунарщине превозмочь!
- Не допустим татарбунарщину в нашу жизнь!
- Татарбунарщина не пройдет!

В автовокзальном татарбунарском комплексе еда была дорожно-непритязательной, туалет был платным (скажите спасибо, что мы с вас всего одну гривну взяли, дальше будет одна лея или один евро). Рядом стоял сортир на два очка, бесплатный. Ровно, как в том анекдоте про бедвина во чистом поле, который деньги за туалет собирал. Показывая на пустыню, пилигрим из пыльного автобуса спрашивает, а что у вас тут вокруг посмотреть есть? А это туалет бесплатный, — отвечивал бедвин.

В последнем украинском городе перед румынской границей, Рени, на заборе красовался призыв, несмыслаемыми буквами шире, чем высота забора: «Рени — город больших надежд». Наоборот, дорожный указатель рядом указывал, что впереди у нас Джурджулешти, убитое молдавское село. А за Дунаем ярко сверкали огни Галаца...

Крепость Аккерман в XV в., реконструкция

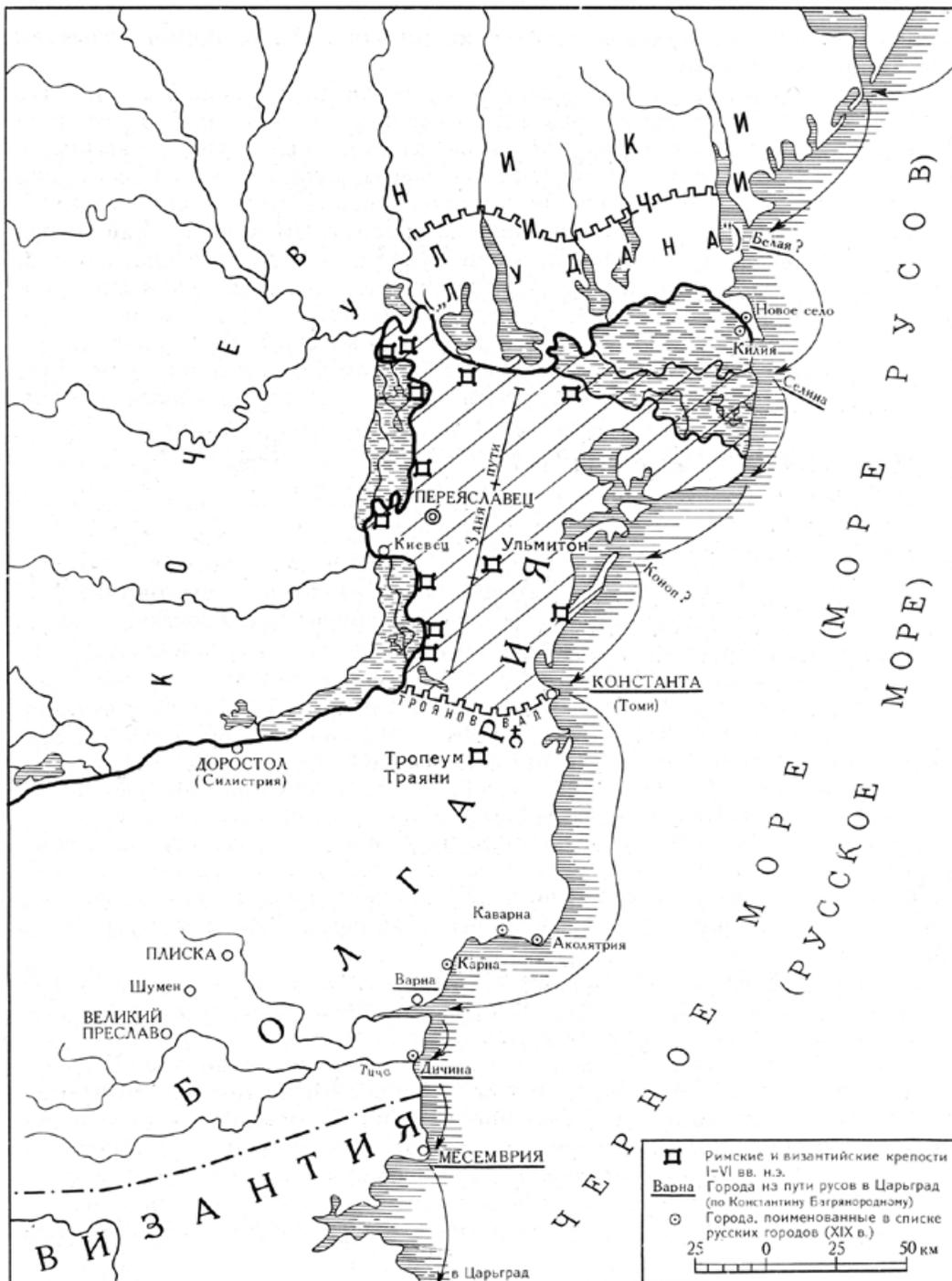
Аккерманская крепость и Днестровский лиман [фото: Борис ЕРОФАНОВ, 2014]

Стена и минарет

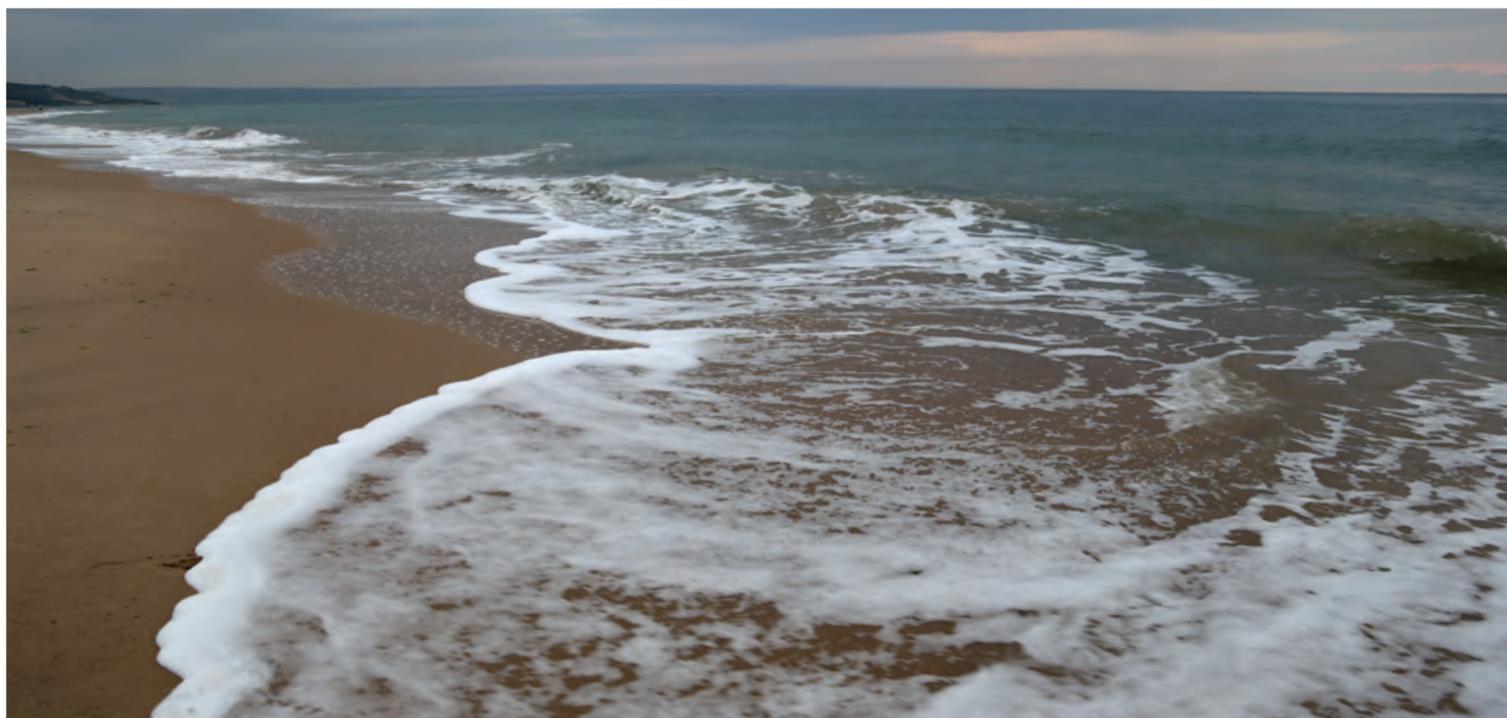

Потешное воинство

«Остров русов» во времена Траяна

Остров Русов IX–XII вв., по Б. А. Рыбакову

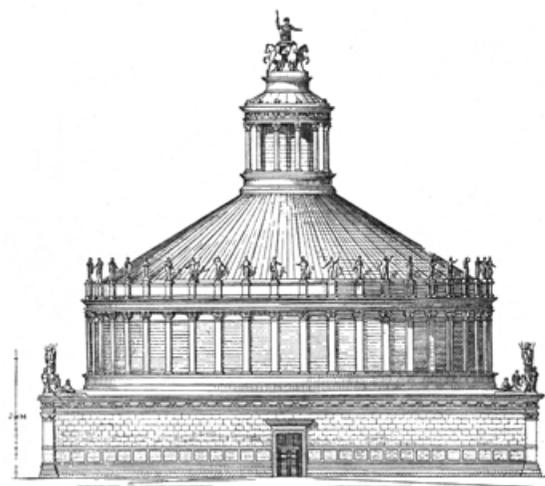

Восстановление тропеума президентом Румынии И. Чаушеску в 1970-е

Тропеум Траяна, реконструкция А. В. Кузнецова, 1930-е

Аналог мемориала — мавзолей Агриана в Риме, 135–139 гг., известный как Замок Св. Ангела

Руины Тропеума Траяна в 1930-е

ОСТРОВ РУСОВ НА ДУНАЕ

Чтобы добраться до Румынии, нам пришлось оставить паспорт восемь раз: выезд из Украины, въезд в Молдавию и выезд из нее (небольшой треугольничек возле Дуная, отгданный за рюмкой чаю президентом Кучмой Молдавии в середине 1990-х), и въезд в Румынию. Проверяют таможня и пограничники. В итоге, выехав из Одессы в 13:00, в Варну мы прибыли лишь утром следующего дня. Безлюдные Галац и Констанцу созерцали ночью. Освещение магистралей и городов резко контрастировало с мрачными и разбитыми автотропами Татарбунарского междуречья. После такого автобусного переезда нужна как минимум недельная реабилитация.

Тут мне важно топографически привязаться к месту, столь тяжким образом преодолеваемому по суше. На самом деле мы с запада объехали дельту Дуная и своеобразный стокилометровый полуостров, который образует излучина реки. В своем долгом течении на восток Дунай, кажется, готов был влиться в Чёрное море ровно в месте расположения Констанцы. Но примерно за 50 км до моря он резко поворачивает на север и через 130 км снова на восток. Еще 130 км на восток — как метелка, с дельтой — и он растворяется в морских водах.

По концепции Б. А. Рыбакова здесь Дунай огибает легендарный «остров Русов», который неоднократно упоминается в средневековой арабской и персидской литературе (с. 342–358). Островом территория эта, примерно 100 x 100 км, названа в связи с ее труднодоступностью и почти полным водным окружением. Город Новиодунум на этом острове — самая северная часть римской провинции Нижняя Мезия, севернее и в те времена располагалась лишь дикая Сарматия. Ввиду важности места по дунайскому и морскому берегу острова располагались около дюжины римских и византийских крепостей, в центре острова — Ульметум. Русичи устроили здесь города Переяславец и Киевец, поддерживая старые. Население острова в IX в. достигало 100 тыс. человек.

На юге остров ограничен Траяновым валом, возле которого на материке был устроен город Тропеум Траяни при знаменитом памятнике императора Траяна, воздвигнутом в 106–109 гг. в ознаменование победы над Дакией. Сорокаметровый курган-монумент более тысячи лет выполнял функцию маяка, в том числе и для русских мореплавателей. Б. Рыбаков уверен, что отрывок из «Слова о полку Игореве» — «рица в тропу Трояню чрес поля на горы» — означает походы русов из своей земли, через остров Русов — в ориентации на Tropeum Traiani, и далее на Балканские горы и в Царьград. То есть «тропа Трояня» никакая и не тропа вовсе, но «трофей», курган, Тропеум Траяни.

Совсем недалеко отсюда, на последней юго-восточной излучине Дуная император при посредстве архитектора Аполлодора Дамасского построил гигантский мост через великую европейскую реку. Мост был деревянный. Рассыпанные каменные устои еще много веков досаждали судоходам и сухоходным путникам.

ВАРНА-ОДЕССОС

Сразу после сельской таможни Дуранкулак между Румынией и Болгарией на берегу моря после мыса Калиакра проследовали Каварна, Карна и Варна. Карной оказалась наша основная база в Болгарии — Золотые Пески. Это знаменитый курорт времен социалистического лагеря к северу от Варны. Здесь есть казино, парaplаны, дайвинг и сотня гостиниц. В отличие от курорта Солнечный Берег, который южнее, возле Несебра, гористые окрестности Варны покрыты роскошными благоухающими лесами.

Пещерный монастырь Алагжа под Варной — чудо, утопающее в хвое, лианах и гуле пчел, с фантастической панорамой, через верхушки деревьев, на синее Чёрное море.

Не так далеко деревня Виноца — настоящий рай для любителей очень вкусного и здорового крепкого напитка, ракии. Здесь в специальных домах-винницах имеются до дюжины столитровых медных баков, никакой нержавеющей стали, как в Шотландии. Напиток готовят с любовью: «Без ракии жизнь не сладка!» Ракия это виноградная водка, подобие грузинской чачи и итальянской граппы. Но в отличие от двух последних, весьма крепких и приятных во всех отношениях, у ракии удивительный букет и разнообразие видов, вплоть до фруктовых, персиковой, грушевой и тому подобных экзотических. Крепость до семидесяти градусов, действие мягкое и даже лечебное, если в меру. Я бы сказал, ракия — обладает душой.

Еще один неповторимый пейзаж в окрестностях Варны — заповедник Каменный лес, по-болгарски Побити (то есть вбитые) камни. Это просто некий марсианский пейзаж среди гор, тянущийся долиной на пять километров: гигантские стволы от полуметра до трех метров в диаметре, высотой до семи метров. Каким образом они сформировались, достоверно никто сказать не может. Долина Каменного леса занимает около 50 кв. км. Исследователи утверждают, что этим известковым столбам, выросшим на песке среди кустов боярышника и сосен, несколько десятков миллионов лет и они уходят на глубину до ста метров.

Рядом хутор и болгарская *механа* (таверна) «Волшебный извор», на территории которой действительно фонтаном бьет бурлящий источник. В его водах плавают разноцветные карпы. В самой таверне можно отведать: *гювеч* — брынза, яйцо и овощи (в основном помидор), запеченные в горшке; *агнешка глава* — блюдо «мозги барашка», подаваемые прямо в черепашке; *домашен суджук на жар* — разогретый на гриле; *дюрек* — перец и сыр в кляре, болгарский хамон «филе Елена» и много всякого прочего вкусного, в основном мясного. В холодное время подается грейна ракия — от простуды. Ну и — восторг для уха! — то, чем все это можно закусить: «*яйца на очи*», то есть глазунья.

Но главное преимущество Варны в ряду важных и вкусных ее достоинств конечно же порт в устье Варненского озера, замыкающего выход в море Провадийской реки. Очень удобная бухта, способная вмещать трансатлантические корабли. На северном берегу озера, под которым обосновались пустующие ныне знаменитые варненские верфи и морской порт, можно посетить подробные раскопки римских терм города Одессос. Да, да, именно в честь этого античного города была названа Екатериной II наша Одесса. То есть «в честь Варны».

Варна, центр

Одессос, раскопки

Варненские граффити

Вид из доброгледа на Солнечный берег и Nessebar [фото: Борис ЕРОФАЛОВ, 2014]

НЕСЕБР-МЕСЕМВРИЯ

Дальше путь на юг вдоль моря лежит через речку Камчия, носившую в X в. имя «река Тича» с древней пристанью Дичина. В те времена это был последний пункт «тяжкого и многострадального» пути русских купцов перед Византией. По Камче мы прокатились на лодке.

Благодаря путешествию по земле, в автомобиле, удалось рассмотреть, услышать и выучить много замечательных болгарских слов и выражений, весьма напоминающих наше «древнерусское» церковнославянское звучание, как то: *изход* (выход), *асм православен* (я есть ...), *доброглед* (панорама), *сметка* (счёт), *крадец* (вор), *хан* (большая усадьба), *копонари* (цыгане), «*20 левов*» (семнадцатилетняя магистральная проститутка, по-украински = 200 грн., то есть 15 баксов на сентябрь 2014 года), *мерси* (спасибо), *кашкавал* (твердый сыр), *брынза* (нетвердый сыр), *карфур* (цветная капуста), *езеро* (озеро), *сълнчеглед* (подсолнечник). И так далее, и тому подобное. Ну, просто какой-то словарь расширения русского языка!

Следующей остановкой был уже греческий порт Месемврия, нынешний Несебр. Древних купцов здесь уженикто не преследовал, и они могли отдохнуть от тягот путешествия.

Несебр это полуостров-крепость вроде Каменца-Погольского, только на море. С таким же узким перешейком на входе перед главными воротами. В последние десятилетия Несебр был отстроен как морской туристический городок при марине, стоянке яхт, с развалинами византийских церквей, многочисленными ресторанчиками и туристической инфраструктурой. Особый интерес представляет керамика церквей Несебра, с небольшими фигурными плитками, зеленой и красной глазурью. Типичное провинциальное строительство, отличное от мега-масштаба Константинополя, задававшее более камерный масштаб церковного строительства на периферии. Отсюда форма четырехстолпных храмов Киевской Руси, сколь бы они не тщились повторить величие византийской метрополии. София Киевская, безусловно велика. Но она лишь мультипликация четырехстолпного византийского храма. София Константинопольская полностью вместила бы киевский храм в свой интерьер.

В Несебре даже в конце сентября прозрачное теплое море. Дно у берега выстлано огромными плоскими плитами. Теплый ветер и голубое небо.

Метяной макет византийской Месемврии на въезде в Несебр

Церковь Христа Пантократора, XIII в.

Устье реки Камчия, древней Дичины

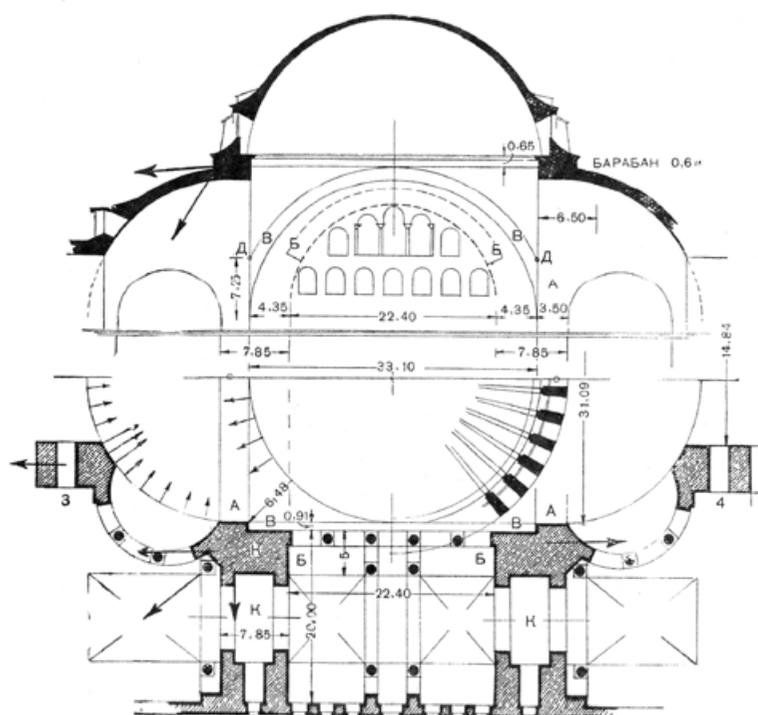
Киоск на ул.Ишак-Паша; слева — Св. София; справа — дворец Топкапи с церковью Св. Ирины

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, ЦАРЬ-ГОРОД, ОН ЖЕ ИСТАНБУЛ

В Стамбул мы приехали в пять утра. Без людей на улицах город оставляет о себе более европейское впечатление, чем днем с многолюдной толпой. Вопли муэдзинов в громкоговорители, еще до рассвета, от неожиданности сбивают с ног и подтверждают, здесь вам не Европа.

На главной площади Акмайдан, между гигантскими куполами Святой Софии (532–537) и ее мусульманского клона — Голубой мечети — расположен большой круглый фонтан. Фонтан полон струй, как золоченая «Дружба народов» на ВДНХ. Площадь полна людей из самых разных стран. Все возбуждены и радуются артикулированной возможности прикоснуться к вечному. Но, увы, они не догадываются — вечного можно касаться всюду и всегда...

Героический масштаб Стамбула удивляет. Особенно после солнечной Украины и не менее провинциальной еще более солнечной Болгарии. Это настоящий столичный город. Все привычные нам предметы городской обстановки на главных улицах и площадях увеличены, не то чтобы вдвое, но как у хорошего скульптора примерно в 1,6 раза. В Стамбуле больше всё. Больше фэмы, «фигурные элементы мощения», к тому же здесь они из гранита, а не из прессованного бетона. Больше фонари. Больше кованые и литые решеточки всевозможных ограждений. Принципиально увеличенный масштаб присутствует в размерах ступеней многочисленных лестниц и пассажей общественных зданий. На главной улице, проспекте

Св. София Константинопольская, разрез и план по А. В. Кузнецову

Восточный вход на подворье Св. Софии [фото: Борис Ерофалов, 2014]

Византийские гиганты на проспекте Орды

Ипподром: колонна Феодосия и обелиск Константина

Голубая мечеть, северный фасад

Орды (т. е. Армии), можно запросто встретить мегалитические останки колонн имперского византийского времени.

Но дух мусульманской мекки намертво прирос к городу Истанбулу. Торгуют все и вся. Торговцы навязчивы и доблестны. Торгуют мелочевкой и ширпотребом, водой и арбузом, украинскими веночками и плохими путеводителями (на Трафальгарской площади никому и в голову не пришло бы впаривать такой негодный продукт). В этом, по-видимому, и зарыта тайная суть Востока: продавать и расслабляться — курить бамбук и торговать. Это не значит, что что-либо не может быть сделано хорошо. Вот оно, сделано. Но дальше хорошее изделие начинает жить своей главной, базарной жизнью. Жизнь не очень ухоженной и столь милой душе мусульманина. Так, скандинав протрет все поверхности своего скудного быта и пейзажа. Турок же только для Бога — в мечети, только для внутреннего употребления — дома, или на продажу — на прилавке.

Складывается впечатление, что у них почти нет чувства истории. В наличии лишь ощущение Бога. Бога торгового каравана в пустыне. А в остальном — как Бог послал. И только вечные камни базилик, терм и ипподромов незатейливо просвечивают сквозь мишурные витрины и прилавки.

ВОДОРАЗДЕЛ ЕВРОПЫ И НОВАЯ СТРАНА В БАССЕЙНЕ ЭКСИНОПОНТА

Есть что-то неуловимо подкупающее во всех странах бассейна Чёрного моря. Независимо от языка, на котором говорит их народ. Невзирая на то, откуда этот народ в свое время пришел, пусть даже из бассейна другого моря. Земля, по которой текут реки Эксинопонта, удивительным образом объединяет нравы и темперамент народов, на ней живущих. Австрийские немцы, невзирая на язык, мелодичностью, искренним весельем и открытостью скорее напоминают славян, чем их прусские собратья. Венгры и румыны попали сюда по историческим меркам не так давно, из других, соседних морских бассейнов, и, тем не менее, они обладают нравом «черноморского народа». Большая часть Грузии относится к бассейну Чёрного моря, поэтому грузины наши братья, то есть обладают более открытым, веселым и смысленным характером, чем, например, восточно-кавказские народы, по другую сторону хребта. Более того, грузины, похоже, самые большие долгожители черноморской «чашки». И вот, самый молодой народ Чёрного моря — турки. Они населяют самый большой город моря, Константинополь. И поэтому во многом впитали темперамент бассейна Чёрного моря, подарив и свои черты региону. Чего стоят хотя бы украинские шаровары и оселедцы! Магьярская паприка! И болгарский барин-чорбаджи!

Догадка о том, что место определяет темперамент народа, заставила найти карту, изображающую главный европейский водораздел. И ожидания не обманули. Водораздел разрезает то, что сегодня географически называют Европой (то есть до Урала), разделяет ее на три принципиально разные части: Средиземноморскую (к которой относится Агриатика, Греция и Чёрное море); Северную Европу (Атлантика, Северное и Балтийское моря) и Московско-Тартарскую (Ока, Кама, Волга и внутреннее Каспийское море). В свете и последних событий, событий последних трех столетий и даже монгольского нашествия, можно утверждать, что Восточная часть в культурном и психофизическом смысле Европой не является и по самоопределению не очень хочет ею быть.

А поэтому с народами Черноморского бассейна у нас больше общего, чем кажется. Невзирая на языки и границы. Наш культурный темперамент объединяет и делает возможной комфортную коммуникацию. И в будущем такая симпатия может стать залогом новой государственной общности.

Ближайший геополитический собрат Средиземноморской части — Североевропейская. В этом отношении партнером Украины скорее будут ее исторические братья по Великому княжеству Литовскому — Белоруссия и Литва, чем восточный брат, Россия. И в обозримом будущем мы должны быть готовы образовать с ними более тесный политический, вплоть до государственного, союз, «od morza do morza».

Водораздел Европы, по-немецки точный план

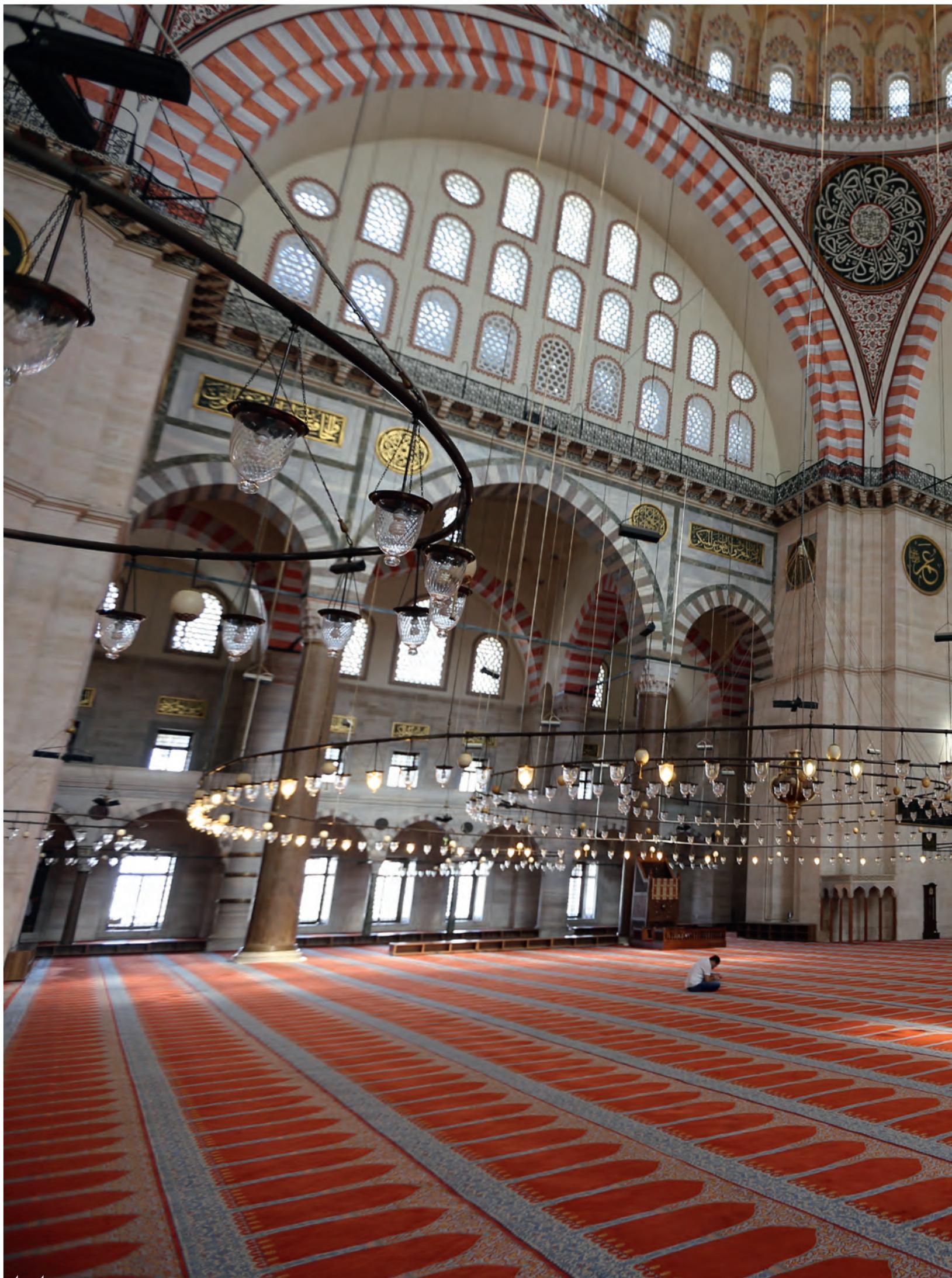
Босфор и корабли

Вид на европейский берег. Мост султана Мехмеда Фатиха, длина 1510 м, построен в 1988 году [фото: Борис ЕРОФАНОВ, 2014]

Новая мечеть у пристани и мечеть Сулеймание — на горе

конкурс archivision в одессе

Материал подготовил Александр БАРАНОВСКИЙ

ARCHIVISION

Пересматривая свое отношение к миру, обществу, себе, ценностям, профессии, человеку, отказываясь от неэффективных решений, находится в постоянном поиске. В своих поисках объединяются сообщества, компании, страны... Современные запросы общества, ускорение жизни и появление новых смыслов, градостроительная ситуация, которая сложилась на сегодня, и возможности строительных технологий требуют нового подхода к проектированию городской среды. Компания КНАУФ вместе с Национальным союзом архитекторов Украины, архитектурным бюро АРХИПЛАСТИКА и целым рядом партнеров в 2014 году успешно провели Всеукраинский смотр-конкурс ARCHIVISION. Обязательным условием конкурса было использование в проекте материалов, конструкций, технологических решений компании КНАУФ и партнеров смотра-конкурса. Приветствовалось соблюдение принципов «зеленого» строительства и энергосбережения, принципов BIM-проектирования, групповой и междисциплинарный подход к формированию авторских коллективов. В ходе конкурса в различных городах Украины были проведены семинары для практикующих архитекторов и студентов архитектурных факультетов. Церемония награждения победителей конкурса состоялась 4 октября в Одессе.

Организаторами ARCHIVISION принято решение о повторном его проведении и привлечении к участию еще большей аудитории, особенно студентов и молодых архитекторов.

После обсуждения организаторами и членами жюри результатов первого конкурса ARCHIVISION, за основу следующего была принята идея проектирования в существующей градостроительной ситуации, т. е., привязка проекта к конкретному месту. Такой подход позволяет исследовать локальные социальные проблемы проектной площадки, запросы и риски жителей, а также дает конкурсантам шанс реализовать проект в будущем. Интересные в архитектурном отношении, целостные и сбалансированные решения будут оценены жюри и рекомендованы для проектов преобразования существующей застройки наших городов. Критериями для экспертной оценки проектных предложений будут их концептуальная оригинальность и новизна, функциональность и социальный вес, эстетический и градостроительный потенциал, технологичность выполнения и повышение ценности застройки.

ПОБЕДИТЕЛИ КОНКУРСА ARCHIVISION

I премия — проект АК 075760, архитт. Е. и О. Загваздины

II премия — проекты:

АК 075885, архитт. К. А. Романова, Ю. Э. Гончаренко

АК 075743, архитт. Д. П. Потёмкин, Э. И. Мосеенков

III премия — АК 972596, архитт. М. А. Рохманийко, О. В. Шапран

Приз зрительских симпатий — проект АК075864, архитт. И. В. Шинкарчук, К. А. Карпов

Специальные призы от КНАУФ получили авторы проектов:

АК019133 — Р. А. Саблин

АК537217 — Е. В. Ващенко

АК075880 — Д. Бахтин

АК075863 — Е. А. Зирчук

АК008569 — С. В. Дербин

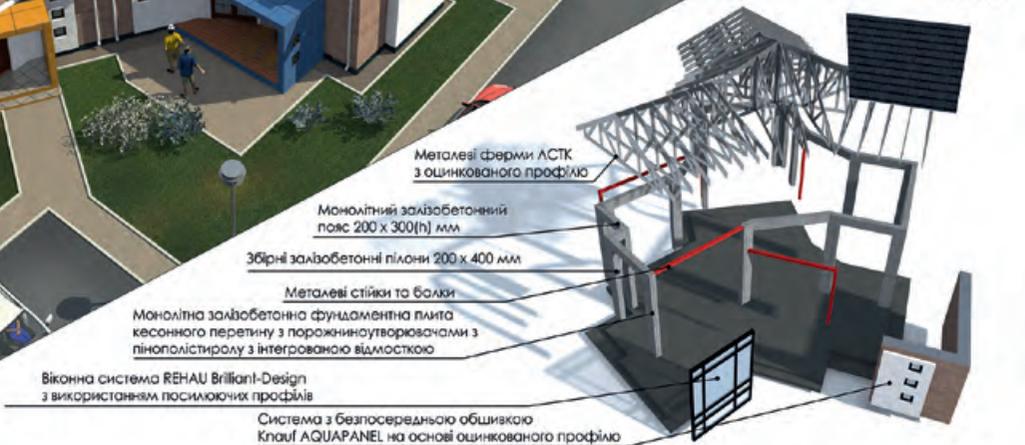

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Універсальний швидкокомтований житловий модуль, що може бути окремим будинком або елементом блокованого будинку з можливостями трансформації

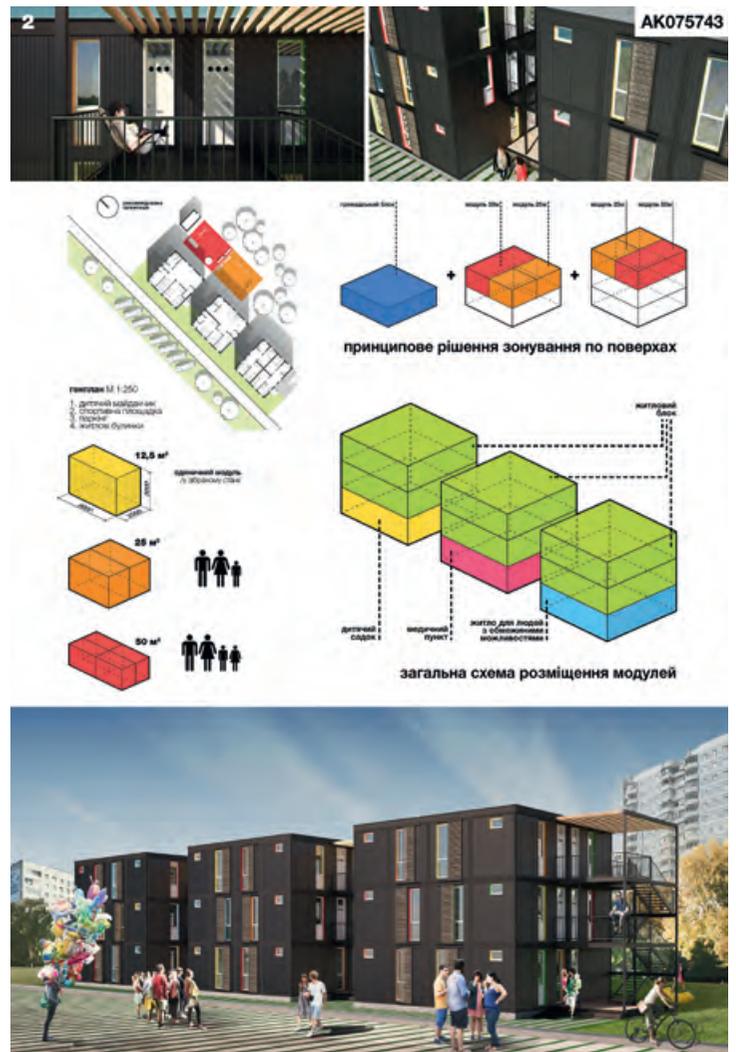
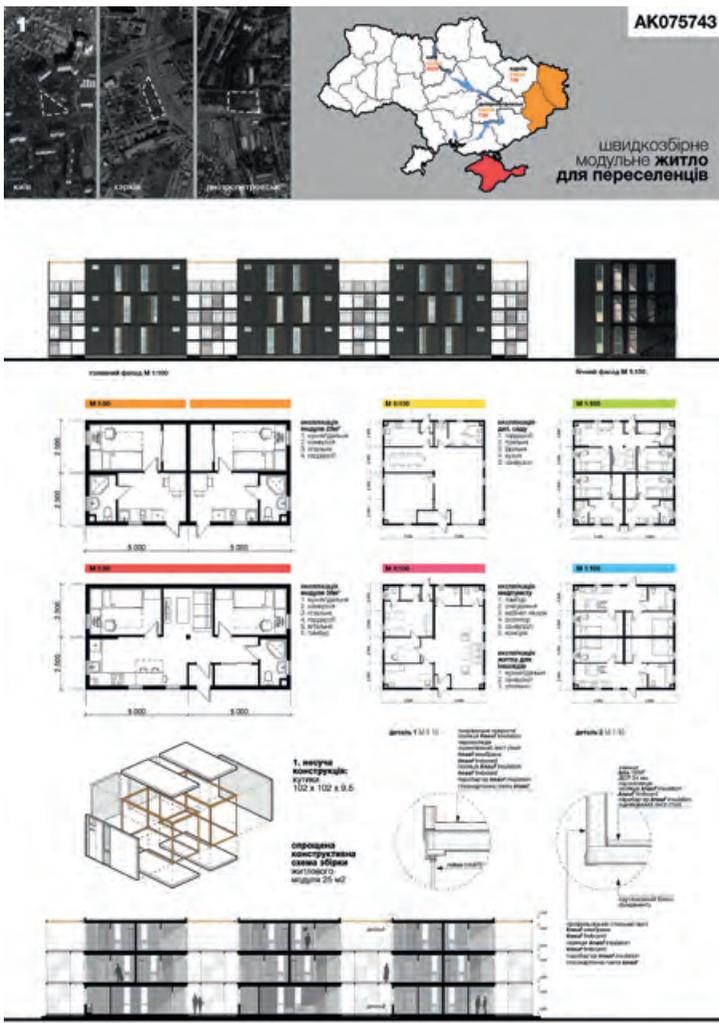
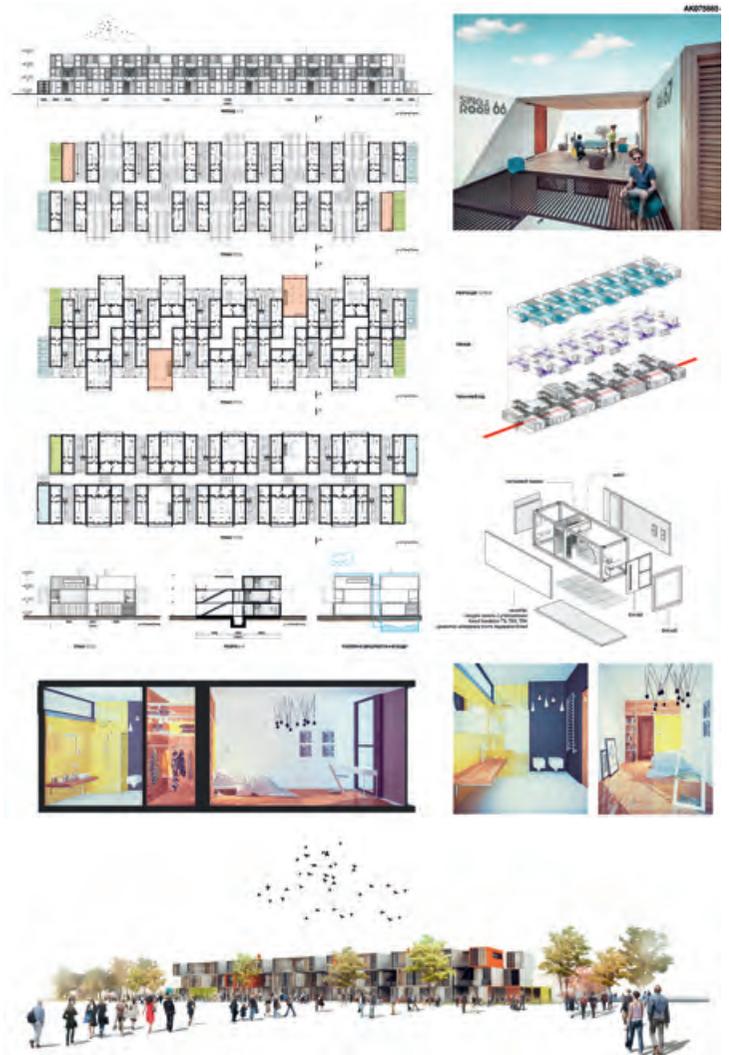
КОНСТРУКТИВНА СХЕМА

ЗАГАЛЬНИЙ ВИГЛЯД ЖИТОВОГО УТВОРЕННЯ

II премия — АК 075885, архитт. К. А. Романова, Ю. Э. Гончаренко

1 Житло для переселенців

DENSIFY AK972596

Куди ми, чому тебе так домігалося місто, як в першій інстанції діти до гамбургера? Ади не побудувати нестражданського синадрому на вищайшій - важко уявити стабільний розвиток міста в такому неорієнтованому - життєво буди мільйонного масштабу в адміністративному чорному, що не змінилося за останні тридцять років. Тоді знову Київ зі всіма його перевагами концентрує на собі, доводиться густою масою - 3434 осіб/1 га порівняно Календаре - 6,800 осіб/1 га. В той же час, Київ має надзвичайно велику різницю житла - більшість нового житла будується на продаж, а відповідно його зменшується - концентрує в квартирах. В тому випадку не пророческо проєкт, що маніфестує новий етап розвитку міста.

1. Денсифікація - заповнення вакантних зон замість "життєвих комплексів"
2. Оптимізація - використання інтелектуальних та не природних ресурсів
3. Планіметричність - розвинути ринок житла з метою виключення потреб різних людей
4. Підприємство - розробити та виконати комплексні рішення

Житло над супермаркетом, як маніфест

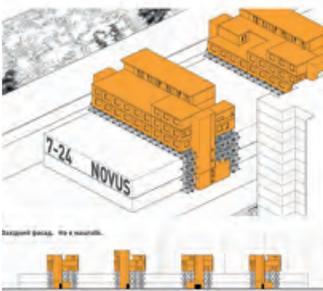

Супермаркети

- Низька ефективність в просторовому сенсі, при економічній окупності.
- Гарний доступ до транспортної системи.
- Темна будівля житло для переселенців
- Розвинути ринок житла
- Економіка та енерго-ефективність

Житло над супермаркетом це приклад оптимізації міста. Супермаркет - приклад брідки, яка працює ефективно в економічному сенсі, наприклад, завантажений, хороший доступ до транспортної системи і висока кількість покупок. Віди, супермаркет різко працює ефективно в просторовому сенсі, майже завжди мають високу поверховість при великій площі. Саме цей факт дає змогу будувати поверхи для того щоб бути оптимізованими.

Перетворити велику кількість поверхів ситуації на мінімізацію, що майже пропала, не буди економічно вигідним, а скорше може стати великим рішенням для міста Києва. Склад було вибрано супермаркет NOVUS, що знаходиться біля станції метро «Академічна» (в цілях даного конкурсу ми вибрали тему житла, хоча очевидно, що в подальшому досвіді багатьох інших функцій можуть знайти місце над супермаркетом, наприклад офіси для оренди).

2

DENSIFY AK972596

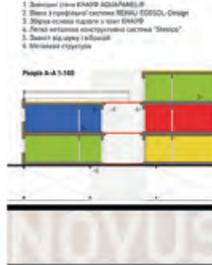

У запропонованому проєкті ми поділимо використується мінімальна чотирма 3,6*7,2м з усіма необхідними для життя компонентами. Дані чотирма є гнучкою для потреб різних категорій людей, враховуючи чисельність осіб у сім'ї та виобраний склад, і здатні до того, щоб були трансформовані до більшого за розміром житлового менту. У розробленому варіанті представлені квартири з використанням 1, 1,5 та 2 модулів. Таке планування на кілька дозволяє зробити житло гнучким, і ще й дозволяє його переорієнтувати для будь-якої кількості функцій, наприклад офісу. Раціональним для Києва формат квартири з спільною кухнею ще більше здатний проєкт та створює суцільне до спільнотами.

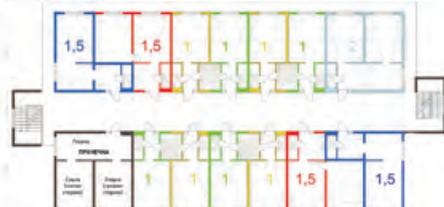
План на квартирі +13,300 1,100

План на квартирі +14,300 1,200

План на квартирі +15,300 1,100

1. Злиття (план КМНВ АКАДЕМІКА) В
2. План з розподілом системи КМНВ (СІДЛО, Омега)
3. Злиття системи КМНВ з планом КМНВ
4. Адаптація системи КМНВ до системи "Денсифікація"
5. Злиття з плану (АКАДЕМІКА)
6. Мінімальна оптимізація

III премія — АК 972596, архитт. М. А. Рохманійко, О. В. Шапран

AK075864

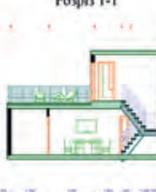
План першого поверху

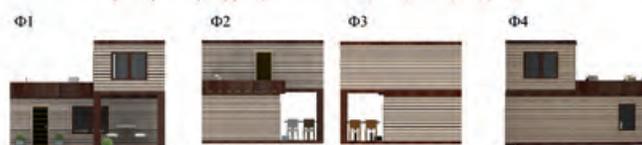
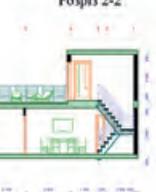
План другого поверху

Розріз 1-1

Розріз 2-2

Варіант №2

AK075864

Приз зрительських симпатій — проєкт AK075864, архитт. И. В. Шинкарчук, К. А. Карпов

Лондон: пространства публичности

Анна ВЯЗОВСКАЯ, фото автора

Способность жить с различиями, не говоря уже о получении удовольствия от такой жизни и извлечении выгоды из нее, приобретает нелегко и, конечно, не по собственному желанию. Этот навык является искусством, которое, как и любое искусство, требует изучения и упражнения.

Зигмунт Буаман, социолог

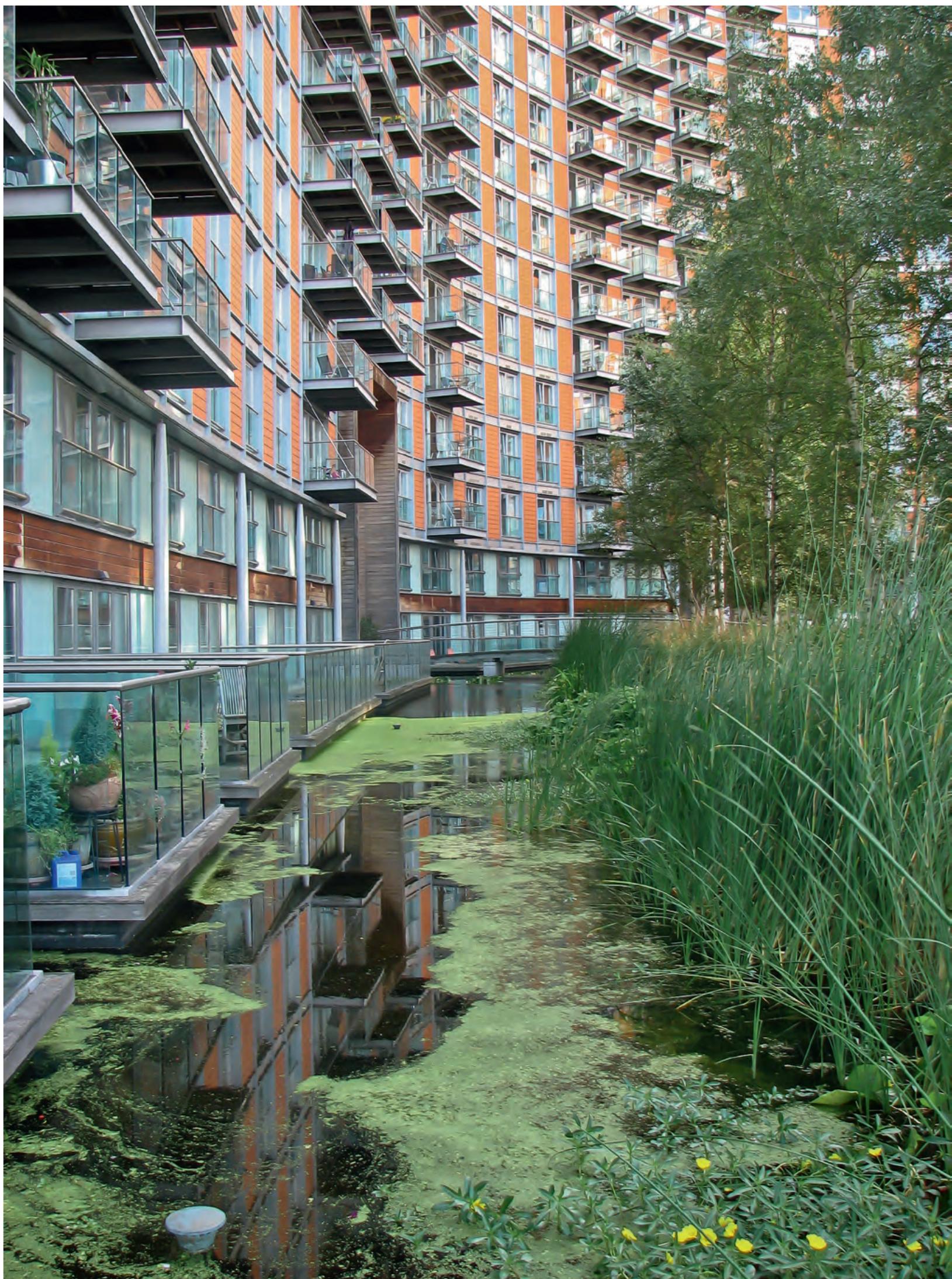

Южный берег Темзы. Набережная

В Лондоне полно случайных находок: за каждым поворотом — старинные здания или известные архитектурные «иконы», куски оригинальной римской стены торчат прямо из фасадов новеньких бизнес-центров, а небольшие заведения, устроенные с небрежностью уличного стиля и изобретательностью ограниченного бюджета собирают по вечерам модную колоритную тусовку. Мощнейшая тенденция в современном градостроительстве здесь — это масштабное развитие городской среды: силами частных инвесторов преобразуются огромные постиндустриальные, деградировавшие и загрязненные территории, муниципальные стратегии сфокусированы на качестве окружения, а в результате создания точечных коммерческих проектов и культурных «магнитов» совершенствуются существующие и возникают новые общественные пространства. Акцент с архитектуры смещается на среду, и для европейского девелопера немислимо строить здания без созда-

ния добротного благоустройства «городской поверхности». Повсюду возникают «публичные пространства», сделанные из дорогих материалов, с оригинальным и качественным дизайном, призванные стать вместительными разнообразной деятельностью и социальной активности. Однако, работают они, как задумано, не всегда. Например, по вечерам и в выходные можно долго бродить по впечатляющим с точки зрения архитектурного исполнения кварталам Сити и Доклендса в сопровождении только эха собственных шагов. С другой стороны, небрежные городские «кармашки» и закоулки, без какого-либо особого благоустройства, притягивают разнообразную публику, создавая ареалы живого спонтанного общения. В Лондоне городская жизнь пульсирует удивительно неравномерно, а социальная активность часто уплотняется совсем не там, где для нее отведено место.

СОЦИОЛОГИЯ ПРОСТРАНСТВА: СКВЕРЫ И УЛИЦЫ

Мысль о том, что устойчивое взаимодействие людей и планировочная структура города взаимозависимы и определяют друг друга, была впервые высказана сто лет назад немецким ученым Георгом Зиммелем, автором авангардной даже в наши дни «социологии пространства». Ученый одним из первых «подружил» социально-гуманитарные науки с естественными, в данном случае, социологию с городской географией. Во второй половине XX века Анри Лефевр разработал концепцию «производства пространства» самими жителями в процессе ежедневной деятельности: миллионы жителей творят город и творимы им же; а популярный социолог Эдвард Сойя, находит человеческие отношения «абстрактными и нереализованными, пока они не вписываются материально и символически в обитаемую среду». Социальная структура города (ежедневные взаимодействия жителей) и его физическая среда формируют себя через непрерывное взаимодействие, оказывая друг на друга равноценное влияние, а «силовые линии» этих структур, которые направляют потоки человеческой активности или же сами являются социальными процессами, определяют места проявления «городской публичности».

Физическая поверхность Лондона всегда развивалась согласно своему самобытному сценарию. Рожденный изначальной топографией места, архитектурный ландшафт города веками вытаскивали потоки движения людей, денег и энергии. В Лондоне, говоря терминами постмодернизма, «автор» никогда не умирал, потому что «автора» никогда не было: королевская воля и амбиции градостроителей ни разу за всю историю не взяли верх над древними законами капитала. Противоречивое влияние на городские территории крупных землевладельцев, королевского двора, дворянства, церкви с ее обширными земельными угодьями, и отсутствие каких бы то ни было планировочных осей, привели к иррациональному, с градостроительной точки зрения, пространственному развитию. Лондон отличает невероятная физическая постоянность и административная преемственность: в некоторых местах сохранился рисунок улиц римской эпохи, границы земельной собственности оставались прежними многие сотни лет, а административные границы лондонских округов не изменялись, по меньшей мере, сначала IX столетия. Даже генеральный план Кристфера Рена, созданный по горячим следам большого пожара 1666 года, чтобы превратить Лондон, подобно Парижу, в город широких проспектов и ясных перспектив (с той примечательной разницей, что фокусом перепланировки был не королевский дворец, а здание фондовой биржи), так и не был реализован, и городская структура сохранила привычные «неправильные» очертания. Поверхность города стала еще более материальной: защищаясь от огня, лондонцы сооружали кирпичные от цоколя и до кончика дымохода дома, грубые, лишённые особого декора фасады которых мрачнели год от года от въедавшейся в них копоти (можно себе представить изумление городских жителей, когда к 2010-му году реставраторы отмыли собор Св. Павла, обнаружив его естественную светло-серую цветовую гамму, создающую эффектный драматический контраст с темным свинцовым небом).

Места социальной активности в средневековой Англии значительно отличались по форме и по характеру использования от городских площадей в городах-республиках Италии, которые

единогласно признаны историками «классическими публичными пространствами». Такое городское пространство — это не столько место приятного времяпровождения, пассивного созерцания и прогулок, но, прежде всего, территория общественных дебатов, где городское сообщество становится видимым и раскрывает свою идентичность. Традиционное публичное пространство предполагает, что пришедшие туда уже осознают себя частью сообщества, ответственными гражданами, готовыми участвовать в общественных обсуждениях и действовать от имени сообщества. Политические и религиозные символы, надписи, изображения и памятники, расположенные на площадях, напоминали людям об их гражданских обязанностях. Пока в Италии времен Средневековья рыночные площади «обязательно сохраняли свободную середину, так как там собирались граждане города для обсуждения общинных и политических дел», а уже к XVI веку, с расцветом эпохи Возрождения, самые значимые и красивые площади выполняли исключительно общественные и репрезентационные функции, в Лондоне ситуация складывалась иначе.

Ист-Энд. Типографика

По словам готического лондонского «биографа» Питера Акройда, «если бы кто-нибудь захотел найти в Лондоне некую "общественную жизнь", то все иностранцы единодушно сказали бы, что он ищет "цветы в песчаной пустыне". В Лондоне даже XVIII века не было ни общества, ни общественной жизни — были лишь толпы, разнообразные и резко очерченные. Толпы женщин, которые громили публичные дома или нечестно торговавшие лавки; толпы горожан, собиравшиеся по крику "Держи! Лови!"; толпы жителей прихода, атаковавших местную долговую тюрьму; толпы зевак, глазевших на пожар; толпы нищих; и самые зловещие из всех — толпы недовольных рабочих или безработных».

Не удивительно, что в Англии не существовало городских площадей с выраженной общественной функцией вплоть до XVII века, когда архитектор Иниго Джонс, который во время своих путешествий по Италии стал преданным поклонником Андреа Палладио, привез в Англию планировочные идеи Возрождения, и спроектировал первое в своем роде общественное пространство — Ковент-Гарден. Территорию

Набережная возле доков Св. Катарины

Деревянная скамейка в стиле «натюрель»

Ритм-энд-стоун

И снова балка и скамейка из грубо тесанной древесины

новаторского сквера, которая ранее была застенным «садом аббатства и монастыря» (что следует из названия Co(n)vent-Garden — монастырский сад), король Генрих VIII подарил графу Бегфордскому в середине XVI века во время религиозной реформации. Иниго Джонс по поручению графа запроектировал элитный жилой квартал, как его называли бы сейчас, с роскошными особняками, расположенными по периметру большой прямоугольной площади. Необычное для Лондона пространство вскоре стало очень популярным: туда въехали разнообразные таверны, кофейни, публичные дома, рынок и театр, а богатые арендаторы поспешно сбежали. После Ковент-Гарден был построен квартал Линкольнс-Инн-Филдс с большим газонем в центре для отдыха и игры в крикет: идея строительства жилых групп со сквером посередине прижилась и стала характерным элементом городской структуры Лондона.

«Недвижимость Вест-Энда обрела индивидуальность; его замкнутые площади (скверы) формировали самостоятельные кварталы для богатых с практически пасторальной идиллией. Скверы Блумсбери, Бэдфорд и Рассел в западной части центра Лондона, и особенно скверы Ганновер, Беркли и Гросвенор в районе Мэйфейр и скверы Кавендиш, Портман и Манчестр

в Марилибоун превратили возникающий Вест-Энд в скопление жилых групп, отделенных друг от друга и лишенных помпезных связующих бульваров и роскошных панорам. Но в этом «дефекте» заключается ясный политический посыл: этот город не подвластен деспотическому диктату, а его архитекторы верны принципам коллективной собственности».

Пространство «общественного» сквера превратилось в частную озелененную территорию, огороженную от посторонних: в этом смысле они скорее наследуют традиции закрытых монастырских садов — hortus conclusus, чем европейских площадей. Жилые лондонские скверы — это еще и материализованный в пространственных формах национальный характер: любовь к комфорту и уединению, трепетное отношение к собственному дому и к тайне частной жизни, уважение чужого личного пространства и собственный подчеркнутый индивидуализм. Многие общественные скверы в XVII веке еще не стали местами гражданской сплоченности и взаимодействия. Акройд отмечает, что посреди Линкольнс-Инн-Филдс было «открытое место, где по вечерам собиралось всякое отребье», а Сент-Джеймс-сквер превратился в «свалку, куда свозили всю требуху и шлак, всех дохлых кошек и дохлых собак Вестминстера»; в какой-то момент там «поселился наглый

Байдарки на Темзе у моста Блэкфрайерс

ниций и построил сарай для мусора под окнами раззолоченных трактиров». Лондонские парки, открытые для широкой публики в том же XVII веке, были не только приятны, но и опасны из-за частых нападений грабителей. Однажды короля Георга II ограбили в Кенсингтонских садах, расположенных у самого дворца и закрытых для посторонних вплоть до начала XIX: преступник перелез через ограду и «лишил короля кошелька, часов и пряжек».

Общественная жизнь Лондона оставалась хаотичной и противоречивой до XIX века, когда индустриальная революция превратила Англию в «мастерскую мира», а статус могущественной империи поддерживался колониальной экспансией в Азии и Африке. Только теперь государству потребовалось пространство для демонстрации своего величия и амбиций. В 1840-х годах архитектор Джон Нэш в географическом центре города, где встречаются три первостепенные улицы Вестминстера — Стрэнг, Уайтхолл и Мэлл, построил Трафальгарскую площадь, которая практически сразу стала «рупором» социального недовольства и местом демонстраций и митингов. Толпа XIX века, по исследованию Аккройда, уже сознавала, что представляет собой новую форму человеческой общности, а «сознающая себя толпа сама посыла-

ет себе сигналы». Таким образом, Трафальгарская площадь стала не только самым политически ангажированным, но и самым гражданским пространством Лондона. Интересно, что на постаментах по периметру разместились три памятника: королю Георгу IV и генералам Напиру и Хейвлоку, а «четвертый постамент» пустовал вплоть до 1999 года, когда на нем впервые установили произведение современного искусства. Теперь каждые полтора года на Трафальгарской площади появляется новый монумент изменчивому и неоднозначному сообществу, который проявляет народ как неотъемлемый столп государственности. Сегодня по левую руку от короля Георга IV площадь фланкирует почти 5-метровый ультрамаринный петух — скульптура Hahn/Cock немецкого автора Катарины Фритш.

Хотя «классические» публичные пространства — явление достаточно новое в двухтысячелетнем контексте города, неправильно было бы утверждать, что до XIX века в Лондоне отсутствовало социальное взаимодействие, просто его характеристикой была стихийность толпы, поводом — торговля, а местом действия — улица. «Можно себе представить средневековый Лондон нанизанным, как на ось, на один непрерывный уличный рынок», — писал Акройд. На улицах, получавших

Ист-Энд. Случайная инсталляция на канале Риджентс

свои названия по виду товаров, которые там продавали — Milk Street, Bread Street, Old Fish Street — покупали и продавали, пели, играли на музыкальных инструментах, показывали фокусы и театральные сценки, оглашали последние новости и устраивали красочные процессии. Самыми популярными среди многих массовых мероприятий средневекового Лондона были майские театрализованные шествия трубочистов и молочниц, а по понедельникам горожане любили сопровождать телегу с осужденными от Ньюгейтской тюрьмы до места казни в деревне Тайберн: эшафот был своеобразной сценической площадкой, а повешение — уличным представлением. Когда в 1783 году казнить преступников начали прямо у тюремных стен, люди заранее арендовали комнаты и балконы расположенных рядом зданий, а в «партере» случалась страшная гавка. Мрачные улицы Уайтчепел видели страшное действо Джека Потрошителя, и они же были излюбленным местом игр для лондонских детей, «без пяти минут раем», по словам Голсуорси.

Уличные рынки сегодня по-прежнему популярны: субботняя барахолка на Портобелло-роуд в Ноттинг Хилл привлекает охотников за антиквариатом; в Камден-маркете, царстве альтернативной субкультурной моды, прямо на улице дела-

ют татуировки и пирсинг; на Каламбия роуд в Ист-Энде разместились чудесный цветочный рынок, а витнажную одежду, безделушки, виниловые пластинки и старые книги продают на Брик-лейн в центре «Банглатауна» — ареала компактного проживания бенгальцев, где английские названия повсюду дублируются витиеватыми надписями на бенгали: бывшая колония обосновалась в самом сердце империи. В отличие от торговых центров — мест индивидуального потребления, уличные рынки — это пространства насыщенного мультисенсорного и мультикультурного опыта, где стоит аромат горячей еды — индийской, итальянской, тайской, турецкой, аккуратные прилавки сводят с ума хрустящими багетами, резко пахнущими сырами, круассанами, джемами и пирогами, а воздух заряжен бодрими ритмами живой музыки. Культурные, религиозные и языковые различия, которые часто изолируют людей в повседневной жизни, необходимы здесь для рождения самобытного уличного действия, а соседство с «другими» вызывает интерес и удовольствие. Непосредственность уличной жизни также ярко проступает в Сохо — популярном развлекательном районе с пабами, клубами, театрами, закусочными и магазинами на любой вкус. В пятничный и субботний вечер заведения часто не вмещают всех желающих, и люди

Гайг-парк любит «фэшн»

Кэнери Уорф. Шик и пустота

Холланд-парк. Место для созерцания заката

Ист-Энг против скучных стен: bird, fish & chips

с бокалами на вынос заполняют окружающие тротуары, превращая улицу в многоязычно гудящее пространство, классическое «место встречи незнакомцев».

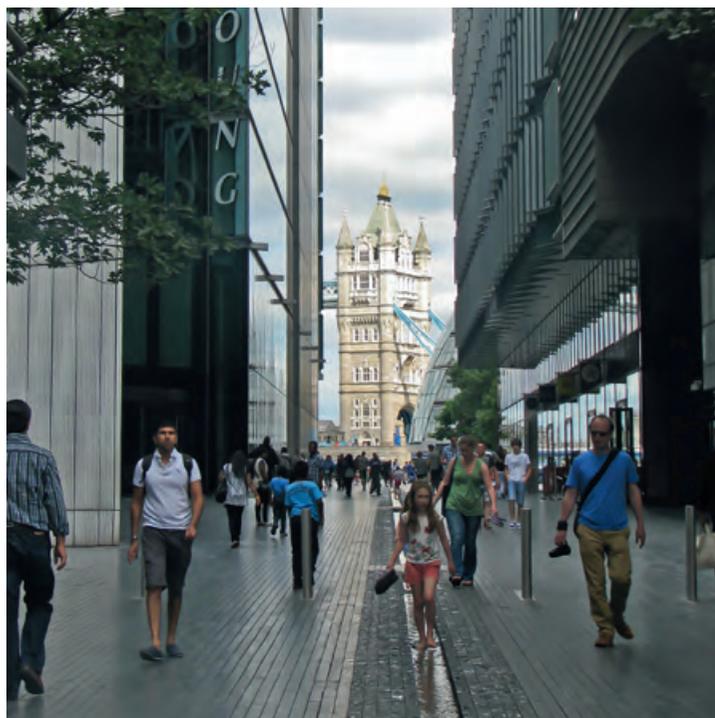
ГОРОДСКОЕ РАЗВИТИЕ: ЭВОЛЮЦИЯ, ЧАСТНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ И МУНИЦИПАЛЬНЫЕ СТРАТЕГИИ

Не удивительно, что каждый новый этап пространственной эволюции Лондона начинается именно с улиц. Сегодня это отчетливо видно на неоднородных территориях «внутренней периферии» — достаточно бедных районах, граничащих с историческим ядром города. В определенный момент, под воздействием повышенного интереса к их «центральности» в структуре расплывающегося и уплотняющегося города, начинается естественное развитие этих зон «изнутри»: появляется стрит-арт и малобюджетные, но оригинальные «выскакивающие» (pop-up, как называют их англичане) объекты и пространства «уличного» креатива. Например, собранный из грузовых контейнеров VoxPark, небольшой центр на Шорджик Хай Стрит с магазинчиками и закусочными, согласно концепции заведения, «не вторгается, не навязывается и не завоевывает окружающее пространство, а стремится стать частью структуры местной жизни, возвра-

щая цвет, креативность и моду в их исконную среду — на улицы». Сто лет назад Сохо, по словам Голсуорси, «неряшливый, полный греков, отщепенцев, котов, итальянцев, помидоров, ресторанов, шарманок, цветастых тканей и странных фамилий», эволюционировал в эпицентр богемной лондонской тусовки. Именно через Сохо, где концентрировалось все авангардное и скандальное, в Англию просочились бродвейские мюзиклы, неистовый джаз, свинг, рок, битники и хиппи. Эта территория, с противоречивой, но мощной vitalностью, сегодня по популярности не уступает «традиционным» лондонским достопримечательностям. На рубеже XX–XXI вв. подобным образом «взорвался» Шорджик — типично рабочий район, примыкающий к Сити с востока. Если в Сохо обновились развлечения, то в Шорджике — мода и технологии: ателье, шоу-румы, рекламщики и IT-компании. Это место без массивных финансовых вливаний преобразует себя силами талантливых уличных художников, бунтарей и радикалов, предприимчивых местных жителей и «креативного класса», вдохновленного происходящими переменами. Не проходит и дня, чтобы на обветшалых кирпичных стенах не возникло нового произведения уличного искусства, которые превращают район в галерею под открытым небом, а стрит-арт из

Новая выстока на Кенери Уорф
Вентиляционная решетка на Риджентс-плейс
«Крылья» у собора Св. Павла
Галерея-зигзаг на Риджентс-плейс

Ручеек пешеходного пространства MoreLondon

«вандализма» — в эффективное средство индивидуализации городской среды и нередко гражданской осознанности, показывающее многочисленным зрителям неприкрытую иллюзиями реальность. Немалая заслуга Лондона в том, что теперь не только туристы и любители, но также коллекционеры и профессионалы увлеченно изучают творчество «безымянных», но узнаваемых уличных художников, которые вчера еще бегали от полиции, а сегодня зарабатывают миллионы. Улицы Шоррича трудно назвать красивыми, но, наращивая характерную самобытность и многослойность, они начинают красиво «звучать».

Контрастным постепенной внутренней эволюции городской среды, которая сохраняет местные социальные и пространственные сценарии, является крупномасштабный комплексный, как правило, корпоративный редевелопмент территорий. В середине 80-х началось преобразование лондонских доков, на годы задавшее планку качества подобным проектам по всему миру: участок доблестного индустриального прошлого был успешно «защитчен», а построенный финансовый центр Кэнери Уорф усилил статус «глобального города». Позже стали понятны социальные последствия «корпоративизации» публичного пространства (явления, нужно отметить, для Лондона, не нового, ведь Ковент-Гарден и Линкольн-инн-филдс также были частной собственностью): отсутствие в них, собственно, публики. Четыре площади Кэнери Уорф, выполненные из качественных материалов, с красивой и удобной уличной мебелью, скульптурами, цветами и фонтанами, похожи на пустые комнаты: стерильные, безликие, лишенные уюта и человечности «обжитого» пространства. Подземные торговые центры не читаются снаружи, первые этажи зданий наглухо скрывают происходящую внутри деятельность, а боковые улицы негостеприимны и неинтересны. Важно, что пустые тротуары Кэнери Уорф — это не проектная ошибка или неумение управлять общественным пространством, а характерное для нашей глобальной эпохи «не-место», явление, тщательно исследованное социологом Зигмунтом Бауманом. Вкратце,

глобальный наднациональный капитал и управляющая им экстерриториальная элита предпочитает изолироваться от местного сообщества и охотно и много за это платит. Для отпугивания или фильтрации соседей и праздношатающихся сегодня вместо высоких заборов с колючей проволокой достаточно создать труднодоступное, безликое и контролируемое городское пространство. Работающие в Кэнери Уорф также не ощущают среду комфортной и «своей». Популярный принцип «гибкой занятости» не погряздает надежных и долгосрочных трудовых обязательств, что отражается в самом пространстве. Бауман приводит фразу, которую один крупный бизнесмен сказал о величественном, выполненном в стиле ар-деко офисном здании в Нью-Йорке: «Нам бы это не подошло. У людей может возникнуть слишком большая привязанность к своим офисам; они могут подумать, что они связаны с этим местом».

Частные инвесторы приватизируют общественное пространство в обмен на регенерацию постиндустриальных и деградированных территорий, что, конечно, приносит большую выгоду городу, но вызывает недовольство местных жителей, т. к. определенно сокращает их демократические права и свободу действий. «Частные-общественные» пространства оснащены системами слежения и предписывают жесткие правила поведения, запрещающие, например, кататься на скейтбордах и велосипедах, снимать видео и фильмы, проводить гражданские демонстрации. Когда в 2011 году участники глобального протеста Оссуру попытались поставить палатки у здания Фондовой биржи на Партерностер-сквер, владельцы огородили ее, закрыв доступ: так впервые горожане узнали, что многие публичные пространства — это частная собственность.

Судя по всему, масштабное городское развитие, которое, как правило, предполагает дорогостоящую ликвидацию последствий индустриального производства, невозможно без привлечения частного капитала. Но понимая также социальные последствия этого, муниципальные власти Лондона стали выступать гарантом сохранения публичности «част-

ных-общественных» пространств, и буквально воевать с корпорациями за круглосуточный доступ и свободу действий для городских жителей. Кроме того, с начала 2000-х в градостроительной политике был взят общий курс на усовершенствование физической среды города, расширение сети общественных пространств, повышение качества и эффективности улиц. Залог популярности и коммерческого успеха Лондона в XXI ст. городские власти видят в создании «удобных и приятных условий для жизни, работы и ведения бизнеса», которые во многом обеспечивает достойная городская среда. Правда, муниципальные стратегии меняются с приходом каждого нового мэра, но главная идея остается неизменной. Так, мэр Кен Ливингстон в 2002 г. запустил программу «100 общественных пространств», задачей которой была реконструкция и создание новых парков, площадей и променадов во всех частях города. Затея была реализована примерно на треть, когда вместе с новым мэром, Борисом Джонсоном, появились более детальные и проработанные инициативы, среди которых «Манифест о публичном пространстве» (2009), «Лучшие

Макет MoreLondon с блестящей мэрией Нормана Фостера

улицы» (2009) и «Лучшие зеленые и водные пространства» (2009). Нужно отметить, что они в большей степени отвечают сформированному характеру лондонской публичности и прорабатывают наиболее «сильные», исторически и социально значимые территории улиц, скверов и парков, берегов Темзы, водных каналов и бывших портовых гаваней. Важно, что улицы трактуются не просто как транспортные артерии, но и как значимые общественные пространства, а под благоустройством улиц (streetscaping) понимается создание гармоничной среды, в которой жители вовлечены в разнообразную деятельность. Программа «Лучшие зеленые и водные пространства» делает вклад в устойчивое развитие города, формируя единую сеть озелененных пространств, развивая берега Темзы и включая в общественное пользование второстепенные речки (например, благоустройство реки Ли в Олимпийском парке) и каналы. Постиндустриализация открыла широкие возможности возвращения Темзы в структуру города. На Южном берегу уже сформировался непрерывный пешеходный променаг

от вестминстерского моста до тауэрского, и там продолжают появляться культурные и коммерческие объекты (колесо обозрения London Eye, небоскреб «Осколок» (The Shard) архитектора Ренцо Пиано, галерея Тейт-Модерн, реконструкция театра «Глобус», коммерческий девелопмент More London со зданием городской мэрии (London City Hall) Нормана Фостера и многое другое), которые катализируют глубинное развитие южных боро Лондона.

Для усовершенствования и оживления лондонского Сити муниципалитет запустил программу Street Scene Challenge (2008), которая контролирует уровень качества общественных пространств в рамках корпоративного девелопмента и координирует разнообразные проекты для создания целостной и непрерывной среды. Объединить финансовые функции с высокой социальной активностью в Сити своими силами стремятся расположенные на территории «Квадратной мили» мощные культурные «магниты» — центр Барбикан и Музей Лондона. По их мнению, люди заполняют улицы Сити, если здесь будет возможность посетить музей, поесть и посмотреть кино, шоу, выставку или концерт. Подобные инициативы уже показали себя успешными, в частности, в Южном Кенсингтоне (Музей Естествознания и реконструкция Exhibition Road) и на Южном берегу Темзы.

В «Манифесте о публичном пространстве» мэр Борис Джонсон заявляет, что «не имеет значения, насколько оригинален дизайн и хороши материалы, если территория остается пустой — она не делает важный вклад в жизнь города». Успех общественного пространства — в его разнообразном использовании горожанами для семейного отдыха, детских игр и пикников, для ярмарок, представлений, фестивалей, выставок. Понимание неразрывной связанности социальной и пространственной структуры города крайне важно для градостроителей. То, что новые публичные пространства Лондона оказались непривлекательными для публики — это в ряде случаев следствие корпоративного дизайна, а в некоторых — невнимание планировщиков к «силовым линиям» городского пространства, неизменно притягивающим жителей и приезжих. Архитектор Ричард Роджерс, который был советником мэра по вопросам архитектуры и градостроительства с 2000–2008 гг. в интервью журналу Urban Design отмечает, до 1980-х приемлемые общественные пространства фактически отсутствовали, кроме, конечно, великолепных лондонских парков. Таким образом, это новая, еще не отрегулированная с точки зрения управления и реализации городская практика. Сам архитектор видит две принципиальные публичные оси города: на первую «нанизаны» всемирно известные Пикадилли Серкус, Трафальгарская и Парламентская площади, а вторая — это река Темза, которая долго оставалась городскими промышленными «заборками». И хотя стратегия Роджерса не была реализована, она оказала значительное влияние на развитие лондонских публичных пространств.

Лондон, несмотря на противоречия между историческими сценариями и современными тенденциями, корпоративной собственностью глобальных инвесторов и демократическими правами местных жителей, упорно работает над ошибками, шаг за шагом приближаясь благородной цели — реализации равного права для всех на доступный, удобный и экологичный город и постепенно «выращивает» успешное — живое, разнообразное, человечное — истинно публичное пространство.

К 50-летию поступления на архфак киси

Материал подготовила Марта ШРАЙБИКУС

10 сентября в Белом зале ЦДА тихо и неброско собралась веселая компания. Более вычурного юбилея, чем 50-летие поступления на архитектурный факультет, трудно вообразить. Но творческий студенческий коллектив

1964–1970 годов архфака Киевского инженерно-строительного института — необычный выпуск. Они собираются не впервой. И люди они креативные. Чего А+С искренне желает и всем остальным архитекторам Украины.

О ВЫПУСКНИКАХ 1970 ГОДА

Всего каких-то 19 лет назад закончилась самая жестокая война. Страна вошла в Хрущевскую оттепель. Время относительной свободы слова и созидательного труда. Время неудержимого стремления молодых к знаниям, свершения трудовых подвигов, улучшения жизненных условий. Это время Окуджавы, Евтушенко, Рождественского, Галича, Высоцкого. Нам 20-летним, уже имевшим трудовой и армейский стаж, выпала большая честь стать студентами архитектурного факультета. Быть главным строителем — очень почетно! И мы, преодолев огромный конкурсный отбор, были готовы это сделать!

Имевшие опыт за плечами это: В. Акимов, Т. Багаянц, В. Болтов, Н. Борщ, В. Власюк, И. Воголазский, В. Громыхин,

В. Забловский, В. Заец, К. Зеленский, В. Комлев, О. Логинов, Г. Макаров, Н. Марчук, Н. Никифоров, В. Павленко, В. Сальвин, В. Становой, А. Фурса, Ю. Фомин, В. Хилинский, А. Черноусов, В. Ширяев. А рядом с нами вчерашние школьники, талантливые юноши и не менее талантливые и очаровательные девушки. Т. Артёменко, А. Бобель, Ж. Ермакова, Е. Заварова, Е. Ипатова, Е. Лысенко, Н. Николаенко, Н. Лисицина, И. Плесская, Л. Онищенко, И. Шанина, И. Пискуненко, Т. Абанькова, Л. Бакланова, Н. Михайлова, В. Жежерин, Н. Копыл, М. Соляник, В. Смолянинов, П. Тарасюк, К. Черний, Ю. Шамонин. А также иностранцы: Назим Джасим, Менса Бенуа, Джафар Мухамед Али, Ахмед Саиг Аралех, Мухамед Мухамуг Уарсама, Ахмед Мин Салах. И принц Непала Воге Бирендра Бирбикрам Шах

Работы В. Власюка

Черноусов, Маркман, Власюк

Дева. Мы попали под опеку замечательного профессионала декана архитектурного факультета М. Ф. Евстифеева, а также проф. Н. А. Гусева, выдающихся архитекторов Я. А. Штейнберга и В. И. Онащенко, математика Н. И. Эйнгорна, художника Ю. Н. Химича, историка архитектуры и искусства В. И. Чуприны, легендарной Аллы Платоновны Бажан и др.

А начинать учёбу в новом здании института — хороший знак. Новые товарищи, коллеги, свежие душевные впечатления. Первая уборка урожая в с. Фарбоване Киевской обл., первые песни под гитару и первый КВН, где как всегда побеждает дружба. Присутствие на курсе опытных «стариков» (почти половина) положило начало нашей дружбе и здоровой конкуренции в учебе, творческой работе, а в дальнейшем и в проектных организациях.

Мудрые советы преподавателей, особенно Ю. И. Химича, заставляли нас расставаться с бумагой и красками. Особенно в летнее время, на целине в Казахстане, в Западной Сибири, на производственной практике в Крыму и Прибалтике. Для многих работа на заводе ж/б изделий в Инкермане г. Севастополя

обернулась не только технологической практикой, но отдыхом и творческой работой по написанию акварелей.

А дальше — як на довгій ниві! В группах начались потери, отсева и в то же время приятные приобретения. Дипломы получали не все те первокурсники 1964 года. Но, тем не менее, основа, или, как говорят, костяк остался. В дальнейшей жизни старались не терять друг друга и по возможности встречаться, и не только по печальным случаям, каких за последние годы уже больше десятка.

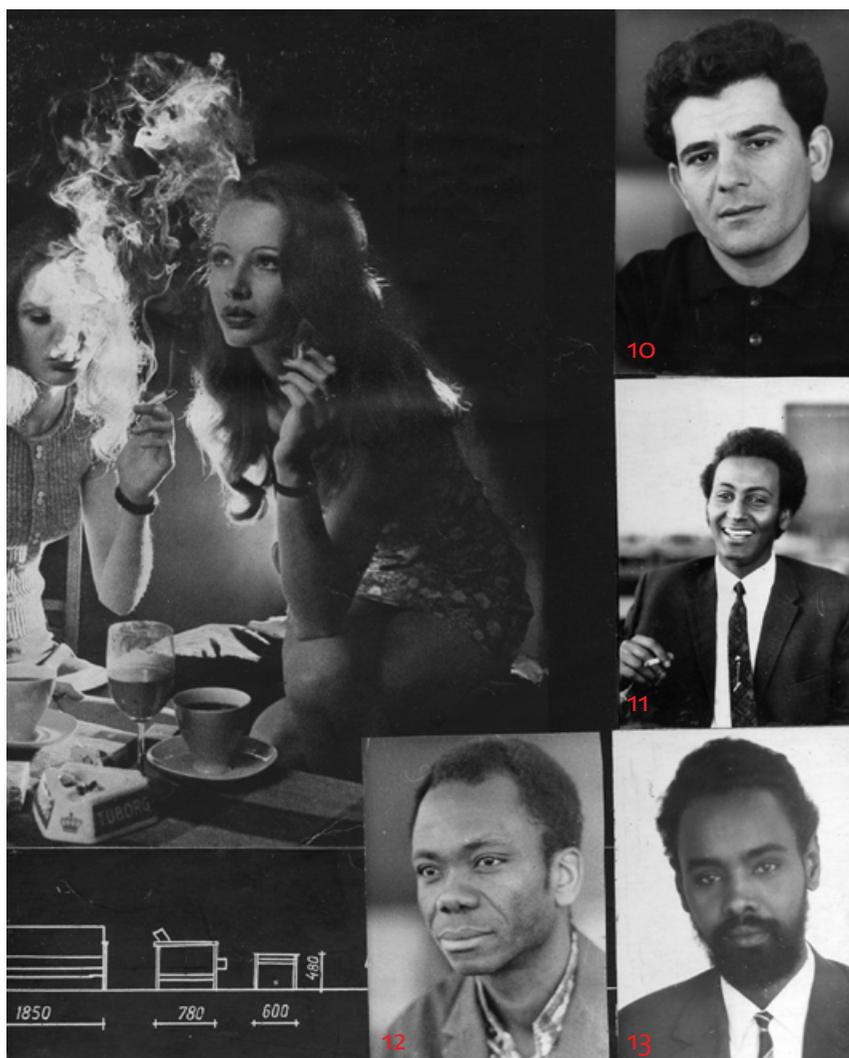
Решение встретиться всем курсом и отметить 50-летие поступления в институт было принято большинством. Все мы уже дедушки и бабушки, но тем не менее все еще при деле. И не взирая на слова В. И. Чуприны, который когда-то сказал: «Не надейтесь, что вы все в будущем будете архитекторами, а только единицы из вас» — мы продолжаем учиться, работать, заниматься любимым делом, встречаться и надеяться, что эти встречи продлятся как можно дольше!

Виталий ВЛАСЮК

КАК Я ПОПАЛ В ЭТУ КОМПАНИЮ

Лето 1964-го помню плохо: школьные экзамены на аттестат зрелости и выпускной вечер, адская июньская жара... В самом начале июля на архитектурном факультете Киевского Художественного института стартовала изнурительная вступительная гонка. Скажем прямо, шансы мои были невелики, и сразу после короткого антракта между специальностью и общеобразовательным отбором я оказался за бортом. Впереди было далёкое путешествие на Урал, в Свердловск, где моя тётя Лидя, папина родная сестра, похлопотала, чтобы я прошёл предварительный просмотр по рисунку. Короче говоря, я поступил на архитектурную специальность (!) строительного факультета Уральского Политехнического института. Увражи, отмывки, палочка китайской туши и вояные «ГОЗНАКИ», тайга и трескучие морозы, трамвай «ВИЗ — ШАРТАШ» ... Как я рвался, досрочно сдав сессию, в Киев раскисше-февральский, в Киев роскошно-июньский! Долго ли, коротко ли — но после третьего семестра и с помощью хороших людей свершилось «воссоединение» со старыми товарищами по студии Пианиды и знакомство с новыми — я вернулся в Киев! Собственно, с этими милыми грузьями и подругами так или иначе пролетели следующие полвека моей жизни. Счастливые время учёбы... Запах нового болгарского портфеля жёлтой, «под крокодила» тиснённой, кожи так и остался для меня символом моей архитектурной юности. «Боже, какими мы были наивными...» Были?

Пётр МАРКМАН

Студенты 1964–1970:

1. Пётр Маркман
2. Игорь Пруцаков
3. Георгий Шамонин
4. Наталья Шумейко
5. Тамара Артёменко
6. Людмила Бакланова
7. Александр Зинченко
8. Вадим Жежерин
9. Владимир Чекмарёв
10. Назим Джасим (Ирак)
11. Мухаммед Мухамуг Уарсама (Сомали)
12. Бенуа Менса (Того)
13. Ахмед Саид Араллех (Сомали)

Рисунки Вячеслава Громыгина

Бадаянц

ДАЛЕКИЙ 64-й

1964-й как из далекого детства, которое никогда не забывается, поток воспоминаний. Мы собрались в стенах КИСИ для осуществления мечты — сдать, поступить, стать архитектором. Проездом из Германии, демобилизовавшись из армии, я сделал остановку в Киеве, погал документы в КИСИ на архитектурный факультет при конкурсе шесть человек на место... Из разных городов и весей впервые встретились мои будущие товарищи, еще не знавшие друг друга.

Волнение, экзамены и долгожданное сообщение о поступлении. Как только 1 сентября мы съехались для учебы, а тут — колхоз. В системе советского образования это особая незабываемая страница. Чувство, что ты делаешь что-то важное, проверка на прочность, на совместимость в серьезных трудовых буднях, как в бою. Там проявлялись характеры, завязывалась дружба, там влюблялись, присматривались. Было чертовски интересно.

Потом целина, стройотряд, еще одна страница нашей студенческой истории, по-своему незабываемая, более серьезная, чем колхоз и достаточно полезная. Затем диплом. «15 минут позора, и вот мы архитекторы», как мечталось.

Мы стали архитекторами, разными и по-своему интересными. На первых же встречах выпуска 1970 года переключки кто где, кто женился, у кого дети. Появились первые потери.

И с каждым годом нарастала непреодолимая тяга собраться, встретиться, узнать, кто, как и где. Мы были далекими, но всегда близкими и родными. Встречи через 5, 10, 15, 20 и, наконец, через 40 лет после института в торжественном зале на Печерске, с участием некоторых преподавателей и любимого всеми декана Михаила Фёдоровича Евстифеева — тому подтверждение.

Выпуск архитектурного факультета КИСИ 1970 года дал стране много известных, не побоюсь этого слова, выдающихся архитекторов и государственных деятелей. Эдуард Лещенко, главный архитектор Киева, стал заместителем мэра города. Владимир Чекмарёв, главный архитектор Киевпроекта, возглавил разработку генерального плана 1986 года. Вагим Жежерин, пожалуй, самый плодотворный архитектор, построил множество значимых объектов в Киеве и стал бессменным президентом Киевской организации Союза архитекторов Украины. Главный архитектор города Херсона — Вячеслав Громыхин. Главный архитектор Хмельницкой области — Николай Копыл. Степан Колосов — опытный архитектор Киевпроекта. Так же как Виталий Власюк, Игорь Пруцаков,

вице-президент Национального Союза архитекторов Пётр Маркман, Люся Степанова-Сугоргина и многие другие. И ваш покорный слуга — Тимофей Петрович Бадаянц.

Мое направление в архитектуре определилось десятью годами работы в институте НИИПградогостроительства, тремя годами работы за рубежом в Агене (Йемен) на разработке генерального плана города и др., и 12 последующими годами чиновником в качестве начальника отдела застройки городов Госстроя Украины, главным архитектором Управления градогостроительства.

Градогостроительство — высшая ступень архитектуры, которая направляет проектирование и строительство на больших и малых территориях, оно определяет, рассчитывает, нормирует, иногда запрещает, ограничивает, регулирует. Градогостроительство предполагает научный подход, научные методы, инструменты. Градогостроительство само по себе наука. В СССР была стройная система градогостроительства и градогостроительной политики. Мои взгляды не всегда были приемлемы в руководящих кругах, но, тем не менее, пробивали себе дорогу. Например, на ознакомительных семинарах я предлагал включить в состав генплана как обязательный раздел инвестиционную программу его реализации. С такой программой, которая должна определить пути формирования источников финансирования, генплан становится дорожной картой для городской власти и позволяет по ходу развития вручную менять направление и характер застройки. Такую программу нам удалось разработать для научно-проектного обоснования и генерального плана государственного историко-культурного заповедника Трахтемиров на Черкащине.

Градогостроительство сегодня переживает сложный период постоянных реформ, изменений нормативной базы не всегда в лучшую сторону, и главное — отсутствие политической воли сделать генплан города законом, а не инструментом ручного управления территориями.

Я всегда чувствовал поддержку своих товарищей и в основном мы единомышленники, как в профессиональной деятельности, так и в жизни.

В вечерний час в уютном ресторане
Здесь собралась компания грузей,
Сторонники мальчишеских собраний,
Формат — выпускники, и тема — юбилей!
У каждого за крепкими плечами
Свой путь по жизни и своя судьба,
Но не сидят на печке вечерами,
Их манит творчество, дороги и борьба.

За глинными и вескими тостами
Воспоминаний красочный урок,
И тамга не успевал словами
Всех добровольцев сдерживать поток.
Как будто бы сошедшие с экрана
Тех давних лет, когда шумел прибой,
И спрятав глубоко былые раны,
Мальчишки молоды и телом и душой.

Седьмой десяток, вот он на исходе,
Но в творчестве нам некогда грустить,
Уже достаточно известные в народе
Готовы жить, прекрасное творить.

Тимофей БАДАЯНЦ

Т. Бадаянц на целине

Студентки: Е. Ипатова, С. Окунь, Ж. Ермакова, Е. Лысенко, И. Пискуненко, Л. Онищенко, Т. Абанькова

Целина-1966: месим глину, строим кошару

десятая «спека» в днепропетровске

Десять лет в Днепропетровске «спека». В этом году снова в октябре с 9 по 11 число, несмотря на ветер с севера, в городе была СПЕКА. Три дня горячего фестиваля архитектуры и дизайна как никогда были яркими и интересными. Проведение фестиваля стало возможным благодаря компаниям Siniat, Heidelberg Cement Ukraine, Alumil и Davis. В этом году мероприятие обнаружило свою незаурядную зрелость, его отличала трогательная атмосфера одной профессиональной семьи, вдумчивости и отчаянно-

го творчества. Кроме днепропетровцев в фестивале приняли участие известные архитекторы, дизайнеры и творческая молодежь из Киева, Харькова и Санкт-Петербурга.

ВЫСТАВКА

В главной экспозиции на СПЕКЕ были представлены работы в номинациях архитектура, дизайн и арт, работы по конкурсу на лучшую идею зеркала «Сресchio» и по конкурсу на лучшую идею использования бетона в интерьере, экстерьере, малых формах, предме-

тах, деталях от компании Heidelberg Cement Ukraine. Интересные работы представил партнер фестиваля СПЕКА Международный архитектурный фестиваль CANactions. Украшением экспозиции фестиваля стала ретроспектива работ памяти выдающегося архитектора Александра Дольника.

ТЕМА

В этом году основной темой фестиваля стало создание в Днепропетровске крупного арт-центра. Этой теме был посвящен ворк-шоп, который проходил все дни фестива-

ля. Эта тема возникла в связи с тем, что в городе существует значительное количество «людей искусства» (художников, музыкантов, артистов, дизайнеров, архитекторов), особенно молодежи, способных на постоянную культурную активность. Для развития будущего арт-центра были отобраны ряд площадок в центре города, в том числе бывшая швейная фабрика им. Володарского (ул. Баррикадная) и бывшая трикотажная фабрика (ул. Карла Либкнехта), с которыми смогли ознакомиться участники фести-

валя. В обсуждении этой темы представитель фонда «Изоляция» Олеся Болотова поделилась своим опытом в осуществлении такого рода проектов.

АРХИТЕКТУРНАЯ КУХНЯ

Хорошей традицией фестиваля стало проведение «Креативной кухни». В этот раз участники готовили и презентовали авторские рецепты суши. На круглом столе «Архитектурная кухня», который, как всегда, прошел в студии «Davis», была представлена ретроспекти-

ва, посвященная 10-летию фестиваля. Большой интерес и живое обсуждение вызвали выступления по следующим темам:

1. Создание арт-центра в Днепропетровске
2. Презентация от Международного архитектурного фестиваля CANactions «User-generated Kyiv/Київ, що створюється користувачами» (г. Киев).
3. Пассивный дом. Энергосбережение (рецепты от компаний спонсоров фестиваля Siniat, Heidelberg Cement Ukraine, Alumil).
4. Презентация Владимира

Шевченко «Жилой комплекс. Город в городе» (г. Киев).
5. Презентация Игоря Лялюка «Транзитный город» (г. Харьков).

ВЕЧНЫЕ ЦЕННОСТИ

Круглый стол по дизайну «Вечные ценности» прошел в шоу-руме «Галерея ИТИС» в непринужденной и творческой атмосфере. Виталий Ивахов представил «Школу интерьера». Фаина Еренбург рассказала о своих исследованиях «Критериев оценки интерьеров». Юлиан Чаплинский поделился собственным

опытом в «Управлении проектным бизнесом». Представители культурно-просветительского проекта Артмандры презентовали свою работу «Заказчик & специалист: возведение культурного моста», а также отчет по фестивалю дизайна в Лондоне-2014, анонс путешествий: Франция, Париж и обзор событий Maison Objet, США, дизайн Майями.

ДНЕПРОПЕТРОВСКИЙ ДОЛЬНИК

Во время фестиваля участники смогли посетить архитектурную мастер-

В. Демидов, Н. Демидова и Пётр Фёдорович Маркман

скую «Дольник и Ко» и побывать на новых объектах этой мастерской — Cascade Plaza, комплекс «Крутогорный», а также смогли побывать в гостях в студии керамики Сергея Горбаня, в дизайн-студии «Decorkuznetsov», в архитектурной мастерской «Valentirov&Partners».

ПЕРСОНЫ

В рамках фестиваля прошли мастер-классы и презентации именитых архитекторов:

- архитекторы Вагим Заплатников и Лариса Меркулова презентовали проект Карпатской летней школы архитектуры JUNIPERUS;
- Олег Дроздов представил три конкурсных проекта: музея современного искусства «Conversation» в Киеве, проект публичной библиотеки (Южная Корея) и проект культурно-спортивного комплекса, занявший первое место на международном конкурсе (Южная Корея);
- руководитель мастерской ВИТРУВИЙ И СЫНОВЬЯ питерский украинец Сергей Пагалка представил собственную ретроспективу;
- главный редактор архитектурного журнала А+С Борис Ерофалов презентовал украинский проект KIEV OTHERWHERE, представленный на XXV Международном конгрессе архитектуры в Дурбане (ЮАР).

Вон там вверху на третьей картинке слева выступает главный редактор А+С, пог ним Дроздов

КОНКУРС

Жюри фестиваля: Игорь Богданов, Андрей Шковыра, Владимир Шевченко, Игорь Паламарчук, Виктор Кудин, Сергей Падалка, Виктор Демидов, Владимир Бондаренко, Лариса Болтрушевич. Председатель жюри — Пётр Маркман.

Лауреаты конкурса СПЕКА '2014:

- ЗА ПРЕДАННОСТЬ ИДЕЕ — организатору фестиваля Наталье Демидовой
- ЗА МНОГОЛЕТНЮЮ ИДЕОЛОГИЧЕСКУЮ ПОДДЕРЖКУ — Днепропетровской областной организации Национального союза архитекторов Украины
- ЗА ЗНАЧИТЕЛЬНЫЙ ВКЛАД В РАЗВИТИЕ АРХИТЕКТУРНОЙ ПРОФЕССИИ — мастерская А. Дольника
- ЗА АКТИВНУЮ КУЛЬТУРНУЮ ПОЗИЦИЮ — компания «Davis» в лице Фаины Еренбург
- ЗА ВНЕДРЕНИЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА — А. П. Буряк;
- ЗА ВКЛАД В РАСШИРЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА — Международный архитектурный фестиваль CANactions;
- ЗА ЗАБОТУ О ВЫСОКОМ УРОВНЕ ФЕСТИВАЛЯ — Президиум НСАУ.

После объявления итогов участники представили театральный перформанс. Это было весело и зрелищно.

Жажда независимости

Александр КЛЕКОВКИН

День Независимости и юбилей Тараса Шевченко киевские театральные художники отметили выставкой сценографии, придуманной и организованной Институтом проблем современного искусства Национальной академии искусств Украины.

Девиз выставки — «Борітеся — поборете» — кроме очевидного для сегодняшней борьбы за пространства, имеет и другие — объявленные (борьба с собой, своими штампами, пространством), необъявленные, осознанные, глубоко скрывшиеся в подсознании и прочие смыслы.

Один из них — связан с событиями, случившимися около ста тридцати лет назад, когда была объявлена первая мировая театральная война, вошедшая в историю мирового театра под названием Великой реформы театра.

Всё было как всегда: предполагалось, что блиц-криг будет неизнурительный, ибо противник мирным путем отгаст завоевателю спорную территорию — сценическую коробку; или, в худшем случае, после изнурительных мирных переговоров, согласится на её реформирование, в результате которого юридически коробка останется коробкой, но фактически — таковой перестанет быть.

Инициировав войну, художники действительно добились определенных уступок, после чего, однако, были изгнаны — и из театра, и из жизни (Макс Рейнхардт, Всеволод Мейерхольд, Николай Евреинов, Георг Фукс, Гордон Крэг и др.); зато были вписаны во все учебники истории, и не только.

Идеология же войны сводилась к лозунгу, который любому здравомыслящему человеку представляется аксиоматичным: каждое время, с его мифами, предрассудками, праздниками и церемониями, должно искать своё пространство для их осуществления (амфитеатр античности, педженты средневековья, испанские театры-гостиницы, елизаветинская сцена, кафе-театры и пр.). В переводе на революционную лексику XX ст.: «Мир — хатам, війна — палацам!» и т. д.

Так понимал эту проблему и Даниил Лигер, который по праву считается папой, гедушкой и уже даже прагедушкой украинских сценографов. Однако его творческая жизнь прошла в советском пространстве — т. е. в сценической коробке.

Ученики Лигера, традиционно составляющие ядро выставок украинской сценографии, получили иные возможности для продолжения столетней войны.

Их «театр без театра» (так называлась предыдущая выставка сценографии в Институте проблем современного искусства), отдавая скромную дань традиционной сцене-коробке, переносит театральную игру (а именно её, вопреки учебникам, автор считает основой природы театра и театральности) во все близ- и даже далеколежащие, нетеатральные сферы.

Поэтому вместо традиционного макета, с дырочкой в виде зеркала сцены для поглядывания, на выставке доминирует инсталляция, станковая живопись (эскизы к спектаклям, работы на театральные темы) и пр.

И конечно же, все они, по большей части, не связаны с конкретной сценой-коробкой.

Это фантазии о борьбе — в театральной манере.

На протяжении последних пятидесяти лет украинские сценографы, включая, между прочим, и Давида Боровского, опережая драматургов, режиссеров и актеров, первыми среди театральных профессий ощущали необъявленный вектор мирового времени.

Так и сейчас.

Они призывают вырваться из ставшей тесной — для них, режиссеров, драматургов и зрителей — коробки сцены.

— Но что есть сценография, как не сценическое письмо, письмо в условиях сцены-коробки? — возразит педант-профессор. Ни на Эсхила, ни на Шекспира («весь мир — театр») даже и ссылаться не бугу, гостаточно Лигера:

— А я — сидел в уголке. И смотрел. Вот это и есть сценография. Откуда смотрят сегодняшние сценографы?

Каждый по-своему, но в большинстве — из казённых театров, а потому — с такой остротой.

Смотрят зорко и не в одном направлении: одни — на волю; другие, жестче скованные статусом казенных театров, — в экзотические пампасы; иные — на Майдан; наиболее расторопные — в область рекламы и пр., пр., пр.

Зорко смотрят, чтобы пространство, до сих пор не завоеванное ими, превратить в театр и затеять (любимое слово Даниила Лигера) большую театральную забаву.

Предвидя возмущенный пафос оппонента, упрещаю: да, да, да — именно забаву, хотя бы потому, что именно так в украинском театре времён Шевченко называли спектакль.

Да, и ещё, чуть не забыл, специально для скептиков и пессимистов: на открытии выставки один из кураторов выставки, с трудом скрывая иронию в адрес «вiчних революціонерiв», добавил, что не только о борьбе писал Шевченко, это ведь его слова:

— Все йде, все минає...

Доказательством чего и является представленная выставка — о жажде независимости.

А тот, кто думает, что сценографы до сих пор не победили в своей столетней войне в силу слабости характера или неизобретательности в выборе средств, ошибается.

Они просто дали правильный ответ на вопрос о том, за что воюют: за пространство или за людей, которые в нём живут.

ПОЭТ о городе

С Алексеем ЗАРАХОВИЧЕМ беседовала Елена НЕНАШЕВА

Говорить с Алексеем Зараховичем о Киеве и легко, и трудно. Как о детстве говорить. Время становится свойством памяти, разговор — поводом для самого себя. И вот история о городе — уже история личная, субъективно отстранена, вне контекста, но вместе с тем, невелика, стремится в поток. Нет начала у этой истории. Ни начала, ни конца нет. Времени нет, говорил Хлебников, а есть «метабиоз» поколений внутри города. И только место: вода и город. Не время — место. И только чувство: река течет. Смотришь на этот вымысел, поэтический и художественный, а в нем проглядывает замысел божий.

И все-таки, счастливым поводом к разговору о городе стала персональная выставка графики поэта Зараховича, «Стеклогуд», открывшаяся авторским вечером 25 сентября в музее Тараса Шевченко. «Всё, что я пишу, так или иначе связано с Киевом, и не имеет значения, речь идет о стихах или рисунках», — говорит автор.

Почему «Стеклогуд»?

В основе, конечно, стихотворение «Стеклогуд», из него вырастает разговор. Есть также понимание того, что когда хотят похвалить стекло, говорят, что оно прозрачное, водянистое... То есть берут неживую стихию и уподобляют стихии живой, в данном случае водной. Это извечное преодоление, извечная история: как неживое в живое превратить. Поэтому — стеклогуд.

У Ортеги-и-Гассета есть пример со стеклом, попытка осознать то, что дано в искусстве. Нечто соединяет двойное бытие: прозрачного стекла и того, на что мы сквозь него смотрим. Если цель взгляда стекло само по себе, оно перестает быть прозрачным и становится мутным. Сущность же стекла в том, чтобы видеть через него другие предметы, отражающие взгляд.

В моем случае, это мотив воды, реки, озера, всего того, что ассоциируется с водяной стихией — та призма, сквозь которую просвечивает реальность. Мотив — это детство, мой первый окунь, озеро (через луг прямо, потом направо), и снова озеро, когда его засыпают песком по живому, мое глубокое озеро, и я ничего не могу сделать; дом на месте озера — огромный, потом зима, автобусная остановка, человек сидит на рыбацком ящике, сверлит коловоротом асфальт...

Что до картин, то они, в некотором смысле, иллюстрация к стихам. Но ненаписанным. Во всяком случае, как иллюстрация в том значении, что рисунки созданы по тем же законам, по которым написаны стихи, та же эмоциональная история. Хотя буквальные пересечения, иллюстративные, там тоже присутствуют. Вместе с тем, каждый рисунок может требовать своей

иллюстрации, или своего разговора, или своих комментариев. А по сути дела ничего не требует, потому что за каждым рисунком или стихотворением стоит какой-то или зрительный образ, или, как в случае с рисунком, вербальный образ.

Вот неслучайно в соседнем зале происходит одновременно с вашей выставка работ Марии Приймаченко. Там, конечно, свой праздник. Но все эти диковинные рыбы, которые больше, чем реки, в которых они плывут и текут, и перетекают... Из одного зала в другой, из Днепра в Болотню... Через вестибюль, в котором стоишь, слышно: направо песнь, налево сказка... Куратор выставки ваша дочь Александр. Представленные работы — ее выбор?

У меня там есть Ланселот Озёрный, задумчивый, на голубом фоне. Это ланцетник, вообще не рыба, класс хорговые. Я его назвал «Ланселот Озёрный — отважный рыцарь». Дочка выбрала те работы, которые ей показались праздничными. Не в смысле веселыми, но праздничными. Правильно сделала.

Да и не пишу я грустных вещей. Кто-то когда-то придумал, что пишу. В смысле не рисунки печальные, а стихи. Неправда это. Если говорить о тексте, любом, это энергия, она не может быть априори веселой или печальной. Это какая-то история, и главной здесь есть энергия, которая в той или иной степени воплотилась, присутствует в тексте или в рисунке. А рисунки по-своему праздничные. И стихи. Я полагаю, всё, что я пишу, по-своему празднично. Праздники просто разные бывают. Или, скажем так, бывают разные состояния того, что мы называем «праздники».

Вообще в украинской поэзии много водяной стихии, много текучего Днепра, перетекания в будущее. Хочется надеяться, что в будущее... Ну, надежда такая у меня... Не знаю..., чем больше смертей, тем меньше надежда.

Всегда осознавал, что страна единая. Вся агрессивная книжка забита телефонами из разных городов. Просто в этот период, нынешний, так получилось, я чаще звоню на восток. Чтобы просто услышать в ответ «Алло» — значит живы.

Если от этноса перейти к Киеву, надежды здесь тоже мало или надежда эта иная, чем в другом украинском городе, и мало ее по-иному?

Всякий народ, если он наследует Киев, должен понимать замысел этого города, этого мира. Наследовать значит осознавать, где находишься. Речь не о поселениях. Мы говорим о городе. Заметьте, не об истории форпоста, когда окучивается территория и нужно, выглядывая из амбразуры, строго грозить пальцем. Нет. Киев удивительный город хотя бы по той причине, что он основывался для молитвы — вот то, чего

Алексей ЗАРАХОВИЧ, основоположник литературно-философского направления «абсентизм» (от лат. absent — отсутствие, неучастие). Автор книги: «Машины и озера», «Табукатура», «Шаббат» (книга в сборнике «Дом с химерами»), «Река весеннего завета», «Чехонь». Отдельной книгой выходила шуточная поэма-тавтограмма (все слова на букву «А») «Аберрация Акакия». Печатается как поэт с 1987 года. Стихи опубликованы в Украине, России, Беларуси, Азербайджане, Сербии, Франции, Германии. Автор и режиссер поэтических клипов по мотивам украинской поэзии 1920–1930-х годов: Евгений Плужник «Галілей», Микола Зеров «Класики». Автор исследований «Очерки об истории Киева» (под псевдонимом Алексей Остров). Один из ведущих программы «Вне контекста» на «Радио Вести». Член Союза писателей Украины, Ассоциации украинских писателей. Лауреат литературной премии «Планета поэта» имени Л. Н. Вышеславского, премии имени Н. В. Гоголя.

здесь теоретически не понимают. «Чего не понимают, — говорит Гёте. — Тем не владеют». Когда Киев городом стал? То есть, другими словами, когда Киев из населенного пункта, как бы он ни назывался, или форпоста, получил свою идею, свой замысел?

Когда-то сюда пришли хазары, и у них было представление, что это храмовый город. Они не строили здесь столицу, как Итиль, они создавали мир для того, чтобы молиться, молиться! Не второй Иерусалим, как некоторые утверждают. Ни в коем случае не может быть для евреев второго Иерусалима — он единственный, и синагога обращена в его сторону. Речь идет не о втором Иерусалиме, но о первом Киеве, где всякому верующему и холмы, и река помогают.

Археологи будут вам оппонировать. Так же, как они оппонировали концепции «римского Киева» и т. п.

Археологи говорят: да не было здесь хазар! Они ищут где? На холмах. А их там, действительно, не было и быть не могло. И не найдется хазарский след на холмах. Не могли хазары подниматься на холмы, они могли внутри холмов молиться. Потом уже, я убежден, традицию пещерных монастырей наследует поколение после хазар. И очень хорошо, что Печерская лавра поднимается, вырастает из мира моления. Моления, понимания не просто отдельной веры, христианской в данном случае, а понимания вообще этого града. Как дерево вырастает. Вот в этом — смысл Киева. А все остальное — пустое, ничего нет, вообще ничего.

Красивая концепция града. Много в ней от завета, от Моисея, его законов, от гласа трубного. Это как после семи седмиц приходит священный в квадрате ювелир. Золотой, пятидесятый. А пока идет-исходит, по пути телеграммы шлет — на серебре и ситце... Наверно у каждого города свое устройство календаря. Как же нам дожидаться?

Это большая проблема, когда народ не принимает мир целиком. Очень легко взять только то, что ты хочешь взять. Наследовать только то, что ты хочешь наследовать. Что значит наследовать? Взять ответственность на себя. А очень сложно взять ответственность за весь мир, целиком. Весь мир никто брать не хочет. Это мое, а это уже не совсем мое. Что значит — мое? Это же не территория собственности. Или ты наследуешь всё, или ты вообще ничем не владеешь. Вот тот, кто унаследует весь мир, вот он и будет воплощать замысел. А владеть по частям — чепуха полная! Так арендуют пространство — не наследуют, но арендуют или захватывают.

Надо наследовать, наследовать!.. Это очень тяжелый труд — наследовать, отвечать за огромный, многообразный и, более

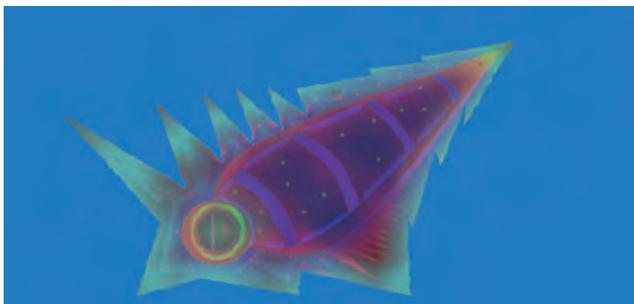
фото: Елена НЕНАШЕВА, 2014

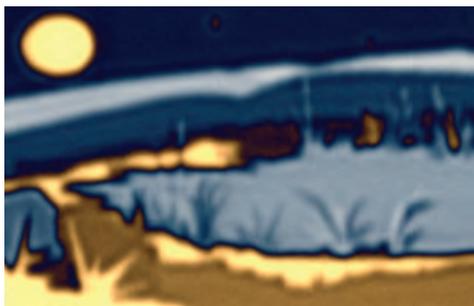
Стеклогуб

Киев

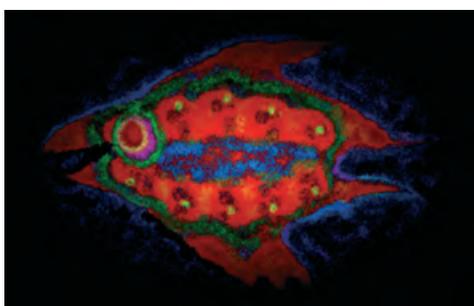
Ланселот Озерный

Господин Болотник

Сны о птицах

Волшебный карась

того, в основном очень непонятный мир. И тогда постепенно начнет каким-то образом вот эта сущность, которую мы называем Киевом, пробуждаться. Не потому что ее разбудили сверху шумовыми эффектами, а потому что устанавливается связь. Связь нижнего мира с миром верхним. Начинается какой-то процесс человекообразный. Пока его и близко не было. Его не было очень давно, пожалуй, со времен Киевской Руси.

О наследовании и о реке. Вспоминается профессор Ю. С. Асеев, который от души полагал, что чувствовать Киев по-настоящему может лишь тот, кто здесь родился, прожил, кто разгадал «формулу города» (обсуждалась, в частности, архитектура), т. е. по большому счету — киевлянин. Поэт Николай Асеев его двоюродный дядя по линии отца. Поэтически в Киеве не наследивший. Но есть вирш «Заплыв». Поводом к написанию якобы послужило развитие физкульт-движения в Советской Республике. А на самом деле — памятная прогулка с племянником Юрой вдоль Днепра. «У тебя молодая рука, пред тобою — синет река...» То есть речь, как оказалось, о Днепре. Который у Асеева-некиевлянина стихия как стихия, она «синет», «тишь», «вода», «веселая вода»... Совсем не похоже на Днепр Лины Костенко, например: «Я виросла у Київській Венеції. Цвіли у нас під вікнами акації. А повінь прибувала по інерції і заливала всі комунікації...»

Я киевлянин в седьмом поколении. Огни из предков, Хургины, прибыли в Киев в начале 19 века и поселились сперва на гальном Подоле, потом ближе к его центру. Сохранились дома, в которых они жили, которые им принадлежали. Но для меня Киев — никак не улицы, не дома. И даже не люди. Для меня Киев — это линия Днепра и холмы. Короткие волны холмов. Это реальность, которая излучает. У нее — своя частота излучения, которая обусловила интуитивный выбор места. Почему, скажем, не выше по течению и не ниже решили жить люди, а именно здесь. Почему, например, кочевники, которым холмы никак не нужны — кто ж лошадей выпасает на склонах — шли сюда. Почему вообще вся эта реальность, зачем, а главное, о чем? Излучения здесь постоянны. Тот, кто их нарушает, разрывает линию. Проблема же не в том, что разрывается линия холма — целое пространство разрушается. Все остальное чепуха, не имеет никакого значения, абсолютно. Можно строить по-разному, можно строить по-всякому. Для меня, например, архитектурной ценностью обладают все дома, с которыми я внутренне связан. В которых я жил, любил, дружил... Скажем, гачный домик в Осокорках обладает для меня невероятной архитектурной ценностью, хотя понятно, что никакой ценностью, тем более архитектурной, не обладает. Или скажем, «Шоколадный дом», в котором сочетались браком мои родители. Потрясающее архитектурное произведение. Ничем не уступающее, кстати, гачному домику. Честно, правда. Замечательный угол, особняк Ковалевского, архитектора Алёшина. Блестящий. Почему? Потому что с ним связаны мои персональные, романтические истории. Потрясающее здание просто! Люблю.

Вообще это комплекс киевлянина, который должен возникать у некиевлянина. Дожив до каких-то лет, понимаешь, ища по городу, что больше не осталось домов, в которых ты ни разу

не был. Нет таких. Кроме новых. Новые, понятно — не успел. А вот ощущение такое, что везде был. Иногда смотришь, нет, здесь вроде не был. И вдруг какое-то воспоминание или что-то подсказывает: да был ты! И тут ты тоже был. При всем при этом, мне ничего не стоит заблудиться.

Говорит человек, который бывал в каждом доме.

Я же и говорю, что Киев для меня — не дома и улицы! Мое любимое время и место — ночь на Днепре... И пристань на Осокорках. Но сейчас уже нет этого. Днепр, слава Богу, есть. И ночь, слава Богу... Думаю, это было самое счастливое состояние в моей жизни. Дача на Нижних сагах. А в тринадцать лет родители меня наконец-то отпустили самого на ночную рыбалку.

Вот и живете теперь на Рыбальском острове! Рыбачите?

Нет. Рыбачить можно, когда снаружи все благостно и умиротворенно. Я на Печерске вырос, сейчас там живут мои родители. А я на Рыбальском — пять минут и река. У меня чудный вид из окна: Андреевская церковь, а если в другую сторону посмотреть — Днепр.

Куда вы чаще смотрите, на церковь или на реку?

Куда смотрится. Из окна виден поворот реки. Не в смысле самого движения воды, а как берег изгибается. Мне кажется, что перебравшись на Подол, где жили мои предки, я как-то приблизился к своему месту... Я же еще застал прабабушку, которая рассказывала, как у нее шубу украли на Подоле. Это самое начало прошлого века. Смешная история. Ей отец подарил на 16-летие шубу. И вот она вышла на набережную, хотелось покрасоваться барышне. Сразу подошли два угрюмых человека и сказали: «Шубу отдай!» Она отдала шубу и побежала домой. Отец, конечно, ее ругал. Шубу-то жаль, не шутки шутить — шуба. В итоге пожурили и забыли, шубы у нее потом долго не было. Они жили в доме, который за «Массандрой» на Подоле.

Сейчас многие наследники поднимают вопрос о возвращении национализированной собственности, считая это чуть ли не условием евроинтеграции...

Думаю, чего-чего, а закона о реституции не только не будет, а не должно быть. Это акт высшей несправедливости по отношению к ныне живущим. Мне такой закон не нужен, меня вполне устраивает то, что у меня есть. Я вообще спокойно отношусь к собственности. Где-то прибыло, где-то убыло... Да и вообще, какая разница. Мне просто важно идти по городу, видеть дома, в которых жили предки, радоваться, что эти дома есть. Я всегда, если иду по Крещатику, поклонюсь «Дому со звездой». Там гедушка мой жил, Александр Иванович Быков. В 1954 году дом был достроен, и он сразу туда въехал. На 12-м этаже жили военные. А гед был летчик. Полк гедга, которым он командовал, выбит золотыми буквами в Музее Великой Отечественной войны. Дед у меня герой, десять боевых орденов. Ну, даже если бы у него ни одного не было, я бы знал, что он герой.

О боевых подвигах рассказывал?

Практически ничего. Крайней скромности и благородства человек. Дед меня «подсадил» на Киев. По рождению он не киевлянин — из Ярославской губернии. Но он приехал, он увидел город, он его почувствовал. Его перевели сюда в 1948 году. Дед командовал противовоздушной (тогда не было ракетной) обороной Киевского округа. У него была «эмка», американский джип, с открытым верхом как газик, они в ходу были тогда. И вот то небольшое, что дед вспоминал: 1948 год, он мчит на машине, он молод, мчит на аэродром. Благодаря геду я почувствовал то, что наверно, если бы и пришло, то гораздо позже. Это все на эмоциональном уровне, а другого нет. Включенность в этот мир... Разговоры о Владимирском соборе... Он меня, кстати, туда возил с детства. Я и родился напротив собора. И благодаря геду, уже студентом все время бегал туда. Дед возил меня в Лавру, показывал какие-то могилы... Он мне дал возможность... Это всё слова, непонятно как объяснить... Просто я начал благодаря геду чувствовать Киев. Мы ходили к памятнику Ватулину... К Вечному огню. Всю эту реальность нельзя разомкнуть — это единый космос. Знаете, любая идеология мне не интересна априори. Если я приму какую-то идеологию, я тогда эту реальность, свою реальность разомкну, нарушу. То есть я предам гедга. И моего мира вообще не будет. Моего Киева не будет. А выбор, как всегда, невелик — или предавать, или наследовать.

ДОМ

*Я помню, спорили — о чем? — кого спросить
Чтоб вновь поспорить и себя простить*

*— Что дом не дом — в строительных лесах
Он смотрит зверем, прячется в кустах
Он юн, и сам себя не понимает
Растет, как на дроздах, но не взрослеет*

*Здесь будут жить, здесь будет — жизнь и смерть
Здесь выбравшись на крышу, посмотреть
На реку и закат — остались двое
Покуда Днепр на одном весле
Хотел пройти пороги и во сне
Увидел море*

*— В окне цветы, коты и человек
И за окном — коты, цветы — привыкнув
И не заметишь — человека нет
Ни там, ни здесь, но ждешь, когда окликнут.*

*...Как вырос дом, и кажется — теперь
Он больше замысла. Полуоткрыта дверь,
Полузакрыта дверь... О чем я спорил?
Покуда Днепр на одном весле
Прошел пороги и на самом дне
Увидел море.*

обитель доктора зугреса

Борис ЕРОФАЛОВ, фото автора

Архитектор Ирина Булах

РЕЗИДЕНЦИЯ РЕЗИДЕНТА

Киев, Подол

клиент: доктор ЗУГРЕС

архитектор:

Ирина БУЛАХ

проект-менеджер:

Олег БУЛАХ

площадь участка:

6 900 кв. м

площадь застройки:

2 400 кв. м

общая площадь:

7 700 кв. м

проект: 2007–2010

строительство: 2007–2011

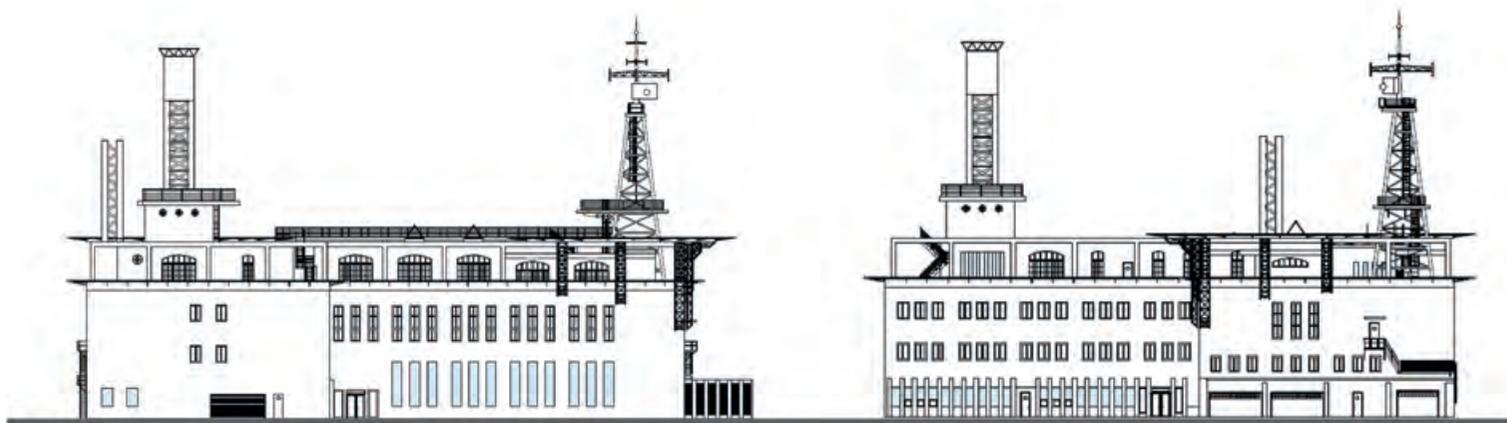
АНГЛИЙСКИЙ СТИЛЬ

Хозяин резиденции — доктор Зугрес — человек всесторонне подкованный, тонко понимающий пространство и актуальную волну. Не в последнюю очередь — из-за своей многоплановой профессии.

Доктор Зугрес никого не лечит, он просто делает свое дело. Доктор хорошо разбирается в финансовом менеджменте и чувствует себя как рыба в воде на рынке энерготехнологий и зернотрейдеров. Зугрес завсегдатай дока Св. Екатерины. При желании он мог бы пешком дойти до Лондонской ФОКС — и не заблудиться. Но для этого доктор использует Eurocopter EC 135. В торжественных случаях — Ми-8.

Поскольку доктор имеет корни в Украинской Трансильвании, ему посчастливилось закончить Киевское общевоинское училище, что на Пересёке (метро Берестейская). О том, что это родина самых выдающихся разведчиков, вам расскажет любой пацан с Сырца и Отрадного. Зугрес вхож в круги ФСБ, МИ-6 и Моссад. Лично знаком с О. Пауэрсом и Дж. Соерсом. Если надо, доктор моментально связывается с Воксхолл-Кросс или с человеком из Кемерово.

При всем при том доктор Зугрес обладает безошибочным эстетическим чутьем. Доктор носит фетровую шляпу и шевитовое пальто. В совершенстве знает пять языков. Еще на двадцати может бегло изъясниться, включая турецкий и суахили. Доктор Зугрес ироник. Не любит мишуру и предпочитает натуральную фактуру. Огромное значение доктор придает деталям и материалам. Балка должна быть железной, бетон — smooth, стиль — рок-н-ролл.

Геликоптер сигнал-штруцен

ВИНЗАВОД

В годы Перестройки тогда еще молодому доктору удалось присмотреть здание Киевского винзавода, 1978 года постройки. Не без его стараний после «сухого» 1985 года завод был «заброшен» и по назначению не эксплуатировался. В дальнейшем за объектом сохранилось название «Винзавод».

Не менее предусмотрительно Зугрес отнесся к выбору проектировщика одной из своих базовых резиденций — в Киеве. Об остальных штаб-квартирах (Гонконг, Алматы, Лондон и Сан-Франциско) мы, по понятным причинам, распространяться не

будем. В 1990-е доктор тщательно отсеивал возможных претендентов на архфаке в КИСИ (КНУБА). Особое внимание уделялось рисунку, сопромату и софистическому отношению к предмету проектирования. Придирчивый взгляд пал на дипломника Ирину Булах, которая в 2001-м успешно начала свою архитектурную практику. Вот тут-то доктор и сделал предложение о реконструкции Винзавода, от которого ей было сложно отказаться.

Доктор Зугрес имел свою твердую точку зрения по отношению ко всем аспектам создания собственной резиденции.

Основные требования доктора к проекту:

- сохранение атмосферы промышленного здания;
- скромность и аутентичность отделочных материалов;
- соблюдение героического и вместе с тем гуманного масштаба внутренних помещений и коридоров.

Винзавод имел два корпуса, двух- и трехэтажный. Конструктивная схема — ж/б каркас с шагом 6 x 6 м. После перво-

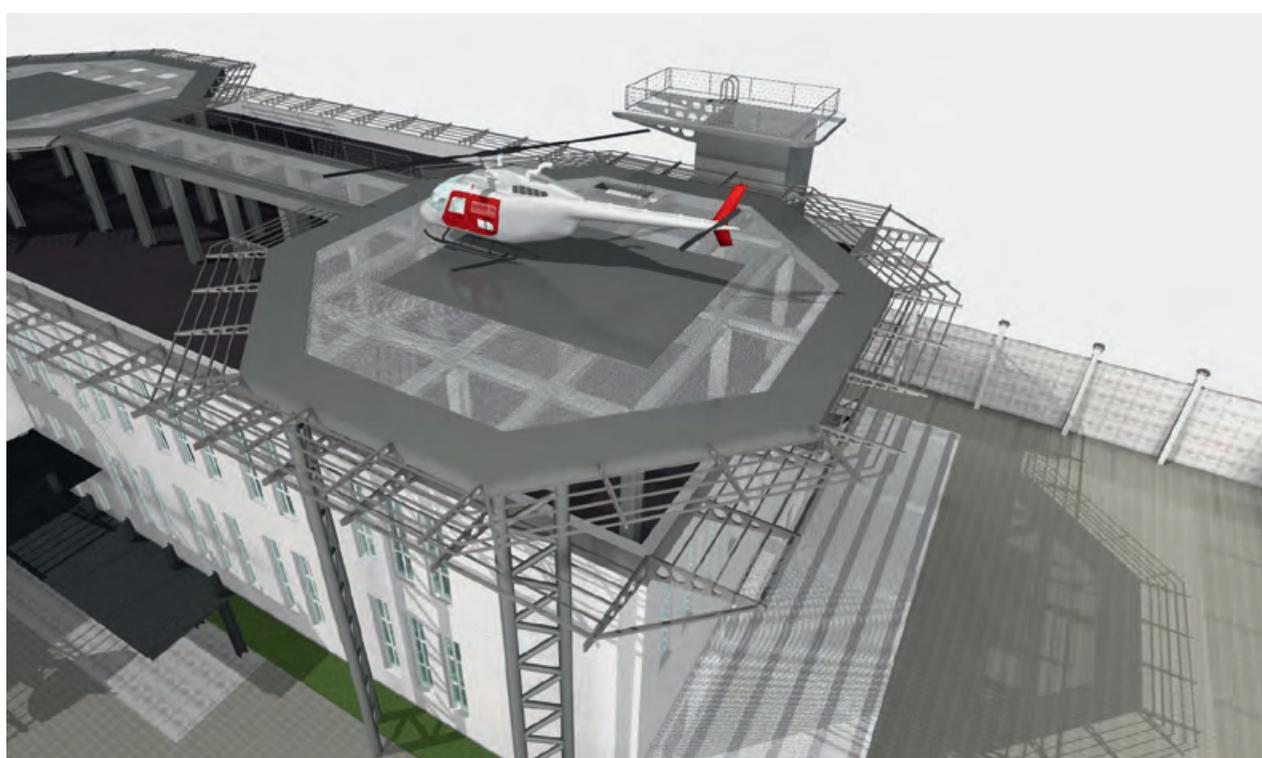
го обсуждения эскизов молодого архитектора было принято новое планировочное решение: Ирина предложила убедительную функциональную схему, позволяющую соединить отдельные корпуса в одно Г-образное здание.

Вместе с тем Зургес последовательно настаивал на реновации промышленных блоков под полифункциональный комплекс с сохранением индустриальной атмосферы.

Винзавог

Материалы — исключительно «натуральные»: бетон, стекло, алюминий, металл, керамика, дерево. Запрет на гипсокартон, всевозможные пластики и имитации. Одна из ключевых идей доктора — максимальное использование отечественных материалов: от чугунных радиаторов отопления до шинельного сукна на шторах.

1

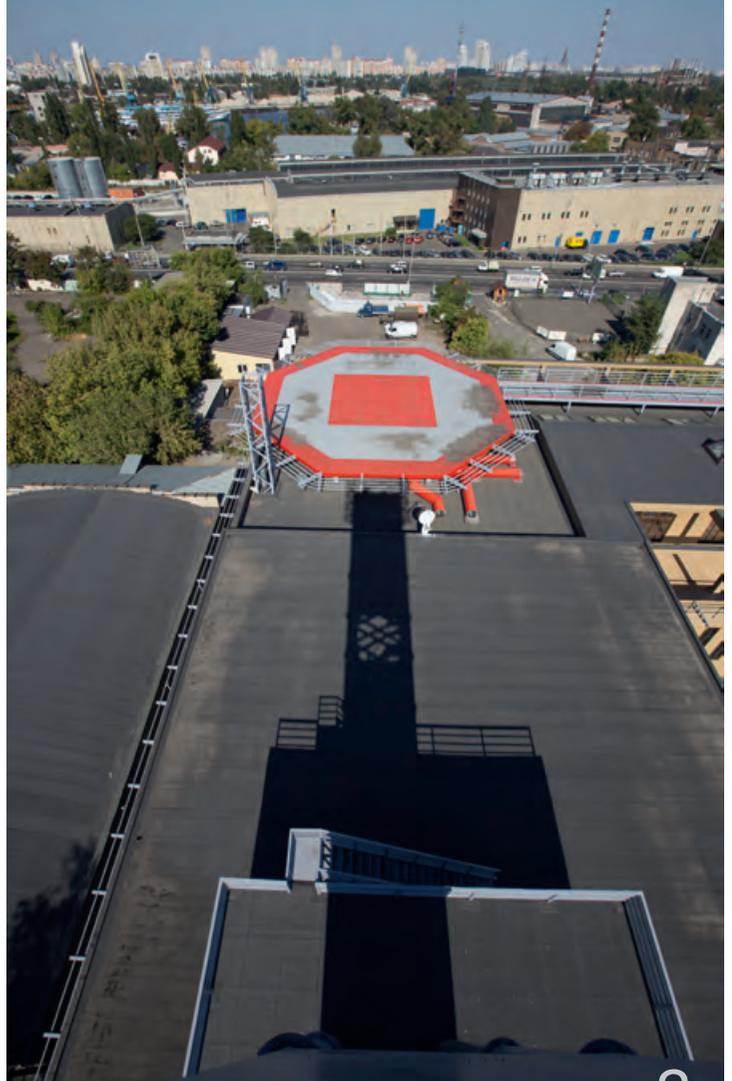
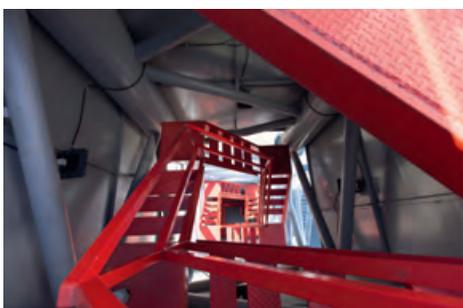
2

3

4

Смотровая башня и вертолет-платц № 2

а+с 3-4 '2014

КОРАБЛЬ ВМС

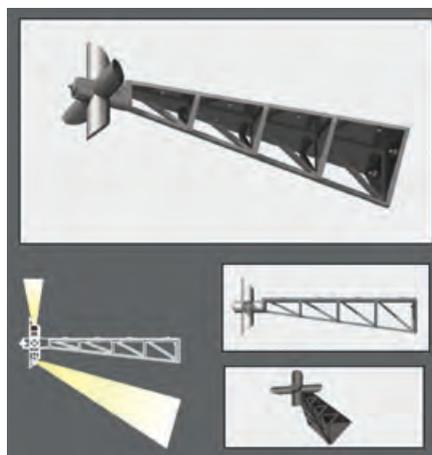
В итоге, Винзавод преобразился, и результат превзошел все ожидания. В здание были встроены три новых лифта. Настроен четвертый этаж, две вертолетные площадки — по нагрузке тяжелого Ми-8. При разработке посадочных модулей, смотровой и сигнальной башен с нависающими металлоконструкциями, как, впрочем, и всей новой верхней части здания, доктор Зугрес поставил задачу: отзеркалить в них образы дорогих его сердцу морских нефтяных платформ, Эйфелевой башни, корабля ВМС и даже лирически — ласточкиного гнезда.

Отдельная тема проекта — свет. Светильники на газонах напоминают подводную амуницию капитана Немо.

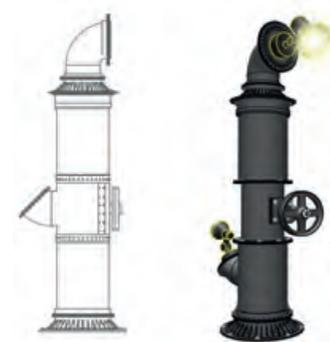

Внутри здания они создают неожиданные эффекты, нетривиально подсвечивая ступени и стены. Бетонные Г-образные фонари въездного паркинга ассоциируются не то с назидательными висельницами, не то с заправкой для водовозок, хотя задумывались они как стройная группа торшеров в общей стилистической концепции.

Ограждение из монолитного бетона высотой 4 м, отделяющее территорию комплекса от транспортно нагруженной улицы Константиновской, украшено железнодорожными атрибутами. Красивая ржавая арка над воротами устрашающе гласит: «Wander Land», — доктор шутит. Но в железных тисках порядка не жмут нарукавники скудости и прозябания.

Гелёйт-пропеллер

Белёйтунг-штанга

Вестибюль-блок

ЭЛЕМЕНТ БОЛЬШОЙ СИСТЕМЫ

«Требовать чистоты можно лишь тогда, когда созданы условия быть чистым» — максима доктора Зугреса, касающаяся организации рабочего процесса. С архитектурной точки зрения такое требование равно относится и к размерам, и к оборудованию рабочих мест. Полномасштабные транзитные пространства, свободные кабинеты и лестницы. Для устройства двенадцатиметровых пролетов в здании убрано несколько несущих ж/б колонн. Соответственно, бетонные балки заменены массивными металлическими (решение

принято в процессе реконструкции, поэтому работы выполнялись в здании, готовом на 80%, под уже работающими офисами). К слову, сантехническое оборудование, как для уборных комнат руководящего состава, так и для технического персонала, установлено одинаково дорогое и качественное. Такой подход применен ко всем помещениям комплекса.

Доктор Зугрес знает наверняка, плодотворной работе должны быть подчинены все решения внутреннего

Аусвайс-блок

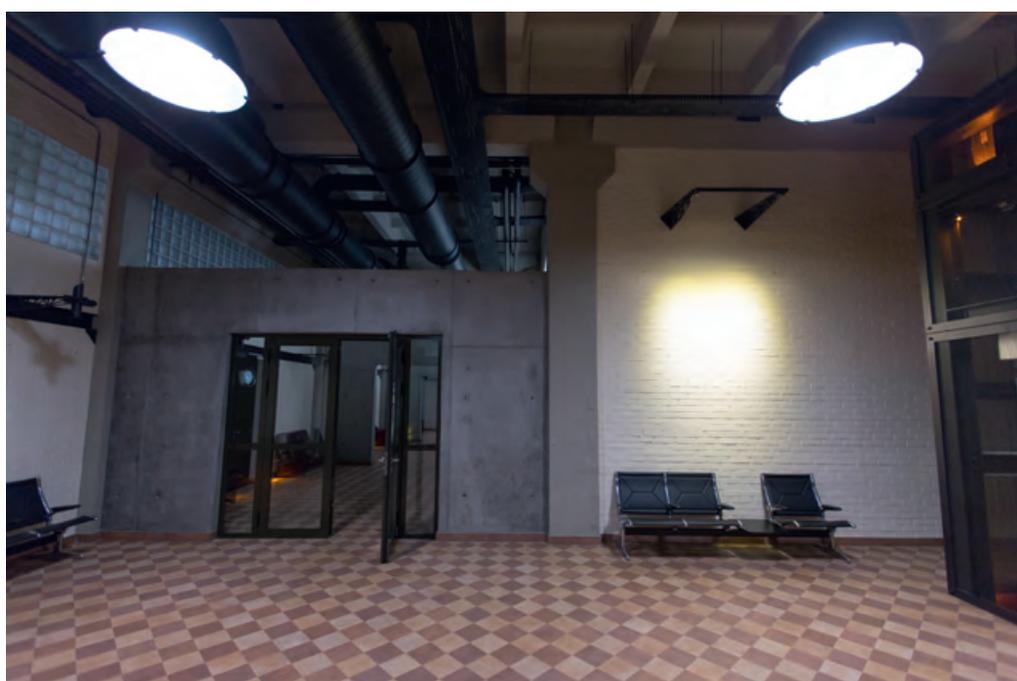

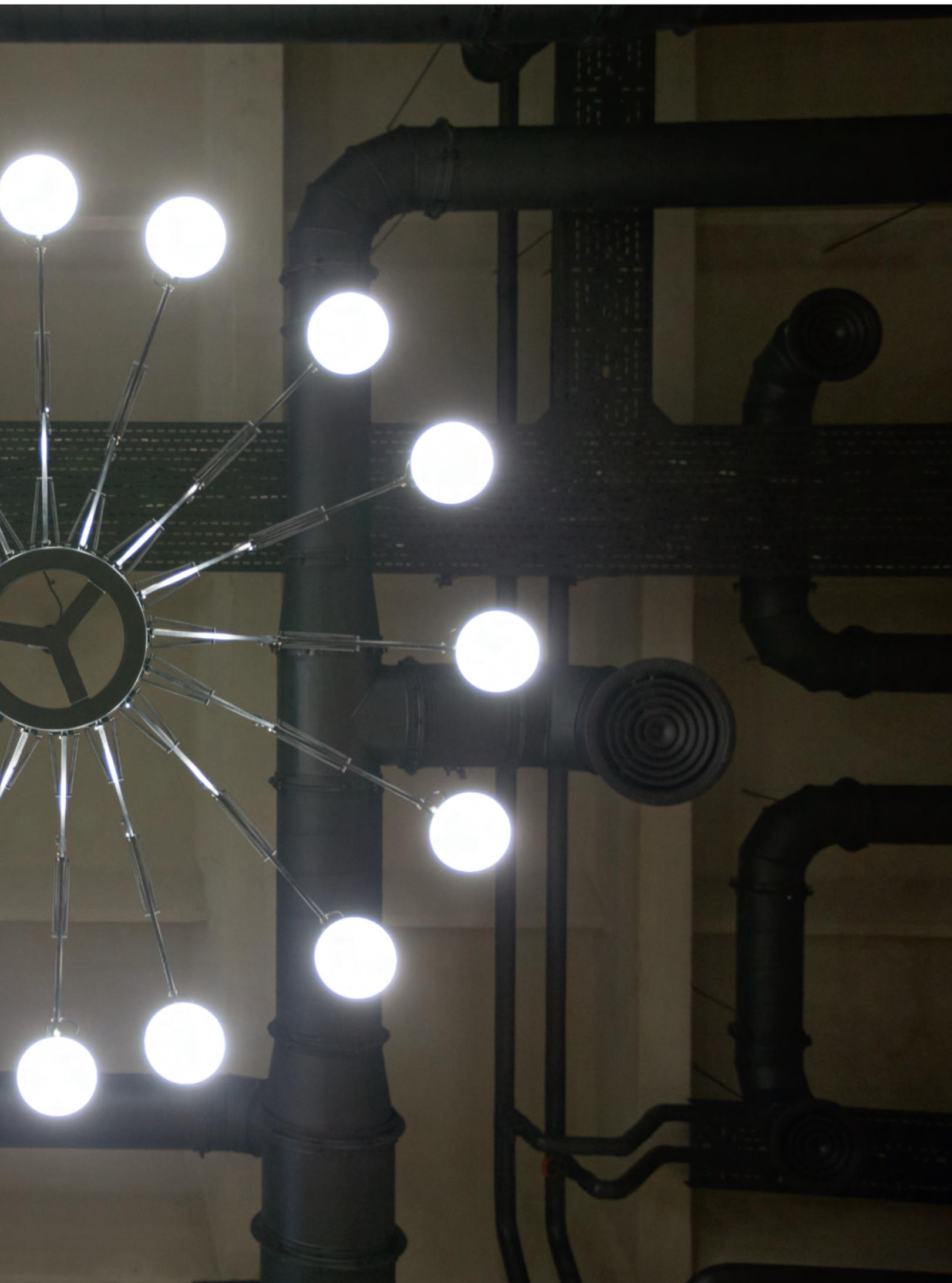
Команден-блок

пространства: вольные объемы кабинетов, высокие потолки, специально разработанная мебель, достаточное количество вспомогательных помещений (комнаты отдыха, кухни, санузлы, душевые), мощные системы вентиляции и кондиционирования. Стол офисного сотрудника — это его верстак и станок, как у рабочего на заводе. Офисные кабинеты — мини-цеха предприятия. Зугрес уверен: каждый член команды должен чувствовать себя неотъемлемым элементом большой системы.

архитектурная мастерская № 330

Дмитрий АНТОНЮК, руководитель проекта

Национальная академия изобразительного искусства и архитектуры (НАОМА) имеет глубокие академические традиции по воспитанию архитекторов. Типологическая составляющая в подготовке многих поколений студентов является основой. В качестве тем для курсовых и дипломных проектов выбираются города, олимпийские объекты, жилые и общественные комплексы, полифункциональные центры и т. п. Как правило студенты, обладают незначительными представлениями об этих объектах. А рассчитывать на какую-то материализацию своих проектов, а тем более на радость реализации просто не приходится. Таким образом, обучаясь архитектуре шесть лет, студенты не получают возможности по-настоящему почувствовать профессию архитектора.

УЧЕБНЫЙ ПРОЕКТ

В рамках курса «Новые технологии в архитектуре» мы решили провести эксперимент — за год погрузиться в профессию от самостоятельного формирования задачи до реализации проекта. В качестве темы выбрали проект учебно-творческой мастерской, где собственно и происходят занятия по архитектурному проектированию. 16 октября состоялось открытие архитектурной мастерской № 330 для дипломников в НАОМА (мастерская Дмитрия Антонюка). Проект воплощен в жизнь по итогам студенческого конкурса.

Работа велась по этапам:

- 1) лекции и мастерклассы ведущих архитекторов и дизайнеров;
- 2) анализ и обсуждение интерьеров ведущих архитектурных мастерских мира;
- 3) семинары и выработка концепции новой мастерской и задания на проектирование;
- 4) конкурс на интерьер и мебельное оборудование.

Объективное жюрирование велось в трех форматах:

- оценка работ студентами-участниками конкурса;
- оценка преподавателей академии;
- оценка практикующими архитекторами и дизайнерами, проводившими мастерклассы.

Субъективная итоговая оценка работ была сделана мною, с одной стороны как заказчика и с другой как организатора всего процесса, потому что три мнения жюри часто не совпадали. Было представлено сорок работ (и это конкурс на учебное помещение площадью 82 кв. м!).

Победители конкурса:

I премия (поездка на биеннале в Венецию) — Н. Гресько и Д. Цапенко;

II премия (книга «К. Малевич») — Б. Слазнев;

III премия (книга «Ричард Роджерс» с автографом архитектора) — Э. Дервишев;

IV премия (книга «Рем Колхас. Нью-Йорк вне себя») — А. Викен

V премия (книга «Чмутина») — Антон Иванов;

VI премия (книги «Water enjoyment. Reddot design») — М. Банга.

Но самое интересное — реализация! А это значит, окончательный отбор конкурсных идей, обсуждение бюджета, выбор изготовителей и производителей работ и, наконец, определение окончательных сроков выполнения работ. Конечно, не все приняли активное участие в реализации — у студента время занято всякими интересными занятиями! Зато появилось изрядное количество энтузиастов. Отдельное спасибо Володе Вештаку, без участия которого не было бы изготовлено все мебельное оборудование.

РЕЗУЛЬТАТЫ

Большим итогом этого небольшого учебного мастеркласса с ощутимыми вещественными результатами стали следующие не вещественные принципы:

ОЧИЩЕНИЕ. В прямом и переносном смысле, *мусор* был изъят из мастерской;

СВЯЗЬ ВРЕМЕН. Очистка от штукатурки стены из знаменитого киевского желтого кирпича и изготовление большого стола для обсуждений и презентаций из элементов старой мебели, которая когда-то служила мастерской;

ОТКРЫТОСТЬ. Остекление входных дверей и раскрытие старого арочного проема, а также устройство проема во двор академии;

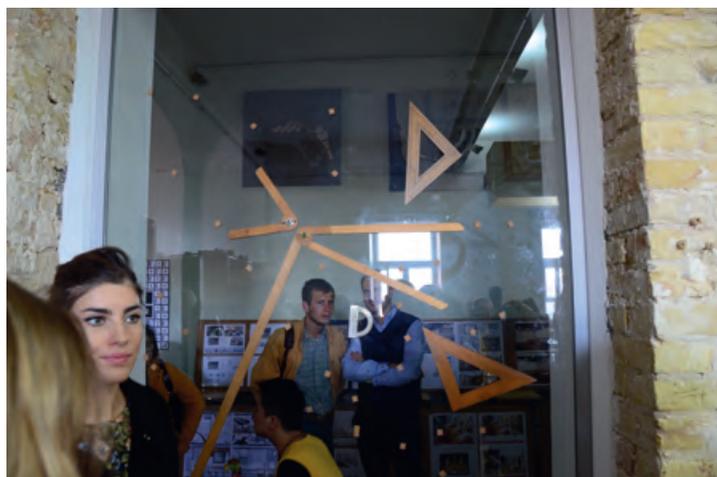
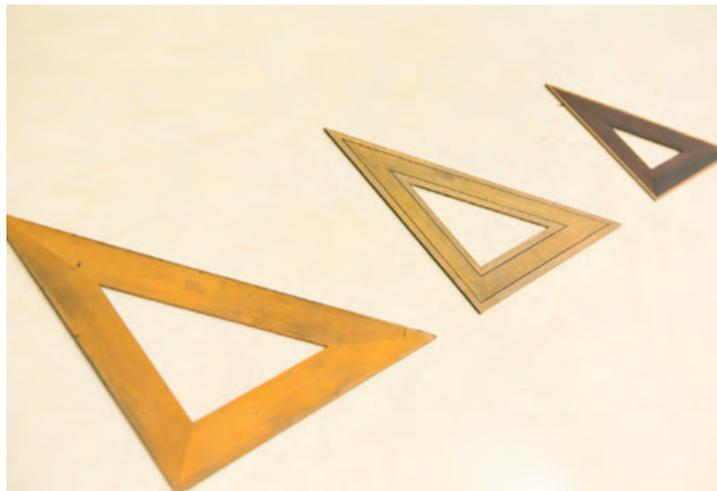
ТРАНСФОРМАЦИЯ. Переход на электронную форму презентации проектов в формате А3;

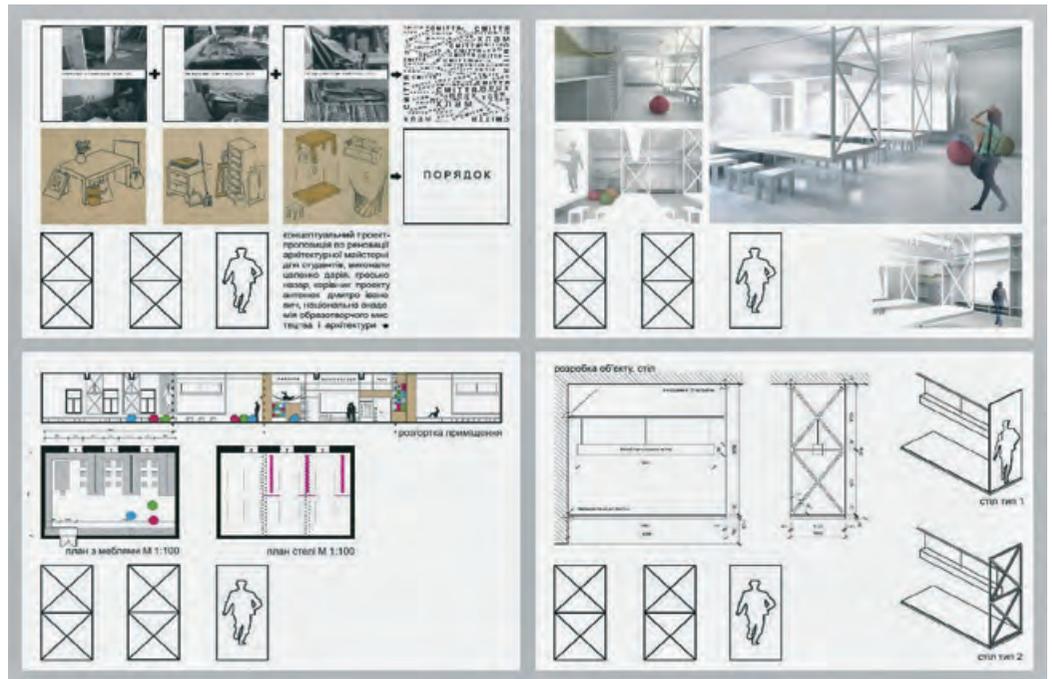
БРЭНДИРОВАНИЕ. Создание логотипа, фирменного стиля мастерской (спасибо студентам-графикам А. Здоровой и Н. Плужко);

СТИЛЬ И ДУХ. Лучший украинский дизайнер одежды Федор Возианов создал специально для открытия мастерской новую коллекцию одежды на основе форматов бумаги А0, А1, А2, А3 ... А10 — новый «модуль», в котором автор показал взаимосвязь Числа и Человека, одухотворив эту взаимосвязь. Окончательно завершил действо Евгений Лазарчук, известный украинский парфюмер, создавший уникальный аромат «А-330» (так мы его скромно называем между собой) для нашей мастерской;

ПЕРВОИСТОЧНИК — всему основа. На открытии демонстрировались впервые: оригинал эскиза Н. Б. Чмутинной по разработке фасада здания Верховной Рады (1936), уникальная коллекция чертежных инструментов известных архитекторов Игоря и Петра Шпары и доселе нигде не выставленная работа Ю. И. Химича «Судак. Крым».

Во всей этой истории было задействовано не менее ста участников. Мотивы у всех были разные, но результат того стоил. А для нас, участников, это предмет гордости. Иначе зачем мы живем на этой грешной земле?

днепропетровск, дольник, каскад-плаза

Борис ЕРОФALОВ, Татьяна СВирЕЖЕВА

Как бы неожиданно, в сложные для Украины времена, в Днепрпетровске сдан в эксплуатацию жестко-изящный, в стиле Дольника, многофункциональный комплекс «Каскад-Плаза» — ключевое сооружение Екатеринославского бульвара. Вместе с комплексом «Босфор» они образуют площадь-пассаж, южным устьем примыкающую к главному проспекту города. Фасад здания построен в пропорциях золотого сечения, исходным модулем для которого послужила бывшая Городская управа. Нарочито жесткий каркас задуман как максимально лабильная структура, не противоречащая ни существующей застройке XIX века, ни Брежневским 16-этажкам, ни новостройкам 1990-х. Последовательный поиск абстрактно «чистой» композиции привел к геометрически «простому» шахматному решению. Подобные попытки использовать «шахматный модуль» применены автором в зданиях ансамбля «Крутогорный» («Кампанала», «Восточная стена») и в крымских объектах («Эспланада», «Панорама»). Подиум с паркингом и прочими общегородскими функциями служит основанием для трех жилых блоков, удачно расположенных с точки зрения инсоляции в сложившемся городском окружении. Главная фишка здания — «висячие сады» на жестком бетонном каркасе, появившиеся благодаря особому пристрастию к зелени «экологически ориентированного» заказчика.

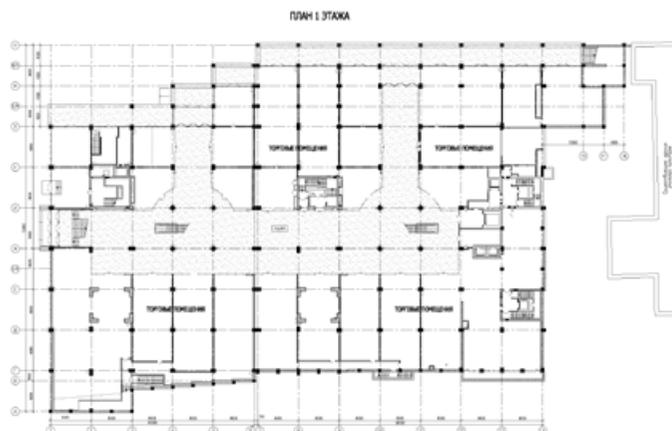
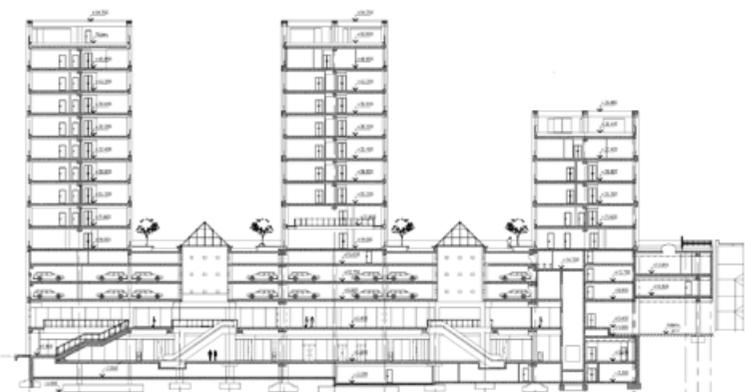
Под влиянием памятника архитектуры происходит деконструкция пространственной решетки с обретением нового качества формы. За счет перспективного наложения объемов минимальная геометрия создает эффект многовариантной сложности. При этом пространственная решетка определяет пропорции и является неизменным законченным элементом формы.

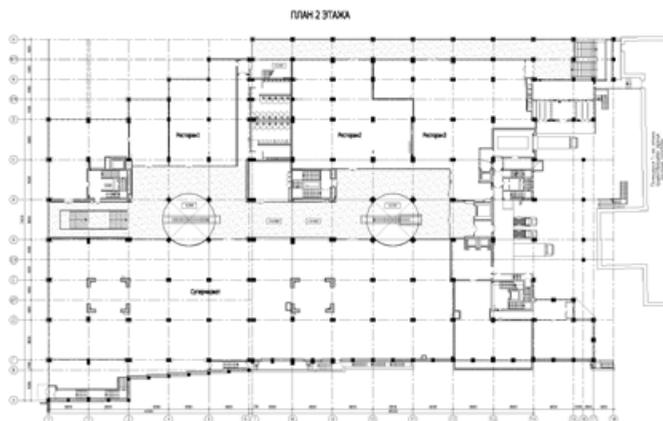

фото: Игорь ХАЦКЕ/ИИТ, 2014

Вид с террасы на Екатеринославский бульвар

По объемно-планировочному решению, МФК «Каскад-Плаза» представляет собой три параллельных жилых блока (I блок — пять, II и III блоки — по девять жилых этажей), стоящих на пятиэтажной платформе, крыша которой служит дворовыми пространствами. Платформа поэтажно разделена на пять функциональных зон:

- 1 этаж — магазины и рестораны (планировался супермаркет);
- 2 этаж — рестораны с летней террасой и деликатес-маркет «Le Silpro» (планировались рестораны и бутики);
- 3 этаж — паркинг для посетителей Мультикомплеса;
- 4 этаж — паркинг для жителей Мультикомплеса;
- 5 этаж — технический этаж, кровля которого служит двором;
- 6 этаж — вестибюли жилых домов элит-класса, спа-центр, английский клуб, детский центр, бытовое обслуживание и жилые квартиры.

Все вышележащие этажи — жилые квартиры одно- и двухуровневые элит-класса. В остальном, комплекс реализован в его проектном решении, которое изменялось неоднократно, в соответствии с все новыми пожеланиями заказчика. Это касалось и общей технологической схемы, и соблюдения противопожарных норм, и планировок общественных зон, и квартир. Основу конструктивной системы составляет монолитный каркас с шагом 8 м, что обеспечивает оптимальную организацию супермаркета, ресторанов, паркингов и жилья. Комплекс построен на просадочных грунтах с устройством мощных подпорных стен глубиной до 10 м. Вентилируемые фасады облицованы плитами бучардированного гранита АКAM «Yellow». Цоколь и крыльца — гранит Dark Grey.

Проект получил Премию НАСА «Волюта», 2006.

МУЛЬТИКОМПЛЕКС «КАСКАД-ПЛАЗА»

Днепропетровск, Екатеринославский бульвар

девелопер: *Корпорация АЛЕФ*

архитекторы:

Александр ДОЛЬНИК, Татьяна СВИРЕЖЕВА,

Ольга ПОДУШКИНА

конструкторы:

Ю. Прокуратов, В. Прокуратов, С. Яковенко

общая площадь:

54 200 кв. м

проект: *2005-2007*

реализация: *2007-2014*

Планировка первых двух этажей комплекса организована вокруг двухуровневой внутренней улицы, соединяющей Екатеринославский бульвар с ул. Шевченко. Внутреннее пространство улицы по проекту должно было получать естественный свет через колодцы-атриумы, в которых установлены эскалаторы. К сожалению, в процессе строительства, заказчик оптимизировал проект и, закрыв световые колодцы, получил дополнительные площади для паркинга.

Атриум

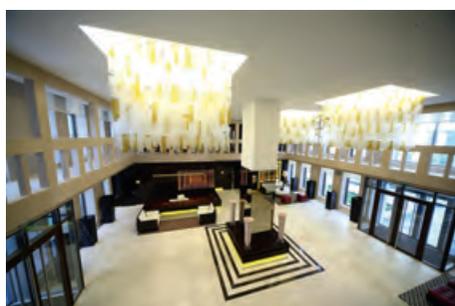
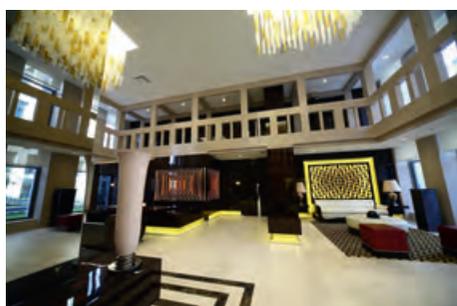

фото: Игорь ХАЦКЕЛЯНИ, 2014

Вестибюль жилого блока «С»

Ильичёвская лестница: новая перспектива

Сергей ПРОТОПОПОВ, главный архитектор города

В день цветов, 6 сентября в городе-порте Ильичёвске Одесской области состоялось торжественное открытие уникального берегоукрепляющего объекта и архитектурного комплекса — Приморской лестницы. Она стала настоящей визитной карточкой города, его новой культурной осью. Понадобилось почти два года и значительные финансовые ресурсы, чтобы воплотить проект, работу над которым мы начали почти десять лет

тому назад. Решающее значение имела помощь предприятий-меценатов и спонсоров, которые показали себя настоящими патриотами города. Лестница логично объединяет пляж, нижнюю набережную, тропу здоровья с верхней прогулочной аллеей парка и смотровой площадкой. Это один из крупнейших инженерных объектов Черноморского побережья последних лет. Основанием лестницы служит 108 свай. Вместе с гостинич-

ным комплексом она создает своеобразный «зуб», защищающий склон от подвижек и деформаций.

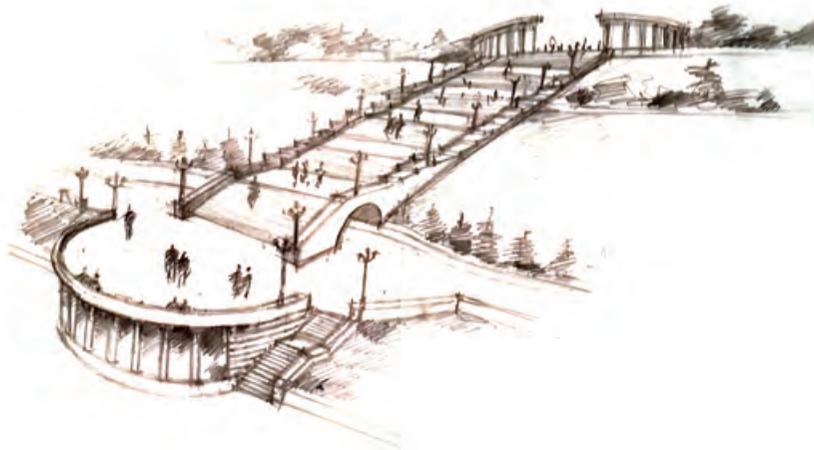
Благоустройство комплекса лестницы выполнено на самом высоком уровне. Прекрасно выглядят «пушкинские» скамейки с литыми элементами, повторяющие старые одесские образцы. Мы поставили их между колоннами. Установлены также новые фонари, уложено дорожное покрытие из гранит-

ных плит. В плиты вмонтировано 240 светодиодных светильников, которые создают интересную световую композицию. Ансамбль Приморской лестницы это новый морской фасад города, который задал городской застройке новый масштаб, дал импульс развитию всего градостроительного комплекса Ильичёвска.

Новая лестница и город илиополис

Борис ЕРОФАЛОВ, Алексей ВЛАДИМИРОВ

ГОРОД Ильичёвск — ворота Украины в глобальную экономику, преемник и соперник Одессы, уникальный город-труженик с высокой динамикой развития и социального благосостояния — нуждается в устойчивых либеральных ориентирах и символах.

ЛЕСТНИЦА Ильичёвская лестница, задуманная как «пост-модернистский аттракцион» (параметры и структура одесской Потёмкинской, Воронцовские колоннады, берегоукрепляющие функции), неожиданно ярко проявила свои качества как мощный архитектурный жест, объединяющий город. Для масштабных сходов, развернутых в сторону моря, выбрано удачное место: Приморский парк и рекреационная зона, мемориал В.о.в., близость центра города и замыкание на верхней площади нескольких городских осей. Все это превращает Ильичёвскую лестницу в настоящий градостроительный ансамбль.

СИМВОЛ ГОРОДА Для завершения ансамбля необходимы небольшие, но существенные дополнения. Вертикальная колонна со скульптурой устанавливаются посередине верхней площади, фланкируемой эффектными дугообразными колоннадами. Колонну завершает скульптура кариатиды, копия фигуры из знаменитого храма Эрехтейон в Афинском акрополе — олицетворение античной грации и силы. «Кариатидами» древние называли лакедемонских (спартанских) девушек, исполнявших религиозные танцы на ежегодном празднике в честь Артемиды, богини, приносящей плодородие и счастье.

КОРА, КОТОРАЯ ДЕРЖИТ МИР Также «корами» (девушками) назывались стоящие вотивные скульптуры, которые с IV в. до н. э. стали использовать в качестве женских фигур, поддерживающих вместо колонн антаблемент. Прежде всего функция архитектурной кариатиды — символическая, обозначающая природную силу, побеждающую любую тяжесть.

Поэтому на голове кариатиды, венчающей колонну перед Ильичёвской лестницей, в корзине со священными горами расположен Земной глобус и венчающий его парусник — символ мореплавания, открытости миру и процветания.

НОВЫЕ ИМЕНА Известно, что новая сущность требует нового имени, равно как и для смены идеологической кармы необходимы новые имена. Например, имя новой площади можно сконструировать все из той же античности. Кариатиды в афинском Эрехтейоне развернуты в сторону моря и представлены к западному портику. Западная целла Эрехтейона посвящена Пандорсе, воспитавшей афинского царя Эрехтея (ему посвящен храм), и потому называлась Пандорсеон. Так и ильичевская площадь, как новое место обитания кариатиды, тоже может носить имя «Пандорсеон».

ИМЯ ГОРОДА Отпечаток коммунистической эпохи, который лежит на имени города Ильичёвск, очевидно подлечит исправлению в ближайшие годы. Устаревшее наименование происходит от имени отца В. И. Ленина Ильи. В самом имени Илия нет ничего предосудительного, ибо на арамейском Илия означает «мой Бог», краткое имя Господа. Пророк Илия Фесвитянин, обличитель Ваала и Вельзевула, вознесся горе на огненной колеснице (3 Цар. 17–20 и 4 Цар. 1–3). Соответственно, для сохранения преемственности город Ильичёвск безболезненно может быть переименован, например, в Илиополь.

НАДПИСЬ НА КАМНЕ Насильно форсировать переименование города нет нужды. Ильичевцы исподволь должны привыкнуть к новому. И если на каменной колонне будет значиться ни к чему не обязывающий оптимистический слоган: **ИЛИОПОЛЬ НА КРАЮ МОРЯ, ГДЕ ЖИВУТ СЧАСТЛИВЫЕ ЛЮДИ,** — через пять-десять лет любой городской референдум даст положительный результат в пользу нового имени.

Колоннада за месец до открития [фото: Борис ЕРОФALОВ, 2014]

конкурс архихит: ревалоризация

В конце сентября 2014 года на выставке «Строительство и архитектура. Comfort House. Деревянный дом» был объявлен старт второго Конкурса «Архихит», который посвящен повышению качества и уровня организации среды обитания и **проводится с целью** выявления новых тенденций в формировании архитектурной среды, представления широкой публике и потенциальным заказчикам новых перспективных направлений в современном строительстве, привлечения внимания инвесторов к новаторским идеям.

Организатором Всеукраинского конкурса «Архихит» является компания «Киевский международный контрактный ярмарок» (организатор крупнейших международных выставок). Конкурс проводится при всемерной поддержке руководства компаний **ООО «Онгулин Строительные Материалы», KERAMA MARAZZI, MAPEI, Национального союза архитекторов Украины**, а также информационного партнера архитектурного журнала «А+С».

Задача Конкурса — выявление тенденций ревалоризации городской среды, выбор лучших проектов и поощрение архитекторов, развивающих средовой подход в проектировании. Конкурс содействует продвижению современных технологических решений, позволяющих ревалоризировать городскую среду для рекреационно-туристической функции. На основе предложений архитекторов выбран город Золочев (Львовская обл.), старые кварталы которого станут объектом ревалоризации.

Участники — архитекторы, дизайнеры и архитектурно-дизайнерские бюро.

Победители конкурса будут награждены грантами на поездки и профессиональное обучение в Италию, а также ценными призами от компаний партнеров. Лучшие проекты финалистов будут рекомендованы организаторами для дальнейшей реализации, а также для пропаганды средового подхода в архитектуре. Торжественное награждение победителей состоится на Финале конкурса в ходе выставки **InterBuildExpo** в ВЦ «КиевЭкспоПлаза» (ул. Салютная, 2-Б, г. Киев) с 25 по 28 марта 2015 года.

Основное требование к проекту — В проекте следует учесть сложившуюся историческую среду Золочева, а также предусмотреть применение материалов **MAPEI, Онгувила и КЕРАМА МАРАЦЦИ.**

Зарегистрироваться к участию, получить дополнительную информацию, техническое задание, а также инструкции по применению материалов компаний-партнеров можно на сайте конкурса: www.archihit.com

Українська секція Міжнародної Спілки Архітекторів

**Стратегія Національної спілки архітекторів України
в контексті розвитку сфери архітектури і урбаністики
на 2015–2017 рр.**

XVIII з'їзд Національної спілки архітекторів України
12 грудня 2014
КИЇВ

ЗМІСТ

Звернення до архітекторів.....	115
Стратегічні орієнтири реформування архітектурно-містобудівної діяльності в контексті зміни парадигми управління	116
Стратегія реформування Національної спілки архітекторів України на 2015–2017 рр.	
Вступ	118
Розвиток професійного самоврядування і розширення участі НСАУ в державному управлінні та місцевому самоврядуванні (Архітектурна Палата).....	118
Відновлення змістовної цілісності сфери архітектури та містобудування — організація досліджень в галузі архітектури та містобудування, розвиток архітектурної освіти та просвітництва. (Інститут перспективних досліджень та освіти).....	120
Узгодження позицій і взаємодія учасників архітектурно-містобудівної та проектно-інвестиційної діяльності, встановлення балансу інтересів і вироблення взаємоприйнятих «правил гри» (Експертна Рада).....	122
Організація внутрішньо професійної і міждисциплінарної комунікації і спілкування. Відновлення (активізація) міждисциплінарних і внутрішньо професійних зв'язків для розвитку професії (Архітектурний клуб).....	123
Забезпечення зовнішньої і внутрішньої комунікації НСАУ (Група комунікативного забезпечення).....	123
Ресурсне і фінансове забезпечення діяльності НСАУ. Формування достатньої ресурсної бази стратегічного просування Спілки. (Група ресурсного забезпечення).....	126
Структура Національної спілки архітекторів.....	124–125
Додаток до розділу «Інститут перспективних досліджень та освіти» Стратегії НСАУ.....	126

ЗВЕРНЕННЯ ДО АРХІТЕКТОРІВ УКРАЇНИ

Змінився світ.

Змінилась Україна.

Перег архітекторами виникли нові завдання.

А чи готові ми до цього, чи готова Спілка архітекторів?

Спілка архітекторів створювалася в Радянському Союзі для ідеологічного контролю над професією в умовах директивного і планового державного управління. Вона входила в жорстко організовану сферу будівельної діяльності поряд із системою наукових і проектних інститутів, орієнтованих на комплексне освоєння територій, єдину систему розселення, дотримання впорядкованої ієрархії документів і норм.

Сьогодні ця система зруйнована — більшості інститутів вже немає, комплексною забудовою ніхто не займається, про нову систему розселення для незалежної України мова не йде, нова нормативна база не створена. Зате з'явився ринок і дуже значимі фігури інвестора і замовника, сформувалася ідеологія їх обслуговування як базової задачі існування архітекторів. Спілка архітекторів реально втратила важелі впливу на стан сфер архітектури та містобудування.

І як наслідок — пагіння престижу професії та якості архітектурних і містобудівних рішень, а в підсумку деградація міського середовища, ландшафтів, безглуздість забудови, втрата людських основ для життя і діяльності суспільства.

Ми вважаємо, що мета суспільного розвитку — примноження національного багатства, відтворення і творіння ресурсів, благополуччя людей ...

Не тільки користь, виражена в цифрах, але благо народу і суспільства має бути вищим критерієм розвитку суспільства. Сьогодні — землю герибанять і виснажують, міста і території в занепаді, середовище проживання стає все менш придатним для життя, відбуваються процеси депопуляції і деградації населення з точки зору здоров'я, освіти, моральних орієнтирів, кадровий ресурс втрачається.

Немає уявлення про спільне майбутнє, сенс спільного життя в країні, містах, поселеннях — звідси не можна відповісти на питання — що робити, що і як будувати.

Якщо так буде продовжуватися, то країни, народу і професіоналів скоро не буде.

Нам потрібно будувати нову країну, а не відновлювати втрачене з радянської індустріалізації. Незалежність і гідне місце в глобальному світі, входження до Європейського союзу не може відбутися на базі, по суті вмираючих, індустріальних міст, варварської експлуатації землі, старих форм підготовки професіоналів, втрат у відтворенні населення. Ми живемо в уламках єдиної програми розселення і розміщення продуктивних сил Радянського союзу, і тому більшість наших міст деградує — вони втратили старі функції і не знайшли нових. Проектів нового розселення, що працюють на незалежність і власне місце в глобальному світі, у нас немає.

Найсміливіші проекти перебудови створюються під час криз, а не після. Інакше й далі буде тривати нескінченний ремонт і латання гір, а осмисленої орієнтації в майбутнє при виході з кризи не буде.

Безумовно, потрібно гбайливо використовувати спадщину та існуючі ресурси, але їх треба множити, а не проїгати.

Ми можемо, спираючись на професійну культуру та інтелект,

створювати і брати участь в реалізації проектів, які повернуть осмисленість життя, збережуть культурні цінності та спадщину, створять повноцінне життєве середовище.

Культура, архітектура, містобудування — сьогодні базові діяльності бугівництва країни, а економіка тільки спирається на них і в кінцевому рахунку їх обслуговує. Потрібні великі проекти та інвестиції в ці області.

Ми хочемо зробити архітектуру і професію значущим чинником державної культурної та інвестиційної політики. Для цього необхідно:

- відкрити горизонти для країни та бізнесу — запропонувати великі національні та інвестиційні проекти — нові міста, нове розселення, дешеве житло, престижні символи, проривні проекти;
- зробити престижним високий професійний рівень архітектурного рішення (через професійні експертизи та конкурси на основі чітких критеріїв професійної майстерності);
- подолати владу замовника, тенденцію масового порушення норм державних і професійних;
- відновити інтелектуальну цілісність професії, переосмислити її теоретичні підстави для нового світу та серйозну критику і створити адекватну завданням і перспективам освіту;
- створити працюючу і різноманітну за формами професійну комунікацію і форми комунікації з владою, бізнесом і громадянами.

Ми хочемо відновити престиж і сенс архітектурної професії в нових умовах глобалізації та ринку.

Професія відрізняється від спеціальності тим, що має місію, власну організацію, клуб, де обговорюються її цінності та проблеми, встановлюються критерії майстерності і формуються авторитети, у професії є теорія і своя мова, своя історія. Професій небагато — учитель, лікар, суггя, воїн, будівельник, інженер, учений, архітектор... Звичайно, воїн може деградувати до найманця, учитель до репетитора, архітектор до творця красивих упаковок. І професійна організація для того й потрібна, щоб цього не відбувалося.

А якщо і відбудеться, то світ не обвалиться, принаймні, вігразу, ринок буде жити, але зі світу підуть краса і сенс, майстерність і творчість і ніякі економічні досягнення цього не замінять. Ми вважаємо, що необхідно заново створити професійні спільноти таким чином, щоб вони могли реально брати участь у створенні нової країни, визначенні її майбутнього і реалізації процесів трансформації. Сьогодні вони ще носять характерні риси радянської організації та ідеології.

Ми стоїмо на тому, що професійні цінності не повинні загинути під тиском інтересів замовників і потрібні форми їх захисту. Потрібна нова законодавча і нормативна база, яка зробить можливою рішення цих задач. І ми розробили свої пропозиції. Потрібні нові форми організації професії — самоврядування, розвинені комунікації, власні дослідження та формати підготовки.

Потрібна нова фігура архітектора — організатора і комунікатора всіх тих, хто бере участь у роботі з територіями, ландшафтами, середовищами, містами.

І під таке бачення ми пропонуємо міняти Спілку архітекторів, зробити її реальним механізмом змін у суспільстві та професії, місцем, де всі архітектори можуть брати участь в процесах професійних перетворень і просто спілкуватися, і формувати новий досвід нашої гревньої справи.

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РЕФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ПАРАДИГМИ УПРАВЛІННЯ

(для архітектурного співтовариства)

ПОЗИЦІЯ

Професійне архітектурно-містобудівне співтовариство виступає з активною підтримкою принципових змін в керівництві Україною. Законодавчо закріплена громадська функція архітектурно-планувальної діяльності — створення сприятливого життєвого середовища вимагає об'єднання багатьох професійних бачень і організації міжпрофесійного та міжпозиційного (влада, суспільство, бізнес, професія) діалогу.

За рахунок організації такого діалогу навколо ідей майбутнього країни і її окремих територій архітектура та містобудування претендують на місію утворення інтегральної платформи громадських змін і модератора громадського діалогу.

1. СИТУАЦІЯ, ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Загальна ситуація.

Криза — найкращий час для реформ. Те, що в звичайний час вимагає додаткових ситуацій і зусиль, в умовах кризи стає нагальною необхідністю і фактично умовою виживання країни. *Євроінтеграція задає загальні принципи і напрямки реформування архітектурно-планувальної сфери.*

Вибір стратегічного напрямку розвитку країни визначає концептуальні основи реформування сфери: самоуправління, самоорганізація, децентралізація і деконцентрація влади, чітке розділення функцій і повноважень всіх учасників архітектурно-планувального процесу, відповідальність кожного учасника за свої дії, професіоналізм, конкурентоздатність, громадський діалог, ринкові відношення. *Визначеність принципів задає стійку платформу для установаження взаєморозуміння і організації взаємодії усіх залучених сторін.*

Якість життєвого середовища в Україні знаходиться на неприпустимо низькому рівні, що прямо і безпосередньо веде до деградації, депопуляції, руйнування здоров'я населення, зростанню напруги в суспільстві, перешкоджає його розвитку.

Економіка і менеджмент, політика і журналістика як професії не справилися з функцією забезпечення громадського діалогу, досягнення взаєморозуміння в суспільстві і взаємоприйнятнього громадського балансу, тому що не спиралися на основні групи інтересів і території. Архітектура і планувальна діяльність, місією яких є об'єднання в конкретних рішеннях історії, сучасності і бачення майбутнього, з одного боку, і громадського блага і користі, з другого, і технологічних новацій з унікальністю територій можуть і мають стати активними учасниками принципових змін в Україні.

Державний апарат, що не забезпечує взаємозв'язок всіх рівней горизонтів управління від «ремонт» до «ідеологічної роботи» — неефективний і спричинив глибоку кризу в країні.

Саме неефективність існуючої системи управління архітектурно-планувальною і проектно-інвестиційною сферою є причиною стрімкої деградації життєвого середовища в Україні.

Зниження громадського статусу професії відбувається через її підпорядкування сенсу і орієнтації інвестиційного циклу. Хибно сприйнята доктрина диктату замовника привела до

випагіння професії з власного культурно-історичного контексту. Архітектура втратила місію підтримки загальної універсальної мови, яка була її головним сенсом протягом всієї історії професії. Архітектурна діяльність втратила ідеологічний сенс і її роль звелася до створення комерційно привабливих «упаковок».

Архітектурно-містобудівне співтовариство пропонує шлях принципових змін в управлінні країною.

Ситуація, що викликана війною.

Руйнація житлового середовища, інженерної, соціальної, освітнянської і культурної інфраструктур є одночасно життєвою катастрофою для жителів, а також викликом для всієї системи управління в країні і можливістю впровадження нових підходів і методології в управління. На порядку денному — не відновлення, а корінна модернізація середовища та інфраструктур. Архітектурно-планувальне співтовариство має стати провідником перетворень в управлінні і координатором програмування розвитку не тільки південно-східних, але й усіх територій України.

Професійна ситуація.

Зламаний змістовний взаємозв'язок управління, освіти, досліджень, професійної культури, критики, фрагментований інтелектуальний комплекс, що забезпечував цілісність професійного бачення.

Унікальність архітектурної професії, що забезпечує підтримання і розвиток загальної мови, однаково зрозумілої усім, незалежно від приналежності до будь-якої нації та майнового стану, утримання зв'язку минулого, сьогодення і майбутнього у прив'язці до конкретної території і часу забезпечувалося протягом всієї історії архітектури вбудованим в професійну сферу дослідницьким, історико-критичним і освітянським комплексом. Підтримання суспільної місії архітектури — головний сенс досліджень в архітектурі. Результати архітектурних досліджень не дають миттєвого прибутку, але визначають громадсько-історичну цінність архітектури. Інвестиційний цикл, орієнтований на швидку віддачу і прибуток, не створює стимулів для підтримання історико-критичного, освітянського і дослідницького комплексу. Забезпечення цього комплексу вимагає об'єднання зусиль суспільства, держави і професійної громадськості.

Зруйнована внутрішня професійна комунікація.

Професійна комунікація, обговорення підходів і ідей є двигуном розвитку професії. Відсутність такої комунікації веде до застою або навіть до деградації професії, зниження конкурентоздатності українських професіоналів на глобальних ринках, «другорядності» ідей і підходів. Підтримка внутрішньо-професійної комунікації вимагає зусиль. І ці зусилля мають бути зроблені професійним співтовариством.

Зруйнована основа взаєморозуміння професії і суспільства.

Розуміння універсальної мови архітектури є огнією з базових складових культури нації. Проблема сьогодні у тому, що професійне співтовариство не тільки не здатне передати суспільству володіння цією мовою, але і саме втратило зв'язок з нею.

Зруйнований зв'язок поколінь.

Відбувся розрив між культурно-ідеологічною орієнтацією

в професії старшого покоління та інвестиційно-менеджерською орієнтацією архітекторів і планувальників нової генерації. Цей розрив стає причиною втрати історичних коренів професії, втратою її суспільно-історичної місії.

Зруйнована стара і не створена нова інституціональна структура професії.

Радянська система організації архітектурно-планувальної сфери і відтворення професії, що базувалася на понадцентралізації, повному державному контролі і планово-розподільній системі, виявилася абсолютно неприйнятною для нових пострадянських умов. Наслідком цього став розвал існуючої системи. Однак, за 23 роки незалежності України так і не була створена сучасна організація архітектурно-планувальної сфери. Архітектурно-планувальна сфера сьогодні неефективна і не виконує своєї соціальної місії.

Втрачений сенс професійної клубної організації.

Архітектурний клуб за своїм призначенням є базовим механізмом розвитку професії. Це майданчик внутрішньо- і міжпрофесійної комунікації, обговорення проблем і пошуку нових підходів та рішень, підтримання професійної культури і стандартів. Ці функції в Україні сьогодні практично ніким не виконуються. Всі ці та інші базові професійні процеси і структури втратили сенс в рамках домінування інвестиційного комплексу і орієнтації на прибуток. Необхідні зусилля професійного співтовариства для подолання ситуації, що склалася, і повернення архітектурі тисячолітньої місії — бути основою балансу не тільки різних аспектів користі, але, в першу чергу, суспільного блага.

2. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ І ОРІЄНТИРИ

Зміна принципів, змісту і організації управління країною в орієнтації на динамічне підвищення якості життєвого середовища в Україні, включаючи зміни інституціональної структури управління і процедурного комплексу управління розвитком поселень, територій і середовища.

Мова, в першу чергу, іде про:

- розвиток самоуправління і кардинальне розширення можливостей самоуправління територіальних співтовариств;
- розширення можливостей професійної самоорганізації і передачу частини державних функцій самоорганізованим професійним співтовариствам;
- визначення чітких взаємних зобов'язань і відповідальності усіх учасників архітектурно-планувальної сфери;
- освоєння сучасного інструментарію роботи з майбутнім територій, поселень і життєвого середовища і нормативно-правове закріплення відповідного процедурного комплексу в структурі проектно-інвестиційного циклу;
- утворення відповідних інституціональних структур.

Реалізація суспільної місії архітектурно-планувального співтовариства — відродження значення архітектурно-планувальної (містобудівної) діяльності, включаючи:

- підвищення ролі і значення професії в управлінні країною, в цілому, і проведенні реформ, зокрема, в орієнтації на динамічне підвищення якості життєвого середовища в Україні;
- підвищення відповідальності за рішення, що приймаються в рамках проектно-інвестиційного циклу;
- підвищення статусу професії в рамках проектно-інвести-

ційного циклу;

- ініціативу в організації громадського діалогу про майбутнє країни, окремих територій і поселень;
- ініціативу в установленні балансу інтересів усіх сторін, що включені в проектно-інвестиційний цикл.

Відродження і внесення нових сенсів професії, зміна внутрішньої організації професії, її місця і ролі в суспільстві, що передбачає:

- розвиток освітянсько-дослідного комплексу в рамках архітектурної і планувальної професії;
- організація внутрішньо-професійної комунікації як в середині країни, так і розширення міжнародної професійної комунікації і партнерства;
- підвищення ролі професійного архітектурно-планувального співтовариства в освітянському процесі (як професійному, так і загальному); відкриття нових готаткових освітянських проєктів;
- ініціативу професійного співтовариства в установленні міжпрофесійної комунікації і взаєморозуміння з владою, суспільством і групами інтересів;
- ініціативу в проведенні освітянських програм в галузі архітектурно-планувальної діяльності.

3. ПРИНЦИПИ

Людиноцентричність — переорієнтація з чисто економічних показників в управлінні країною на показники, що характеризують якість життя і життєвого середовища.

Відповідальність (за майбутнє) — архітектурно-планувальна діяльність призвана забезпечити зв'язок минулого, сьогодення і майбутнього («архітектура — адвокат майбутнього»).

Державно-громадське партнерство і розвиток усіх форм самоуправління (місцеве самоуправління і самоорганізація територіальних співтовариств, професійне самоуправління, вузівське самоуправління, самоуправління груп інтересів) — розширення функцій в державному управлінні саморегулювальних організацій.

Реалізація цих принципів вимагає:

Ініціативи в установленні громадського і міжпрофесійного діалогу. Персоналізації відповідальності за управлінські рішення. Руху до повноти і активності професійної сфери як умови реалізації місії і стратегії.

4. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Концентрація повноважень і відповідальності за стан життєвого середовища і територій у єдиному органі державного управління.

Розкриття можливостей для професійних ініціатив в галузі реформування управління і законодавче закріплення таких можливостей.

Організація і інституціональне закріплення стійкого співробітництва між державним управлінням і участю громадських професійних організацій, що самоорганізуються (створення постійно діючих майданчиків і закріплення процедурних регламентів взаємодії).

Делегування значних повноважень державного управління професійним організаціям, що самоорганізуються.

Перетворення НАУ в реальний інститут розвитку професії і впливу на розвиток країни і суспільства.

ПРОЕКТ

Прийнято за основу VI Пленумом
Правління НСАУ 17.10.2014р.
і рекомендовано для розгляду та
затвердження XVIII з'їздом НСАУ.

СТРАТЕГІЯ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ АРХІТЕКТОРІВ УКРАЇНИ НА 2015–2017 рр.

ВСТУП

Національна спілка архітекторів України, успадкувавши назву і певну інфраструктуру на території України, втратила сенс і ресурси для підтримки Спілки як органу ідеологічного контролю держави за професійним співтовариством.

Тому Стратегія розвитку Національної спілки архітекторів України зорієнтована на створення умов праці архітекторів з урахуванням досвіду розвитку країн, забезпечення правового захисту професійної діяльності, підвищення конкурентоспроможності українських архітекторів на європейському та світовому проектних ринках, захист внутрішнього ринку проектних робіт, значне підвищення престижу архітектурної професії, формування розуміння у влади і громадськості виключної соціальної відповідальності архітектурно-містобудівельної діяльності.

Для виконання цих завдань необхідно забезпечити:

- розвиток професійного самоврядування і розширення участі Спілки в державному управлінні та місцевому самоврядуванні;
- відновлення цілісності сфери архітектури та містобудування шляхом створення зовнішнього розумового контуру професії — організація досліджень в галузі архітектури і містобудування, розвиток архітектурної освіти і просвіти;
- створення на базі спілки території узгодження і взаємодії усіх зацікавлених учасників архітектурно-містобудівної і проектно-інвестиційної діяльності;
- організацію внутрішньо-професійної і міждисциплінарної комунікації і спілкування; відновлення та активізація міждисциплінарних і внутрішньо-професійних зв'язків для розвитку Професії, лобювання та захист професійних інтересів;
- формування достатньої ресурсної бази стратегічного просування Спілки.

Це безумовно потребує певної трансформації структури Національної спілки архітекторів України, в зв'язку з чим в структурі Спілки створюються:

- **Архітектурна Палата** — розвиток професійного самоврядування і розширення участі Спілки в державному управлінні та місцевому самоврядуванні;
- **Інститут перспективних досліджень** — організація досліджень, участь у розвитку професійної освіти, організація просвіти в сфері архітектури та містобудування;
- **Експертна рада** — узгодження позицій і інтересів учасників проектно-інвестиційної діяльності, встановлення балансу

інтересів і відпрацювання взаємопридатних «правил гри»;

- **Архітектурний клуб** — розвиток професії в Україні, організація внутрішньо-професійної та міждисциплінарної комунікації та спілкування.

В структурі Спілки продовжують діяльність статутні комісії, в сфері інтересів яких питання професійної практики, етики і авторського права, державних нагород, ревізійна діяльність. Організаційно-технічне забезпечення діяльності Спілки здійснюється Секретаріатом, в складі якого додатково створюються підрозділи **комунікативного забезпечення і ресурсного забезпечення (фанг-райзінгу)** — зовнішня і внутрішня комунікації Спілки, встановлення і розширення партнерських зв'язків, ресурсне і фінансове забезпечення діяльності Спілки.

Таким чином, Стратегія подальшого розвитку Національної спілки архітекторів України передбачає досить радикальне реформування її діяльності і, відповідно, структури.

АРХІТЕКТУРНА ПАЛАТА

Розвиток професійного самоврядування і розширення участі НСАУ в державному управлінні та місцевому самоврядуванні.

Зміст діяльності за напрямком.

Розвиток самоврядування і розширення участі НСАУ в державному управлінні та місцевому самоврядуванні включає:

- розробку і введення в дію стандартів професійної діяльності архітектора, обов'язкових для виконання усіма архітекторами, що практикують на території України;
- професійну атестацію архітекторів;
- реєстрацію архітекторів;
- розробку і внесення проектів вдосконалення нормативно-правової бази архітектурно-містобудівної і проектно — інвестиційної діяльності;
- здійснення обов'язкової професійної експертизи проектів нормативно-правових актів у сфері архітектури, містобудування і проектно-інвестиційної діяльності;
- проведення професійних і громадсько-професійних експертиз інвестиційно-будівельних проектів;
- організацію і забезпечення страхування професійної відповідальності архітекторів;
- сприяння процесу оптимізації ціноутворення в проектуванні; ціновий моніторинг; антигемпінг;
- впровадження в ВНЗ країни методів та програм професійної освіти архітекторів, що відповідають стандартам Міжнародної Спілки Архітекторів (МСА) і ЮНЕСКО;
- формування та реалізацію програми безперервної професійної освіти архітекторів; поновлення сертифікату.

Організація.

Організаційним механізмом реалізації професійного самоврядування і розширення участі в державному управлінні та місцевому самоврядуванні виступає **Архітектурна Палата НСАУ**. В регіонах створюються регіональні Архітектурні Палати.

Принципові засади діяльності:

1. Місія Палати — захист інтересів споживача, суспільства і професійних інтересів — інтересів архітекторів.

2. Висока відповідальність за ефективне виконання делегованих державою повноважень.
3. Мета Палати — формування, підтримка і розвиток нормативно-правового поля архітектурно-містобудівної діяльності.
4. Палата — структурний підрозділ НСАУ. Саморегультивна організація — НСАУ.
5. Національна Архітектурна Палата забезпечує координацію діяльності регіональних Палат.
6. Регіональні відділення Палати — в структурі місцевих організацій НСАУ.
7. Члени Палати — всі сертифіковані архітектори, внесені в Реєстр архітекторів, незалежно від членства в НСАУ. Членство в Палаті асоційоване і обов'язкове.
8. Палата несе відповідальність за професіоналізм архітектора в Україні, виконання ним професійних і етичних норм.
9. Нагляд за діяльністю Палати — Мінрегіон України.

ФУНКЦІЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ПАЛАТИ

Палата — здійснює професійну атестацію архітекторів, визначає рівень кваліфікації, надає відповідний сертифікат, проводить реєстрацію архітекторів; має право призупинити дію сертифікату; в таких випадках допустима апеляція до Правління Палати і до інших інстанцій, навіть до суду.

Інструмент — атестаційна комісія;

склад комісії формується з представників Палати, Мінрегіона України, ВНЗів і затверджується Мінрегіоном України (наглядова інстанція); порядок проведення атестації розробляється Палатою та затверджується Мінрегіоном України.

Палата — веде Реєстр сертифікованих архітекторів (занесення і анулювання записів); надає необхідні для виконання професійних обов'язків свідоцтва та довідки; членство в Палаті закінчується при анулюванні запису в Реєстрі.

Інструмент — підрозділ Палати по внесенню записів.

Палата — розробляє і вводить в дію Положення про професію (стандарти професійної діяльності архітектора), обов'язкове до виконання усіма архітекторами, що практикують на території України; забезпечує відповідність Положення міжнародним стандартам МСА.

Положення приймається Правлінням НСАУ за умови погодження Мінрегіоном України.

Палата — здійснює постійний моніторинг виконання архітекторами Положення про професію; приймає рішення про застосування санкцій у випадках його порушення; організує розгляд і мирове врегулювання конфліктів між членами Палати або між членами Палати і третьою стороною.

Інструмент — дисциплінарні та арбітражні структури в системі Палати і її регіональних відділень

Палата — співпрацює з органами державного управління (Парламентом, Урядом, Міністерствами) в підготовці законодавчих і нормативних документів, співпрацює з органами місцевого самоврядування; готує експертні висновки для органів влади і судів, вносить пропозиції.

Інструмент — експертні структури в системі Палати та

її регіональних відділень спільно з Експертною радою при Президенті НСАУ.

Необхідно: законодавче закріплення обов'язкового врахування точки зору Палати при врегулюванні найважливіших спеціальних питань.

Палата — надає інформаційно-консультативні і юридичні послуги членам Палати, видає інформаційні матеріали і посібники в сфері архітектурної діяльності.

Інструмент — експертні структури в системі Палати та її регіональних відділень спільно з Центром перспективних досліджень НСАУ.

Палата — організує і забезпечує страхування професійної відповідальності архітекторів — членів Палати; укладає корпоративні угоди з провідними страховими компаніями.

Інструмент — підрозділи зі страхування у системі Палати та її регіональних відділень.

Необхідно — законодавчо встановити обов'язковість страхування професійної відповідальності архітекторів.

Палата — розробляє і вносить пропозиції щодо оптимізації ціноутворення в проектуванні; ціновий моніторинг; антидемпінг.

Інструмент — комісія в структурі Палати; регіональні відділення Палати.

Необхідно: законодавчо встановити виключне право Палати розробляти та вводити в дію Порядок ціноутворення в проектуванні за умови погодження з Мінрегіоном України.

Палата — розробляє і реалізує програми безперервної професійної освіти архітекторів; робота з випускниками вищих архітектурних навчальних закладів, що починають практичну діяльність до вступу в Палату (інтернатура).

Інструмент — комісія в структурі Палати: спільно з Центром перспективних досліджень НСАУ; Навчально-експертний центр НСАУ — організаційно-технічне забезпечення процесу навчання.

Палата — співпрацює з архітектурними вищими навчальними закладами України щодо впровадження методів та програм професійної освіти архітекторів, які відповідають міжнародним стандартам Міжнародної Спілки Архітекторів; забезпечення участі вітчизняних ВНЗів в програмі валідації (МСА — ЮНЕСКО).

Інструмент — комісія в структурі Палати спільно з Центром перспективних досліджень.

Нагляд за діяльністю Палати (правовий контроль) здійснюється Мінрегіоном України. З цієї метою створюється Наглядова рада, до складу якої входять представники Мінрегіону України, НСАУ і Палати.

ЕТАПИ

Правове забезпечення:

1. Підготовка і прийняття в 2014 році:
 - положення про регіональне відділення Палати;
 - рекомендація про порядок створення регіональних відділень Палати;
 - стандарти професійної діяльності архітектора;
2. Підготовка і прийняття (2014–2015 рр.):
 - пакету змін і доповнень до діючих законодавчих, нормативних документів, Статуту НСАУ в зв'язку зі створенням Палати;
 - Порядку проведення професійної атестації архітекторів в умовах Палати;
 - Положення про Реєстр архітекторів;
 - Положення про арбітраж;
 - Положення про підвищення кваліфікації;
 - Положення про членські внески, тарифи і збори.

Заходи щодо формування (2014–2017 рр):

- отримання Спілкою у встановленому законодавством порядку статусу саморегульованої організації (реєстрація Мінрегіоном України).
- забезпечення внесення змін і доповнень до законодавчих та нормативних документів;
- реальне формування Палати та її регіональних відділень (структура, кадри, черговість освоєння функцій, умови праці, фінансування та інше).

ІНСТИТУТ ПЕРСПЕКТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОСВІТИ

Відновлення змістовної цілісності сфери архітектури та містобудування — організація досліджень в галузі архітектури та містобудування, розвиток архітектурної освіти та просвітництва;

У Радянському Союзі архітектурна діяльність забезпечувалася в рамках планового галузевого підходу. Компартия стежила за ідеологічним змістом діяльності, а Держбуд організовував всю сукупність досліджень, проектування та контролю. Освіта, як і сьогодні, входила в сферу Міністерства освіти. Архітектура була жорстко прив'язана до будівництва.

Сьогодні в умовах ринкової економіки цілісність цього комплексу розірвана, а нова ще не склалася. Головною фігурою став інвестор і замовник, архітектура стала розумітися як сфера обслуговування замовників і другорядний елемент інвестиційного циклу. Держава скоротила свою роль у розвитку архітектури, а складна економічна ситуація призвела до різкого скорочення замовлень з боку держави на нові архітектурні та містобудівні проекти, зменшення фінансування досліджень і перспективних розробок.

Світ дуже змінився, змінилися підходи, з'явилося багато нових концептів, глобалізація висуває свої вимоги, архітектурне мислення виходить за рамки реалізації виключно в будівельній сфері, але в Україні останні два десятиліття комплексних і глибоких досліджень, змін та пропозицій щодо їх обліку не проводилося, значущих змін в сфері освіти не відбулося.

У результаті:

Вакуум архітектурного мислення, не обмежена професійними нормами і цінностями конкуренція стає основною формою взаємовідносин із замовниками і між собою, що визначає

пагіня рівня професійних рішень, відсутність свого узгодженого голосу в суспільстві, немає уявлення про великі зачіпки і майбутнє країни та професії, немає значимих замовлень на архітектурне знання та освіту.

Ми хочемо відновити престиж і сенс архітектурної професії в нових умовах глобалізації та ринку. **Для цього необхідно перенести акцент з форм державної опіки архітектурної діяльності на професійну самоорганізацію і це є основний зміст Стратегії НСАУ.**

Професія відрізняється від спеціальності тим, що має місію, власну організацію і клуб, де обговорюються її цінності та проблеми, встановлюються критерії майстерності і формуються авторитети, у професії є теорія і своя мова, своя історія. Спілка архітекторів є природним і єдиним місцем створення нової професійної організації архітекторів і містобудівників, центром, який може відновити необхідну повноту функцій і змісту професійної організації.

Спілка не може і не повинна замінити існуючі форми академічної освіти і досліджень, які ведуться на кафедрах і в інститутах, але може доповнити і використовувати їх в будівництві цілісної професійної сфери.

Спілка повинна і може стати центром осмислення завдань та умов розвитку архітектури, підтримки її суспільної місії, ініціатором висунення нових ідей в розселенні, зміні якості життєвого середовища за рахунок розгортання перспективних досліджень, організації міждисциплінарної комунікації, організації додаткової архітектурної освіти, сприяння просвіті суспільства в галузі архітектури і містобудування.

В результаті ми прагнемо зробити професію конкурентоспроможною по відношенню до інших діяльностей в сучасному глобальному світі, що динамічно змінюється.

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА НАПРЯМОМ

Політичні та ідеологічні завдання:

1. Зробити архітектуру і професію значущим фактором державної культурної та інвестиційної політики.

Для цього:

- Відкрити горизонти для країни та бізнесу — запропонувати великі національні та інвестиційні проекти, нові міста, нове розселення, дешево житло, престижні символи, проривні проекти.
- Зробити престижним високий професійний рівень архітектурного рішення, — професійні експертизи та конкурси на основі чітких критеріїв професійної майстерності, впровадження професійних стандартів, у тому числі через освіту і форми перепідготовки.
- Подолати владу замовника, тенденцію масового порушення норм державних і професійних. Обґрунтування змістовних норм професії. Інтелектуальний захист від вимог чиновників, замовників, непрофесійної громадськості.

2. Вказати на майбутнє архітектури в глобальному контексті — організація досліджень майбутнього, підготовка доповідей для влади і громадськості про проблеми та перспективи архітектури та містобудування. Аналіз нових завдань і ситуацій для професії. Розробка та впровадження комплексу додаткової архітектурної освіти та перепідготовки.

Змістовні завдання:

1. Створення та обговорення нових концепцій розселення — віг радянської, розрахованої на індустріалізацію і всю територію СРСР, до власної, орієнтованої на глобальні зв'язки та інноваційну економіку, нові формати і стандарти життя в контексті євроінтеграції та глобалізації.
2. Обговорення, адекватних ситуації, форм організації професії, орієнтованих на її розвиток і збереження рівня майстерності в рамках ринку і нових технологій.
3. Розвиток професійної освіти всіх рівнів і форматів — нові типи завдань і форматів підготовки та освіти протягом життя, впливу НСАУ на зміст освіти, нові формати навчальних матеріалів, вивчення основ архітектури в школі, знаходження форм представлення проблем та досягнень архітектури та містобудування в медіа.
4. Розвиток теорії та методології архітектури — постійний пошук відповідей на питання що є архітектура і як вона змінюється в новому світі, що відбувається, з містами, з розселенням, з будинком, з роботою, вільним часом і життєвим середовищем. Виділення архітектурного мислення як особливої форми мислення і розгляд питань реалізації цього мислення в різних сферах — будівництві, містобудуванні, технологіях, соціальному будівництві, управлінні та організації та інше.
5. Підтримка рівня професійної культури — майстерність як базова задача, постійна змістовна розмова про архітектуру в професії, міждисциплінарна комунікація з суспільством
6. Впровадження нових технологій — для ефективної організації міждисциплінарної комунікації і проектування, віртуалізації форм представлення архітектури, управління великими системами, середовищами, часом та інше.
7. Уточнення історії — нова версія історії архітектури та місця архітектури України в світі, задання історичного масштабу архітектурної справи.
8. Збереження спадщини — завоювання значимого місця в світовій і національній історії, розвиток уявлень, що є охороною спадщини в швидкому світі перетворень та ринкових відносин.
9. Просвітництво — про архітектуру зі школи, постійна присутність в медіа, створення постійного і оновлюваного віртуального музею архітектури і так далі. Супровід процесів зміни професійної мови і розвитку професійних комунікацій.

Соціальні аспекти архітектури.

Розгляд проблем сучасного суспільства, держави, глобального світу з точки зору реалізації базових цінностей архітектури — цілісності, складних порядків і гармоній, осмисленості середовища існування та таке інше.

Задачі впливу на професійну свідомість.

Необхідно:

1. Мати професійну картину світу і цінності, уявлення про свою місію в суспільстві та підтримувати постійний діалог про них.
2. Підтримувати інтелектуальну напругу серед професіоналів.
3. Постійно пояснювати світу, суспільству і владі сенс архітектури.
4. Мати аналітику стану професії в суспільстві.
5. Включати максимальну кількість архітекторів, містобудів-

вельників, експертів з інших сфер та учасників інших соціальних груп в обговоренні проблем, завдань, документів НСАУ і професії.

Особливості освітньої діяльності НСАУ.

Особливістю проекту є орієнтація на використання нових освітніх підходів, що задають можливість роботи в світі швидких змін з нетрадиційними об'єктами, в умовах доповнюваності різних форм підготовки та самоосвіти.

Розробка та використання нових освітніх технік і технологій може дати сучасну якість архітектурних рішень. Особливу увагу буде приділено розвитку специфічних форм мислення в поєднанні з основами ремісничої підготовки. Освітні програми зав'язані на дослідження нових об'єктів професійної діяльності, аналіз ситуації в світі та країні, пошуковому проектуванні, проектах організації змін в суспільстві та професії, вивченні засобів роботи з майбутнім. Все це дозволить підняти якість архітектурних рішень і зробити українських архітекторів більш конкурентоспроможними на глобальному ринку.

Можна представити такі напрямки супроводу будівництва та розвитку професійної сфери:

- академічна освіта у ВНЗах, яка дає необхідний набір теоретичних знань і навичок проектування, і що зосереджена в існуючих ВНЗах, з якими НСАУ тісно співпрацює в області обговорення змісту професійної освіти;
- інтернатура, що є необхідним кроком на шляху до самостійної архітектурної практики, передбачає пригнання практичних навичок та роботи на основі критеріїв і стандартів професії;
- архітектурні не академічні школи, в яких організується міжнародна комунікація архітекторів, урбаністів, дизайнерів, проводяться дослідження майбутнього, виготовляються експериментальні проекти та інше;
- форми підвищення кваліфікації архітекторів в форматі шкіл професійної майстерності;
- форми спеціальної підготовки архітекторів для виконання адміністративних, дослідницьких, управлінських, педагогічних та інших функцій;
- просвітництво суспільства, в тому числі, влади, інвесторів, школярів в питаннях архітектури і містобудування.

Організація.

Для вирішення перерахованих вище завдань всередині Спілки створюються робочі групи, об'єднані загальним комунікативно-організаційним ядром, під загальною назвою **Інституту перспективних досліджень та освіти.**

Робота Інституту ґрунтується на залученні широкого кола вітчизняних і зарубіжних експертів. Інститут готує програми досліджень і організаційні плани діяльності інституту, які доповідає на Експертній раді НСАУ. Програми затверджуються Президентом НСАУ.

Основною формою реалізації дослідницьких програм є гранти на дослідження. Гранти на дослідження фінансуються з коштів НСАУ та інших замовників і спонсорів.

Інститут формує і реалізує освітні програми для професіоналів та інших громадських груп (чиновники, інвестори, школярі, студенти та інші).

Інститут готує аналітику з проблем розвитку професії для осіб, які приймають рішення та широкої громадськості.

Інститут має свої інформативно-комунікативні програми — видавничу програму, сайти, вебінари, конференції та інше.

Інститут ініціює експериментальні розробки та конкурси, орієнтовані на майбутнє архітектури і міст.

Принципові засади діяльності.

В роботі інституту реалізуються такі принципи:

– **Відкритість.** Всі роботи Інституту відкриті для участі та обговорення. Результати робіт публікуються у відкритому доступі. Інститут залучає до роботи по їх бажанню всіх членів Співки та регіональні організації, фахівців інших професій та студентську молодь.

– **Доповнюваність.** Робота інституту тісно пов'язана з роботами інших підрозділів НСАУ і доповнює дослідженнями та аналітикою їх діяльність.

– **Комплексність теоретичних, пошукових та організаційних розробок.** Інститут намагається ув'язати між собою теоретичні та практичні аспекти професійної діяльності, працювати як на високу теорію, так і на актуальні завдання розвитку професії.

– **Стратегування.** Інститут постійно аналізує власну діяльність з точки зору цілей і завдань, досягнутих результатів і невдач і переглядає свою стратегію та форми її реалізації.

Етапи.

– **Запуск** діяльності Інституту — створення робочої групи, підготовка стратегії діяльності, підготовка пакету робочих документів по діяльності інституту, підготовка програм досліджень, освітніх та інформативно-комунікативних програм.

– **Розгортання** діяльності Інституту — обговорення та прийняття програм, проведення та обговорення піонерних досліджень і розробок, початок організаційної та освітньої діяльності, фінансування робіт організаційної групи і досліджень.

– **Нормальна регулярна робота інституту** — реалізація прийнятих програм, регулярна підготовка аналітичних матеріалів, проведення конференцій, публікація досліджень.

– **Перспективне розгортання** Інституту в мережеву організованість з широким спектром завдань та міжнародним статусом. Ми описали мінімальну за функціями та напрямками систему підтримки розвитку професійної сфери. Зрозуміло, що розгортатися вона буде не один рік по мірі знаходження ресурсів. Але в будь-якому випадку першим кроком є створення групи розробників (Інститут), який опрацює програми та технічні умови для відкриття того чи іншого напрямку.

ЕКСПЕРТНА РАДА

Узгодження позицій і взаємодія учасників архітектурно-містобудівної та проектно-інвестиційної діяльності, встановлення балансу інтересів і вироблення взаємоприйнятних «правил гри».

НСАУ створює і підтримує майданчик узгодження інтересів учасників архітектурно-містобудівної та проектно-інвестиційної діяльності.

Зміст діяльності за напрямком:

– обговорення і відпрацювання рекомендацій щодо формування взаємоприйнятних «правил гри» в проектно-інвестиційній сфері;

– участь в підготовці і просуванні проектів законодавчого та нормативного регулювання в проектно-інвестиційній сфері на основі узгоджених «правил гри»;

– поліпрофесійна експертиза законопроектів та проектів нормативно-правової бази в сфері архітектури, містобудування та проектно-інвестиційної діяльності;

– поліпрофесійна експертиза конфліктних або спірних питань з ініціативи самої Експертної ради або за зовнішнім запитом;

– встановлення балансу інтересів в конфліктних або спірних ситуаціях.

Організація.

Організаційним механізмом діяльності за напрямком є **Експертна рада** при президенті НСАУ.

Принципові засади діяльності:

1. Експертна рада є консультативним органом при президенті НСАУ.

2. Відпрацювання рекомендацій Президенту і керівним органом НСАУ (з'їзд, правління, президія правління) для прийняття рішень.

3. Експертна рада діє на підставі Статуту НСАУ, Положення про Експертну раду НСАУ.

4. Внутрішня структура Експертної ради НСАУ (секції по головним напрямкам діяльності НСАУ) визначається **Положенням про Експертну раду НСАУ.**

5. Склад Експертної ради визначається президентом НСАУ.

6. Представники Стратегічних партнерів НСАУ є постійними членами Експертної ради протягом її договору партнерства.

7. До участі в засіданнях та заходах Експертної ради за рішенням президента НСАУ або керівників секцій можуть запрошуватись експерти — не члени Експертної ради.

8. Організаційно-технічне забезпечення діяльності здійснює Секретаріат НСАУ.

Функції:

– поліпрофесійна експертиза чинного нормативно-правового поля архітектурно-містобудівної та інвестиційної діяльності, а також його змін;

– експертиза найважливіших і спірних містобудівних і архітектурних проектів; рекомендації щодо формування позиції НСАУ в даних ситуаціях;

– узгодження позицій і знаходження (встановлення) балансу інтересів зацікавлених учасників архітектурно-містобудівної та інвестиційної діяльності;

– оцінка та узгодження ініціатив НСАУ по всім напрямкам її діяльності.

Структура.

В структурі Експертної ради передбачається діяльність наступних секцій:

1. Містобудування.

2. Будівлі і споруди.

3. Архітектура інтер'єру.

4. Ландшафтна архітектура.

5. Культурна спадщина.

6. Освіта.

7. Інженерні секції.

АРХІТЕКТУРНИЙ КЛУБ

Організація внутрішньо професійної і міждисциплінарної комунікації і спілкування. Відродження та активізація міждисциплінарних і внутрішньо професійних зв'язків для розвитку професії, лобювання та захисту професійних інтересів — розвиток клубної діяльності.

Зміст діяльності за напрямком.

Клубна діяльність орієнтована на розвиток професійної сфери. Клубна діяльність — ядро професійної організації.

Змістом клубної діяльності є:

- розвиток міжособових зв'язків всередині професійного співтовариства;
- організація внутрішньо професійної комунікації з оцінки стану архітектури та містобудування в Україні; участь у підготовці щорічних доповідей про стан і перспективи архітектурно-містобудівної сфери (спільно з Центром перспективних досліджень);
- участь та організація міжнародних комунікативних заходів, присвячених стану і перспективам архітектурно-містобудівної сфери (спільно з Центром перспективних досліджень);
- стимулювання і підтримка ініціатив (в тому числі — молодіжних), спрямованих на розвиток професійної сфери;
- розвиток «діалогу поколінь» в професійній сфері;
- розвиток взаємодії між сегментами професійної сфери — освітньою, проектуванням, дослідженнями, організацією та управлінням.

Організація.

Організаційним механізмом діяльності за напрямком є **Архітектурний клуб**.

Архітектурний клуб — відкрите неформальне самоврядне професійне об'єднання, що забезпечує внутрішньо професійну і міждисциплінарну комунікацію і взаємодію.

Принципові засади діяльності.

1. Архітектурний клуб — відкритий майданчик внутрішньо професійного і міждисциплінарного діалогу.
2. Архітектурний клуб — горизонтально організована мережа регіональних клубів.
3. Регіональні клуби створюються і функціонують незалежно один від одного.
4. Мережа Архітектурних клубів конституюється установкою на розвиток професійної сфери.
5. Архітектурний клуб як мережа може підтримувати (утримувати) різні ідеологічні установки; різноманітність установок — найважливіший ресурс Архітектурного клубу.
6. Обговорення загальнонаціональної проблематики може ініціюватися будь-яким учасником мережі Архітектурних клубів.

Функції:

- організація національних і регіональних комунікативних заходів;
- розширення міжнародних контактів і сприяння участі НСАУ в міжнародних програмах і проектах;
- організація участі в міжнародних комунікативних заходах;
- ініціювання, організація і проведення професійних та міжнародних конкурсів;

- участь у підготовці щорічних доповідей про стан і перспективи архітектурно-містобудівної сфери в Україні і світі (спільно з Центром проектних досліджень);
- організація міжрегіонального і міжнародного професійного обміну: лекції, майстер-класи, практики, літні школи, ознайомчі обміни; залучення до участі в проектах колег з інших регіонів і країн;
- організація спільного гозвілля: проведення концертів, фестивалів, виставок, турів та ін...;
- фанд-райзінг (залучення коштів для проведення клубних заходів).

ГРУПА КОМУНІКАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**Забезпечення зовнішньої і внутрішньої комунікації НСАУ.**

Зміст діяльності за напрямком:

- інформаційне забезпечення діяльності Спілки;
- інформаційна стратегія (внутрішня, зовнішня);
- інформаційне співробітництво з СМІ; стратегічними партнерами, комерційними, державними та громадськими організаціями;
- інформаційне супроводження планових, партнерських заходів, інших проектів Спілки.

Організація.

Організаційним механізмом забезпечення внутрішньої і зовнішньої комунікації НСАУ повинна стати Група комунікативного забезпечення.

Принципові засади діяльності:

- публічність;
- компетентність;
- періодичність;
- неупередженість.

Функції:

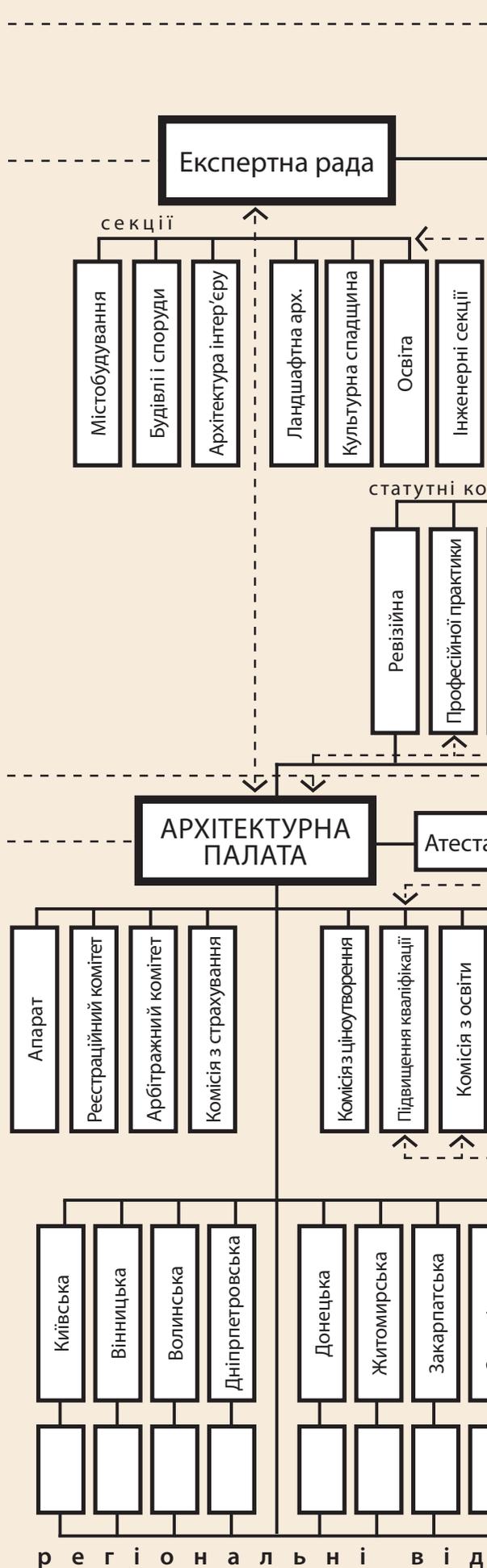
- інформаційне забезпечення операційної і перспективної діяльності Спілки та партнерських проектів;
- забезпечення виконання договірних відносин з партнерами НСАУ, компаніями, що надають послуги Спілці;
- комунікації з стратегічними партнерами, партнерами, замовниками інформаційних і рекламних послуг;
- комунікації з інформаційними підрозділами / прес-службами державних органів, громадських організацій, міжнародних інституцій;
- інформаційне супроводження національних і регіональних комунікативних заходів;
- ведення сайту, сторінок в соціальних мережах;
- моніторинг архітектурно-будівельного ринку в частині інтересів Спілки, аналітика, коментарі лідерів, офіційних осіб;
- підготовка презентаційних, виставкових, інформаційних та рекламних матеріалів;
- ведення баз даних членів НСАУ, Архітектурної Палати, Архітектурного клубу і т. г.;
- формування і реалізація видавничої Програми Спілки;
- забезпечення діяльності прес-служби НСАУ.

СТРУКТУРА Національної спілки архітекторів України

- Інвестори
- Забудовники
- Підрядники
- Громадськість
- Українська Академія Архітектури
- Наукові центри
- Проектні структури
- Творчі об'єднання
- Об'єднання атестованих архітекторів інших країн
- Страхові компанії
- Вищі навчальні заклади
- Видавництва

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- структурні одиниці
- пряме підпорядкування
- ⟨.....⟩ стратегічні комунікації
- ⟨-----⟩ горизонтальні зв'язки

**ГРУПА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ФАНД-РАЙЗИНГУ)
РЕСУРСНЕ І ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НСАУ.
ФОРМУВАННЯ ДОСТАТНЬОЇ РЕСУРСНОЇ БАЗИ СТРАТЕГІЧ-
НОГО ПРОСУВАННЯ СПІЛКИ.**

Додаток до розділу
«Інститут перспективних
досліджень та освіти»
Стратегії НСАУ.

Зміст діяльності за напрямком:

- фінансове супроводження діяльності НСАУ;
- бюджетування планових, партнерських заходів, інших проєктів НСАУ;
- договірні відносини з стратегічними партнерами, партнерами НСАУ.

Організація:

Організаційним механізмом ресурсного і фінансового супроводження діяльності НСАУ є **Група ресурсного забезпечення (фанд-райзингу).**

Принципові засади діяльності:

- публічність; фінансова діяльність НСАУ відображається на сайті і доступна членам Спілки;
- прийняття рішень відбувається відповідно до положень Статуту, інших документів, що регламентують фінансову діяльність Спілки.

Функції:

- робота з партнерами НСАУ (пошук, встановлення договірних відносин);
- забезпечення виконання договірних відносин з партнерами НСАУ і компаніями, що надають послуги Спілці;
- пошук і залучення грантів для ресурсного забезпечення заходів і проєктів НСАУ.

ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ НСАУ

Ми хочемо відновити престиж і сенс архітектурної професії в нових умовах глобалізації і ринку.

Професія відрізняється від спеціальності тим, що вона має місію, власну організацію і клуб, де відбуваються обговорення, її цінності і проблеми, установлюються критерії майстерності і формуються авторитети, у професії є теорія і своя мова, своя історія.

Сьогодні професія архітектора не забезпечена усім набором функцій. Освіта присутня тільки в її академічній версії, до якої Спілка архітекторів має слабе відношення, дослідження відбуваються на кафедрах вузів і орієнтовані на академічну науку, на дисертації, а не на розвиток професії.

Світ дуже змінився, змінилися підходи, з'явилося багато нових концептів, глобалізація висовує свої вимоги, але в Україні останні два десятиріччя не проводилися комплексні глибокі дослідження змін та пропозицій щодо їх обліку.

Тобто, повнота функцій професійної організації має бути створена наново, орієнтуючись не на радянське минуле, а на країни Європи і США, в яких професійна організація архітектури і містоупорядкування має авторитет і реальний вплив на аналіз власної ситуації і ресурсів.

Спілка архітекторів є природним і єдиним місцем створення нової професійної організації архітекторів і містоупорядкувачів, центром, який може відновити необхідну повноту функцій професійної організації. Спілка не може і не повинна замінити існуючі форми академічної освіти і дослідження, які проводяться на кафедрах в інститутах, але може доповнити і використати їх в будівництві цілісної професійної сфери.

Особливістю проєкту є орієнтація на використання нових освітніх підходів, що створюють можливість праці в світі швидких змін з нетрадиційними об'єктами в умовах годатковості різних форм підготовки і самоосвіти.

Тому що тільки розробка і використання нових освітніх технік і технологій можуть дати сучасну якість архітектурних рішень, особливу увагу буде приділено розвитку специфічних форм мислення разом з основами ремісничої підготовки.

Освітні програми зав'язані на дослідженнях нових об'єктів професійної діяльності, аналізі ситуації в світі і в країні, пошуковому проєктуванні, проєктах організації змін в суспільстві і професії, вивченні засобів роботи з майбутнім. Все це дозволить підняти якість архітектурних рішень і зробити українських архітекторів більш конкурентоздатними на глобальному ринку.

Можна запропонувати наступну організацію супроводження будівництва і розвитку професійної сфери:

- академічна освіта в ВНЗах, яка дає необхідний набір теоретичних знань і навиків проєктування;

- інтернатура, яка є необхідним ступенем на шляху до самостійної архітектурної практики, яка передбачає придбання практичних навиків і роботи на основі критеріїв і стандартів професії;
- архітектурні не академічні школи, в яких організується міжнародна комунікація архітекторів, урбаністів, дизайнерів, проводяться дослідження майбутнього, виготовлюються експериментальні проекти;
- форми підвищення кваліфікації архітекторів у форматі шкіл професійної майстерності;
- форми спеціальної підготовки архітекторів для виконання адміністративних, дослідних, управлінських, педагогічних та інших функцій;
- просвіта суспільства, у тому числі, влади, інвесторів, школярів в питаннях архітектури та містоупорядкування.

Для виконання цих функцій необхідні:

- дослідно-освітній центр Спілки архітекторів, який проектує і організовує запуск перерахованих форматів роботи, розробляє програми досліджень і організує їх, супроводжує роботу інтернатури, готує пропозиції з кваліфікації випускників інтернатури для Комісії з ліцензування Спілки архітекторів;
- організаційна група, яка супроводжує діяльність дослідно-освітніх проектів Спілки архітекторів.

НАПРЯМКИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НСАУ

Інтернатура

Умова реалізації — архітектурно-урбаністична інтернатура може мати прагматичний сенс, у разі нормативно-правового закріплення необхідності отримання диплома інтернатури для заняття самостійної архітектурної практикою.

В цьому випадку випускники архітектурних ВНЗів зможуть проходити практику в реально діючих майстернях, а інтернатура НСАУ забезпечує додаткову післядипломну освіту + осмислення практики і самовизначення в професії. НСАУ може пропонувати випускникам майстерні для проходження практики.

Інтерни отримують зарплату в майстернях. Кількість місць в інтернатурі визначається кількістю місць у майстернях, проектних організаціях, органах державного та муніципального управління.

Професійні розцінки повинні включати мінімальну зарплату інтернів.

Зміст Архітектурно-урбаністичної інтернатури:

- оволодіння навичками вирішення практичних задач: робота в колективі, проектування, переговори, публічний захист;
- орієнтація в реальних ринках (нерухомість, матеріали, технології, послуги);
- формування професійного мислення (думати архітектурою): теорія та історія, критика, комунікація;
- знайомство з іноземним досвідом;
- освоєння професійних стандартів;
- самовизначення в професії;

Джерела фінансування:

- фонд перспективних проектів і програм НСАУ (Архітектурне страхове бюро);
- оплата інтернатури слухачами;
- освітні гранти НСАУ, корпорацій, місцевого самоврядування, приватних фондів і т. п.

КУРСИ ДЛЯ ГОЛОВНИХ АРХІТЕКТОРІВ МІСТ

Умови реалізації:

Мінімальна умова: партнерство з Асоціацією міст України — визнання муніципалітетами сертифіката НСАУ про спеціальну підготовку головного архітектора.

Максимально сприятливі умови: нормативно-правове закріплення обов'язкової спеціальної підготовки для головних архітекторів.

Зміст спеціальної підготовки:

- нормативно-правова база управління архітектурно-урбаністичної сферою в місті;
- оволодіння навичками вирішення практичних задач головним архітектором: робота в колективі, адміністрування, участь у формуванні та проведенні міської політики, переговори, публічні захисти;
- знайомство з іноземним досвідом;
- постановка професійного мислення (думати архітектурою): теорія та історія, критика, комунікація;
- освоєння професійних стандартів;
- самовизначення в професії;

Джерела фінансування.

Фінансування з місцевих бюджетів або за рахунок залучених місцевим самоврядуванням приватних пожертвувань.

КУРСИ ДОСЛІДНИКІВ

Умови реалізації:

- державна програма перспективних досліджень в галузі архітектури та урбаністики.
- формування Фонду перспективних досліджень (кошти держпрограми, власні кошти НСАУ, міжнародні гранти та меценатські пожертви).
- створення робочих місць для дослідників (в першу чергу, в самому НСАУ).

Зміст підготовки:

- постановка професійного мислення (думати архітектурою): теорія та історія, критика, комунікація;
- самовизначення в професії;
- досвід в проведенні досліджень.

Джерела фінансування:

- держпрограма;
- фонд;

ПРОСВІТНИЦЬКІ КУРСИ ПО АРХІТЕКТУРІ ТА УРБАНІСТИКИ

Умови реалізації:

Державна підтримка, паралельна реалізація в декількох форматах — відкриті публічні формати, Інтернет, ТВ.

Зміст курсів:

- розуміння архітектури та урбаністики;
- введення в мову архітектури;
- введення в міську проблематику;
- історія архітектури, міст і систем розселення;
- орієнтація в міській та архітектурній проблематиці.

Джерела фінансування:

- держпрограма;
- фонд;
- оплата слухачами.

ПЕРЕПІДГОТОВКА АРХІТЕКТОРІВ ТА УРБАНІСТІВ

Умова реалізації:

Нормативно-правове закріплення обов'язкової перепідготовки архітекторів і урбаністів.

Зміст перепідготовки:

- нові технології, інструменти та матеріали в архітектурі та містобудуванні (включаючи ІТ-технології та інструменти професійної роботи);
- нормативно-правові та інституційні новації в архітектурно-урбаністичній сфері в Україні;
- новації в світі архітектури та урбаністики;
- освоєння професійних стандартів.

Джерела фінансування:

- оплата слухачами;
- підтримка Фонду.

КУРСИ ПРОГНОЗТИКІВ, ФУТУРО-ПРОЕКТУВАЛЬНИКІВ ТА ПРОГРАМІСТІВ

Умови реалізації:

Впровадження в суспільну свідомість розуміння важливості роботи з майбутнім.

Зміна змісту управління в країні — розширення інструментарію роботи з майбутнім.

Орієнтир — створення нової управлінської еліти.

В досяжній перспективі — відрпрацювання змісту та методології курсу в структурі спеціальної підготовки урбаністів і публічних діячів.

Не нульова ймовірність — партнерство з АП і РНБО в реалізації цього напрямку.

Зміст підготовки:

- оволодіння інструментарієм роботи з майбутнім;
- розгортання перспективних проектів і формування команд проектів;
- введення в хроно-дійсність;
- організація нової еліти.

Джерела фінансування:

- Кошти меценатів та інше.

АРХІТЕКТУРА І УРБАНІСТИКА ДЛЯ НЕ-АРХІТЕКТОРІВ І НЕ-УРБАНІСТІВ

(АРХІТЕКТУРНО-УРБАНІСТИЧНА ПУБЛІЦИСТИКА ДЛЯ ЖУРНАЛІСТІВ, ГРОМАДСЬКИХ ДІЯЧІВ, КОРПОРАЦІЙ)

Умови реалізації:

Партнерство НСАУ з медіа, політичними і громадськими організаціями.

Зміст підготовки:

- «Думати архітектурою»;
- «Думати містом»;
- «Думати майбутнім»;
- Професійна та міжпрофесійна комунікація, комунікація груп інтересів, змістовна критика та інше.

Джерела фінансування:

- фонд перспективних проектів і програм НСАУ;
- держпідтримка.

черепиця ондувілла: *респект і доступність*

Ольга АФОНІНА, заступник директора ТОВ "Ондулін Будівельні Матеріали"

ONDUVILLA

Компанія Ондулін створила нову покрівельну систему Ондувілла на основі бітумних матеріалів. Вона естетична і недорога, якщо порівнювати з традиційною черепицею. Бітумна черепиця Ондувілла спеціально була розроблена провідними дизайнерами компанії так, щоб надати їй зовнішнього вигляду натуральної черепиці. Ви можете вдосконалити свій дім із покрівельною системою, яка адаптується під будь-які розміри та форми даху. Ондувілла пофарбована в два шари, що створює своєрідний 3D ефект натуральної черепиці. Ондувілла прекрасно вписується в навколишнє середовище і має добрий вигляд на будь-яких будинках — дерев'яних, кам'яних або цегляних.

ПЕРЕВАГИ ЧЕРЕПИЦІ ОНДУВІЛЛА

- Легко монтується: достатньо прочитати просту і зрозумілу інструкцію, щоб змонтувати нову покрівлю.
- Легко адаптується: Ондувілла підходить для реконструкції старих покрівель.
- Легко перевозиться: невелика вага Ондувілла дозволяє перевозити набагато більший об'єм, ніж металеве покриття.
- Ондувілла — бітумна черепиця: Не іржавіє, не конденсує, не шумить при дощі і не нагрівається під сонцем.
- Рішення майбутнього, Ондувілла пропонує вам ідеальну альтернативу натуральній або азбестно-цементній черепиці, так само, як і металевій або бітумній. Вона водонепроникна, надійна та екологічно безпечна.
- Ондувілла — це досконала система, яка однаково підходить як для даху нового будинку, так і для відремонтованого, для будь-якої обрешітки. Елементи Ондувілла легкі та гнучкі, тож їх можна буде укласти на будь-яку форму покрівлі.

КОМФОРТ БЕЗ КОМПРОМІСІВ

Завдяки прекрасному термальному комфорту та добрій шумоізоляції життя продовжується навіть під час сильної зливи чи африканської спеки. До речі, Ондувілла рекомендована до використання у сейсмічно небезпечних зонах як найбезпечніший покрівельний матеріал.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОВКІЛЛЯ

Ондулін переробляє близько 200 000 тон целюлозних матеріалів кожен рік. У процесі виробництва Ондувілли використовуються тільки натуральні фарбувальні пігменти. Ондувілла не містить азбесту. Завдяки невеликій вазі Ондувілли витрачається менше пального при її транспортуванні. Ондувілла відповідає міжнародним вимогам екологічної безпеки LEED.

РОЗУМНА ЦІНА

Насолоджуйтесь унікальною інноваційною покрівельною системою Ондувілла за розумною ціною. Захистіть вашу родину та сімейний бюджет скоротивши час монтажу покрівлі.

ГАРАНТІЯ НА ВОДОНЕПРОНИКНІСТЬ

Запатентована ексклюзивна технологія кріплення SealSmart™ та еластичність самої Ондувілли дозволяє так щільно закріпити цвях, щоб створити суцільний зовнішній бар'єр. Посилює водонепроникний ефект спеціальна технологія подвійного випуклого краю перекриттів. Технологія сертифікована і перевірена лабораторно та в польових випробуваннях. Матеріал стійкий до всіх типів корозії, якими може пошкоджуватись металева покрівля. На підтвердження нашої впевненості у надійності матеріалу ми гарантуємо 15-річну корозійну безпеку.

ДОСКОНАЛА СИСТЕМА АКСЕСУАРІВ

Усе, що вам потрібно, ви знайдете в єдиному ідеальному рішенні! Всі аксесуари — гребені, янгови, шпильчасті елементи — мають витончений дизайн, який ідеально пасує до самої черепиці. Система Ондувілла включає в себе великий вибір усіх необхідних аксесуарів для найсучаснішої покрівлі.

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Невеликий розмір елементів, 104x40 см, робить їх зручними для упаковки, транспортування та швидкого монтажу.

PORCELANOSA®

Пристрасть до стилю

Настінна плитка

Park Acero 31.6x90

Park Lineal Acero 31.6x90

Плитка для підлоги Ston-Ker

Park Acero 59.6x59.6

МІЛЕНІУМ КОНЦЕПТ®

Генеральний представник в Україні
Салон "Міленіум Концепт"

Київ, вул. Прорізна 20

тел. (+38044) 279 5010, 279 6010, 279 6060

millenium@mconcept.com.ua, www.miljenium-concept.ua